

ఘటికాచల మాహాత్మ్యము

అవతారిక

శా. శ్రీకాంతాకుచ భూధరేంద్ర యుగళి సిందూరపత్రాంక బా
హాకల్పద్రుమశాఖలన్ మెఱసి లోకానందసంధాయియై
యాకల్పంబుగఁ దా నభీష్టఫల మియంజాలు గీర్వాణలో
త్తైకశ్రేష్ఠుఁడు కృష్ణుఁడీవుత సిరుల్ ఖండోజిభూభర్తకున్.

1

సీ. కోదేమీలకు సిగ్గుకుప్పలించు వినీల
త్తైరవచ్చవిదాయి కన్నుదోయి
చిలుతరూపునవచ్చు చిన్నారిపొన్నారి
యలల యందముఁజూపు వళులయేపు
పాలమీఁగడ మిన్ను పైకొన్నగిరికన్నఁ
గొమరుగా రుచిగ్రమ్ము కుచయుగమ్ము
అరిదిదీవులమేలు నవఘళింపఁగఁజాలు
చలితకాంచీదామ జఘనసీమఁ
గలిగి పుట్టింటిచిన్నెలఁ జెలఁగునట్టి
కలశవారాశిపట్టి విభ్రాతమహిమ
నిరుపమప్రాజ్యసామ్రాజ్య వరవిభూతి
కరుణనీవుత ఖండోజిధరణిపతికి.

2

ఉ. రాజమరాళ పాండురతురంగమునెక్కిన రాయరౌతు నీ
రేజగృహాసహాయుఁడగు శ్రీహరి 2 పొక్కిలితమ్మికుఱ్ఱ వా
ణీజలజేక్షణాకమలినీదిననేత విధాత యిచ్చు ఖం
డోజివిచిత్రరాయని కనూన మృకండుసుతాయురున్నతుల్.

3

శా. నిండారం దెలిదమ్మినుండి మదినెంతేవేడ్కతో సత్కళా
పాండిత్యంబు కరంబు రాచిలుకకాపాదించు నావల్లకి

దండాలంకృతపాణి వాణి యొసఁగున్ దాక్షిణ్యవారాశియా
ఖండోజిక్షితిపాలచంద్రునకు వాక్కల్యాణపారంపరిన్

4

శా. ఆలోలాత్మనకృతకృతప్రణయగంగాలింగనప్రోలస
శ్రీలాభోగి తనూహరిద్రలను హాశింజూచి లోనలు నా
ర్యోలీలావతి మానసంబెటిఁగి యాహరిద్రవరంబు స
వ్యాలోకంబున మాటుశంకరుఁడు కావ్యస్వామినిం బ్రోవుతన్ .

5

ఉ. పుట్టదుపూరి నాతలనుబుట్టినకుంభములందు నీయెదం
బుట్టినకుంభయుగ్మమున బుట్టెనుధారసధార 1 తెల్పుమీ
గుట్టని పోరువెట్టు నలకుంజరవక్త్రునిఁజూచి నవ్వు నా
గట్టులతేనిపట్టి దయ ఖండోజిరాయనిఁ బ్రోచుగావుతన్ .

6

చ. గరళశశాంక రేఖలను కంఠశిరంబులనుంచి మించు భూ
ధరతనయాసహాయుగతి తప్పలుగల్గినలోనణంచి పై
సరసగుణంబుఁగల్గఁ గడుసున్నుతి సేయుపురాణసత్కవీ
శ్వరకులసార్వభౌములను వర్ణనసేయుదు నెమ్మనంబునన్ ,

7

చ. రుషభషల్తై న కొన్నియపశబ్దములంగృతినెప్పి కామపౌ
రుషముల కాశుగట్టుకొని రూఢికినెక్కఁదలంచి శేముషీ
ధిషణులమంచు వాదులకు2దీయను కాకవులాడువాక్యముల్
విషకబళంబుగాఁదలఁచి వీనులఁబెట్టరు సత్కవీశ్వరుల్ .

8

వ. అని యిష్టదేవతానమస్కారంబును శిష్టకవిపురస్కారంబును దుష్టకవి
తిరస్కారంబునుఁ గావించి కవిజనవనవసంతుండును కామినీనవీన
కేశినీరమణుండును కదనభూతల పరిపంధి సింధుర కంఠీరవకులధురం
ధరుండును కమనీయనిజయశఃకౌముదీసుధాధవశీకృతదిగంతరాశుండును
కమలనిలయాసహాయవేణుగోపాలచరణారవిందయుగళభ్రమరాయశిమాణ
మానసుండును మదీయజనావనబద్ధకంకణుండును మదీయసఖుండును
మదీయసహోదరకోటిప్రవిష్టుండును నై పొల్చు ఖండోజిక్షోణీమండలా
ఖండలుపై బంధురంబుగా నొకానొక మహాప్రబంధంబు రచియింపం
బూనియున్నసమయంబున ,

9

సీ. వె రిప్రతాపంబు వడిగట్టి నట్టిచం
దాన నెవ్వని శోణధ్వజంబు
కమలసాయకుసోయగము మూర్తిగై కొన్న
కరణి నెవ్వని యాకారమహిమ
భుజభుజంగమనాథ భోగనారాయణ
చ్చాయ నెవ్వని కౌక్షేయకంబు
అకలంకనలినగేహకు ద్వితీయగృహంబు
కై వడి నెవ్వని కన్నుదోయి
పరగు నాతఁడు నిఖిలభూపాలజాల
నిరుపమాద్భుతరసహేతునిజనిటాల
వరితానూనసౌభాగ్యవరపాళి
రమ్యగుణశాలి ఖండోజిరాయమాళి.

10

సీ. హరులెక్కి చనుదెంచి సరిదొరల్ తనతోడ
వేడ్కతోమాటాడ వేళచూడ
కలితకార్యవిచక్షణులు రాయసమువ్రాయు
ఘనులు వాకిటిదండ గాచియుండ
శ్రీమించ బిరుదుమాస్తిలు పంతములుమిం
చను హజారముచాయ చౌక సేయ
భద్రేభయానలు భరతశాస్త్రప్రౌఢి
మురిపెముల్ నింప ముందఱనటింప
బంధురానూనసకలప్రబంధకలన
మహిమ గాంచిన కవిశిఖామణులచేత
రాణమీఱు పురాణభూరమణకథలు
హాళివినుచుండ నచ్చటికద్భుతముగ.

11

క. పెదురాకువంటితిరుమణి
నుదుటంగలవిప్రుడొకఁ డనూతనకావ్యం
బదిగై కొని చెంతకుఁజని
ముదముననాశీర్వాదించి మొగినిట్లనియెన్.

12

శా. ఓ ఖండోజివిచిత్రరాయ విను నీవొక్కండుదక్కంగ నా
శ్రీఖండాచల శీతలాచల ధరాసీమాబ్ధిరాణ్ణేఖలా
తేభాధీశులలోన కావ్యసుమనోలీలాసుగంధప్రయో
దాఖండీకృతమానసుల్ దొరక రాహు మందుకై నన్ మహిన్. 13

చ. భువిని విచిత్రవాక్సరణిఁబొల్చిన తెన్నలిరామకృష్ణస
త్కవికులవజ్రపాణి ఘటికాగిరినాథమహాచరిత్రమున్
సవరణగా రచించి కృతినంతతికన్యక కెన్న యోగ్యుడై
ధవుడొకరుండు 1 లేమికిని తామదిలోన వితాకుఁజెందుచున్. 14

సీ. పొలుపేది పుట్టులోభులపాలుచేసిన
పశుమూల్యమాత్రంబు ప్రాప్యమనుచు
మూఢాత్ములై న కాముకుల కర్పించిన
నెనరుతోఁ బాలింపనేరరనుచు
ఎదిరిఁ దన్నెఱుఁగని హీనులకిచ్చిన
వసుమతి నపకీర్తి వచ్చుననుచు
మత్సరగ్రస్తపామరులకీడలఁచిన
విడువక నొకమూలవేతురనుచు
నెంచి కృతికన్యనింటనేయుంచెనాతఁ
డాతనియభీష్టసిద్ధి నేడయ్యె ననుచు
నిన్నువిని తెచ్చినాడ నా నిరుపమాన
కావ్య మిది కొమ్ము భాగాంబికాతనూజ. 15

గీ. అనుచు నొసఁగినఁ గైకొని యతని యిష్ట
సిద్ధిఁగావించి 2 సంతృప్తిసిద్ధుడగుచు
నన్నురావించి యర్ధాసనముననుంచి
పలికె నుదమేఘ గంభీర భాషణముల. 16

మ. పదసందర్భవిశుద్ధి ప్రౌఢతరశబ్దప్రక్రియాబుద్ధి పా
రదగంభీరచతుర్విధప్రధితధారాసిద్ధి ప్రాపించి 3 సం

1. లేమికినితా. తా. లేమిగని. పూ. ము, 2. సంతృప్త. తా. 3. సంసదభిద్య
ద్విభుధావలి వినుతినెచ్చున్. తా.

సదభిద్యద్గిరిరాజసోదరతయెచ్చన్ మించు పుంభావ1శా
రదవీవేగదవన్న వేంకటగిరీంద్రా : సాంద్రమేధానిధీ :

17

క. విదితప్రబంధములు వే
డ్కదనరగ మదంకితముగఁగావించి ననున్
మొదల పవిత్రము చేసితి
సదయాత్మా : విచిత్రరాయచంద్రవతంసా :

18

గీ. ధరణి తొమ్మిది లిబ్బలు దాచుకొన్న
వాని కై నను ధనకాంక్ష పోనియట్లు
కృతులు పదివేలు గైకొన్న (గీర్తికాముఁ
డైనవానికిఁ జనదు కావ్యాభిలాష.

19

ఉ. కావున రామకృష్ణకవికల్పితకావ్యమొకండుదెచ్చి స
ద్భావముతోడ నా కతనిపాత్రుఁడొసంగె మదంకితంబుగా
నీవిక హారనాయకమణిప్రతిమానముగా మదీయవం
శావళిచెప్పి కూర్పుము యశంబు భృశంబుగ సంఘటిల్లఁగన్.

20

వ. అని నన్ను బహుమానపూర్వకంబుగా నఖర్వకార్తస్వరదుకూల
సార ఘనసార వాసనాలోలతాంబూలంబుల నాదరించుటయు నేను
పరమామోదసంభరితాంతరంగుండనై యభినవంబుగను గృతివిభు
నభిజనావళి నభివర్ణించెద.

21

సీ. వాగీశ్వరీవక్త్ర వనజసారంగంబు
కలహభోజనమౌనిఁ గన్నతండ్రి
సప్తలోకీచరాచర కల్పనాచణుఁ
డామ్నాయరత్నరత్నాకరుండు
కలశాబ్ధిశాయిపొక్కిలితమ్మి పసికందు
తోయజాతాస్త్రుని తోడఁబుట్టు
పాలును నీరు నేర్పటచు తత్తడిరౌతు
కడుపు బంగారుబొక్కసమువాడు

1. శారదనీవేగదయెన్నగా సుకవిచంద్రా : సాంద్రమేధానిధీ. శారద నీవేగద యెన్న
వేంకట... తా.

నలుమొగంబులవాడు వేల్పులకుఁజేడు
బ్రతుకుపొద్దుల జనులకు నుదురుటాకు
1 కవిలెను లిఖింపనేర్చిన 2 కరణికుండు
గరిమనొప్పారు ధాత జగద్విధాత.

22

మ. 3 వశగీభూత సమస్తసర్గుడగు నా వాగీశ్వరీభర్తకుం
గుశికుండాత్మజుడయ్యె నాతని కరిక్రూరప్రతాపార్కుడై
కుశనాభుండుదయించె గాధిన్యపుడొక్షోణీశుకుంబుపై నా
శశభృత్కిరికి గాదికిం బొడమె విశ్వామిత్రుడత్యున్నతిన్.

23

క. అక్కులమున నక్కజముగఁ
బెక్కండ్రు జనించి రతులపృథ్వీనాథుల్
దిక్కమలముఖీ చికుర
స్రక్కలనాకారి కీర్తి సముదంచితలై,

24

గీ. జలజఘాంధవ చంద్ర వంశములమించి
వారివంశంబు భువి మాలివంశమయ్యె
నింబుమీఱంగ సమయాంతరంబువలన
పాలమీగడ వెన్నగాఁ బరఁగినట్లు.

25

క. ఆ మాలికులమునఁ గవి
స్తోమాలిమనోహరై క సురతరు వితర
శ్యామాలి చతుర్థిహిమ
ధామాలిక 4 నిరతి కృష్ణధరణిపుడలరెన్.

26

సీ. అనవద్య బర్హిబర్హానలంకృతమౌళి
యకృతాభిరామవస్త్రాపహారుఁ
6 డనధిరూఢమహావిహంగమధారేయుఁ
డజ్ఞాతచౌర్యవిద్యావిలాసుఁ
డనధీత ఘోషకన్యాప్రతారణమంతుఁ
డరచితాభీరగోష్ఠాధివాసుఁ

డపరావనీంద్ర¹ మం త్ర్యపవారణగరిష్ఠః
 డకరాగ్రవేణువిభ్యాతవాద్యః
 డై నకృష్ణః డితః డె యని యభినుతింప
 దానవారి వివర్ధనోదారశంఖ
 చక్రయుతపాణిః బొల్చు నిర్వక్రలీల
 రమ్యగుణహారి కృష్ణాజిరాయశౌరి.

27

మ. అనుకంపాహారి నిమ్నతానదవిభుం డై దంయుగీనారునుం
 డని కై వారము సేయ సార్థమయి కృష్ణాధీశుఁడన్ పేరు పా
 వనభావమ్మునమీట నా వరసరస్వన్నేఖలానాథుఁడ
 త్యనతారాతిచమూనికేతన దరణ్యానీకుఁడై వర్తిలెన్.

28

క. పొంగుచుఁ గృష్ణాధీశుఁడు
 భంగములేనట్టికి ర్తిఁ బడసి సముద్య
 త్తుంగయశస్సంగాయిని
 గంగాయిని బెండియాడెఁ గరుణానిధియై.

29

సీ. అపకీర్తి గతిబట్టి యాత్మేశుతలముట్టి
 బెట్టుగా వడిసుశ్శఁ బెట్టదేని
 చెనటిభంగముమీట తనవారిచెలువారఁ
 దెరువేది యూరూరఁదిరుగదేని
 ఘనజడస్థితి బైట కన్నవారలనోటఁ
 బడి తాఁగయనుమాటఁ బడయదేని
 ఆనతోద్ధతిగాక లోకనార్భటములేక
 మొగి నట్టు⁴వీఁకున నిగుడదేని
 గంగ చెలగంగ సరియనంగా దనర్చు
 పతిహితాచారధృతికి నపారకీర్తి
 రతికి నన్యజనజాతవితతమతికి
 నతుల కారుణ్యధృతికి గంగాయినతికి.

30

శా. ఆ గంగాయినీతంబినీమణికి రమ్యాంగుండుకృపాజిభూ
భాగస్వామికి సంభవించెను దురాప సంభజన్మాయశ
స్త్వాగారంబు జనించెనాగ నరసింహస్వామి భీతారిజా
యాగమ్య స్వభయంకర ప్రబలరూపాబోపసంరంభియె.

31

మ. అరికిన్ పండిగిలింఁడెంచఁడు 1 హిరణ్యాదృష్టి మత్తాసుహృ
చ్ఛరభోదగ్రతచూచికుండఁడు విపక్షచ్ఛేదనాపాదన
త్వరసంధిలి న వేశఁజూడఁడు సముద్యన్మండలాగ్రంబునే
మరఁ దౌరా నరసాజిరాయఁడు మహాచూర్తాండసంకాశుఁడై.

32

సీ, యుంపాగత ప్రాణ శబ్దాయమాన భూ
ధరగుహాకుహర నిద్రా² ప్రసక్తి
కటకభూమిరుహాగ్ర గళితపరాకీర్ణ
పర్వతాంబుకషాయపానయుక్తి
భరితగండమదాపసురభి గంధగజేంద్ర
ఘటనానిశాభేట³ఘటనయుక్తి
అనుపమానాధిత్య⁴కాత్పతాప్రత్యుష
శ్చిత్రభానుప్రభా సేవనంబు
పరులకర్పించి నిజవీరభటమృగేంద్ర
పాలితముచేసెదత్పురప్రకర మౌర
సంతతారాతి నేత్రదురంతతిగ్గ
భావిభుండగు నరసాజిభూవిభుండు.

33

ఉ. ఆనరసింహపూజనములన్న శివార్చనలన్న ధర్మ⁵దా
నానకుదారమీని కఠినప్రకృతుల్ రణరంగవీధిలో
నానరసింహభూవిభు భుజాయుధవర్ణినిఁగన్న ధర్మదా
నానికి నోడి యిత్తురు 6 సనాతనసంచితమంచితంబుగన్.

34

క. గురుజాయియందు గనియె⁷
నరసాజివిభుండు సుతుల నయగుణనిధుల⁸

1. హిరణ్యాదృష్టి. తా. 2. పసక్తి. తా. 3. ఖటన. తా. 4. కార్త. పూ. ము
5. దానానికితారమీని తా. దానానకుదారమీని పూ. ము. 6. సనాతనమంచిత
మంచితంబుగన్ తా.

గురునుతి సుందరరాయని

1 తరుణార్కనిభుని విచిత్రధరణీవిభునిన్.

35

క. ఆ సుందరరాయానుజుఁ

డై సుమతి విచిత్రరాయఁడలరె విచిత్ర

శ్రీసుందరవిగ్రహావని

తా సుమశరుఁడనఁగఁ గీర్తితత్పరుఁడగుచున్.

36

సీ. ప్రబలప్రతీపభూపదురాపశౌర్యాగ్ని

తోయధుల్ మరుభూమి సేయుటొకటి

భుజయుగాశ్రితమహాద్భుతహేతి హతివైరి

వీరుల సురలఁ గావించుటొకటి

చక్రవాళగిరింద్రసానురత్నంబులఁ

జిరకీర్తిఁ దెల్లగా నెరపుటొకటి

అక్షీణ కరుణాకటాక్షపీక్షణమున

నిరుపేదలకు కల్మి నిల్పుటొకటి

ధైర్యమున మేరుఁదృణముగాఁ దలఁచుటొకటి

పరధనాదులపై నాసపడమియొకటి

యతివిచిత్ర నిదానమై యతిశయిల్ల

నతనికి విచిత్రరాయాఖ్య యమరుటరుదె ?

37

ఉ. మల్లవడీపురీశ్వరుఁడు మానితమూర్తి విచిత్రరాయభూ

వల్లభుఁ డామరద్రుమ నవప్రసవంబుల నంబరాపగా

పుల్ల సువర్ణపద్మములఁ బూజిలొనర్చు నుమేశు శాంబరీ

భిల్లుని చంద్రశేఖరుని పేర్మి ధరాగతుఁడయ్యు వింతగన్,

38

సీ. హృత్తాపఘనమైన మత్తాపఘనముతో

ముత్తాపభానుఁడు మూలకొడుగ

అలబలంబుదొలంగి చలబలావళితోడ

బలబలాభానుఁడు పరితపింప

అంభోరుహేక్షణా డింభారతాత్మఁడై
యంబారుఖానుఁ డత్యంతములుక
నేనతోదీనుఁడై 1 హీనమానతఁబాటి
ఖానకానుండు బల్కానకరుగ

చొచ్చి మల్లాదశంబుల సోమసూర్య
వీధులేర్పడ నటికిన వీరుఁడంచు
విజయరమ నవ్య నిజనవ్యభుజ నటింప
రహివహించు మీటి విచిత్రరాయశౌరి,

39

చ. అనవరతస్వకారిత మహామహనీయ మఖాన్నభోజన
మ్మున నశనాయలేని సురముఖ్యులబోలె సదాసుఖస్థితిఁ
2 దనరునిజాగ్రహారముల తామరతంపరగాద్విజేంద్రులిం
3 పెనయ విచిత్రరాయధరణీశ్వరుఁడెంతయు సంత4సిల్లెడున్.

40

గీ. అతనిగేహిని భాగాంబ యవనిఁబొల్పు
నతులగుణముల నల యరుంధతినిఁబోలి
సురభిక్తిర్తుల చుట్టాల సురభియగుచు
పతిహితాచారశీల సౌభాగ్యలీల.

41

సీ. మొగమురాజ దినంబు మిగులమందెడి 5 యౌర్వ
వహ్ని చేపట్టిన స్వాహా యెంత
పునుకకూడు 6 భుజించిమనెడు శ్రీ 7 కంతు దా
యకు మెడసాచిన యార్య యెంత
8 కడిమి శ్వశ్రుగృహంబు గతియంచుఁ బడియున్న
హరినిఁగైకొన్న శ్రీతరుణి యెంత
పరకాంతకొఱకు శాపగ్రస్తుఁడైన యిం
ద్రునిఁగూడిన పులోమతనయ యెంత
యనుచు వారల కర్హ నాయకులులేమి
కాత్మహాసియించి సకలగుణాభిరాముఁ

1. హీనమానతఁ బాటి పూ. ము. 2. దనర తా. పూ. ము. 3. పెనయ తా.
పూ. ము. 4. సిల్లుచున్ తా. పూ. ము. 5. నర్య తా. పూ. ము. 6. భజించి. తా.
7. పట్టి తా. పూ. ము. 8. కలశ్వశ్రుగృహంబు. పూ. ము.

దైన నిజభర్తతోడ నొయ్యనచరించు
కాంతలకు మేటి భాగాంబికావధూటి.

42

ఉ. కొంతనిగాదు బాలతొడుగుల్ మడుగుల్ సువరముల్
దొంతిగ నుప్పతోగలుగు తొమ్మిదియుంగొని యేటికేటికి
వంతుగ నాపెచే మననివారలులేరు నిజంబుగాఁ దదా
నీంతనమైనయట్టిధరణీజనజాలములోన నెన్నఁగన్.

43

క. ఆ భాగాంబాశచికి

శోభిల్లు విచిత్రరాయసుత్రామునకు

శోభాఖని ఖండోజిమ

హాభాగుడు 1 వాడమె నల జయంతస్ఫూర్తిన్.

44

నీ. పుట్టినప్పుడె పూర్వపుణ్యశేషంబునఁ
బుట్టించె బుధుల కద్భుతముదంబు
అడుగుబెట్టిననాఁడె యతులతేజస్ఫూర్తి
* నడుగువట్టించె ఖలాంధకార
మమ్మమ్మ యనునాఁడె యాకారగరిమచే
నమ్మమ్మ యనిపించె నఖిలజనుల
పలుకనేర్చిననాఁడె ప్రతిమలౌ వేల్పులఁ
బలికించె నాత్మీయభక్తిమహిమ
పలుక బట్టిననాఁడె రూపప్రభావ
భావనమ్మున 2 కామినీ పంజ్జీచేత
పలుక బట్టించె సజ్జనకులవిహారి
రాధితమురారి ఖండోజిరాయశౌరి.

54

చ. కలితగుణాభిరాముడగు ఖండోజిరాయని బాహుపీఠిపై
బొలుచు ప్రతాపసిద్ధుడు విభుత్వవిభూతినొనర్చు పారద
చ్చలఘటికాపరంపరలచాడ్చునఁ దచ్చిరకీర్తిచంద్రికో
జ్జ్వల బహిరంతరంబులకి న వర్తిలు సంబుజసంభవాండముల్.

46

1. వాడమెజయంతభాగ్యస్ఫూర్తి - పూ. ము. 2. సన్ముని - పూ. ము.

* ఈ పాదార్థము తాళపత్రమున లేదు. 3. యి. తా.

ఉ. వావిరి ఖండోజిప్రభుఁ డవామకరంబునహేతిఁబూన యు
ద్ధావని ధావనంబిడి హితావశితోడను పుట్టలెక్కఁగా
నావలిభోగివల్ల భులమైతిమటంచుఁ దృణంబులెక్కఁగా
గోవరులై తిమంచు 1ననుకొందురు శాత్రవులాత్మసంపదన్.

47

సీ. మహనీయధామసామగ్రితో గృహదాన
ములుచేసె బ్రాహ్మణావళులకెల్ల
త్రవ్వించె బలిరసాతలముదాక తటాక
ములు నీరుదీయకనిలచియుండ
వేయించె శీతలచ్ఛాయానపాయాభి
రామ 2ద్రుమావృతారామసమితి
కట్టించె శైలప్రాకారానుకారప్ర
కారసంతతులతోమీఱ గుళ్లు
కనియె తనవంటితనయుని గాంచెఁగృతులు
నట్లనేకసంతానసంఖ్యలుగడించి
యీ యవనిబొల్పు ఖండోజిరాయదీరు
కేకసంతానయుతుడైన యింద్రుడెనయె ?

48

చ. మలసినిదాఘవేళలను మాపువెలార్చిన తత్రప్రపాజలం
బుల పరిమళ లోబొడముపుల్లుభుజించు ఘటోద్భికాచయం
బులు పరిశుద్ధపాత్రపరిపూర్ణసువర్ణపయస్సులిచ్చును
జ్వలగతిఖండోజీంద్రువలె 3సజ్జనవిత్తమురి త్రవోవునే ?

49

సీ. పొంది యబ్దులు గట్టుపొర్లి వచ్చినగాని
4కేరిధూర్త నొకతూరిచల్లు
సురపథంబొకవేళ సోలివ్రాలినగాని
క్షీతి తాగయై యరచేతనొడ్డు
తుహినాచలేంద్రంబు దొర్లి వచ్చినగాని
గడుసుగయ్యాళియై కాలదన్ను

1. ననికొందరు. తా. 2. దృఢా. పూ. ము. దృఢా - తా. 3. సజ్జను
ద్రవ్యమురి త్రవోవునే. తా. 4. ధూర్తమైయొకకేరితూరిచల్లు. తా.

ప్రబలదిగ్గజములు ప్రతిఘటించినగాని
మొక్కలిజంతయై మూలద్రోయు
గరళకంధర హరి పురందర విరించి
సురలు వచ్చిన నొకసన్నజూచు నార
కఠినవై రులదళమన్న కాసెగటు
ధరణి ఖండోజిధీరుని ధైర్యలక్ష్మి.

50

ఉ. మెత్తని పల్కులుం గవులమేలిమి తాలిమిసొంపు కామినీ
చిత్తమునాత్మచిత్తముగజేయుతెలుంగు హితైకపోషణా
యత్తమనీష మంజులతరాకృతి ఖండోజిరాయునందు స
ర్వోత్తమమైచెలంగు ధరనుత్తముజేరిన రిత్తబోవునే ?

51

గీ. అమల ముద్దాజిపుత్రి మానాయిసతియు
నమర నరసాజితనయ వీరాయిసతియు
నతనిచేపట్టిమెఱయుదు రమరనగము
మాలతీమల్లికలువోలె లీలనెసగి.

52

మ. మతి సౌందర్యకళావిలాసనిధులై మానాయి వీరాయి యు
ద్ధతలీలం దనుజేరికొల్వగ విశాఖాయుక్తచంద్రుండునా
క్షితి లక్ష్మీయుతపంకజాక్షుడనగా జెన్నొందిఖండోజిరా
ట్పతి యాచంద్రధరాధరార్కముగ సంపదాముడైవర్తిలున్

53

షష్ఠ్యంతాలు

క. ఏతాదృగుణగణనా
జాతమనీషావిశేషచతురబ్ధివృత
జ్ఞైతలజనతా 2వహికి న
శీతలసదఖర్వదోర్వశీకృతమహికిన్.

54

కం. యక్షపవితరణునకు హ
ర్యక్షపరాక్రిమధురాక్రమాధ్యుకు శశిహ
ర్యక్షపదాంబుజపూజన
దక్షపరప్రథితగుణికిఁ దరుణాగ్రణికిన్.

55

క. సౌనాశీరి నిశాకర
సూనశరాసన వసంత సుందరునకు సం
ధానవభార్గవునకు మం
ధాన వసుమతీధరేంద్రధైర్యోన్నతికిన్.

56

క. అక్షీణశ్రీలక్షిత
వీక్షేలబ్ధార్ధసుకవివిశ్రాణితస
ద్రాక్షేరస శిక్షేత 1త
దీక్షేలసమానకవనదీవ్యతగృతికిన్.

57

క. అతి లలితాతులిత గుణా
ద్భుతునకుఁ గుక్షింభరప్రభుంమన్యపణా
యతనయనాజన 2విటునకు
సతతశుభప్రభవవిభవశతమన్యునకున్.

58

క. చండ నిజాఖండభుజా
దండ సుజాత ప్రతాప తాపన దళితో
ద్దండారిత మస్తతికిన్
3 ఖండోజిరాయావనీంద్రకమలాపతికిన్.

59

వ. అంకితంబుగాఁగ నమ్మహాకవి యొనర్చిన ఘటికాచలమాహాత్మ్యంబను
మహాప్రబంధంబునకు కథారంభంబెట్టిదనిన. *

60

1. సవీక్ష. తా. 2. విభునకు. పూ. ము. 3. ఖండేరాయాంఘ్ర విమల
కమలగమతికిన్ తా. 4. ఈ అవతారికలోని అరువది గద్య పద్యములు మరియు
అశ్వాసాద్యంత పద్యములు *వేంకటగిరింద్రుడు రచించినవి.

ఘటికాచల మాహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసము

శ్రీలన్ రాజిలు నైమిశమ్మనఁ 1దపస్విశ్రేణి 2పౌరాణిక
త్వాలంకారసమేతు సూతుఁ గని పద్మాధీశః 3 సద్మమ్మలన్
శ్రీలీలానిరవద్య మాద్యము మరుత్సేవ్యంబు భవ్యంబుగా
నాలోకించి యొకండు గల్గిన మహాత్మా తెల్పవే - నావుడున్.

1

క. వినుఁ డిందులకు న్నారద
ముని భృగు సంవాద మాత్మ ముద మొదవింతున్
మునులార! మీకు నేనది
వినుపింతుం దెలిసినంత విస్ఫుటఫణితిన్.

2

సీ. శశికరద్రుతసార శశికాంత వాఃపూర
పరితఃప్రపూరిత పరిసరంబు
జలచరాశనకేళి జలచరద్విహగాళి
కలరవోద్ధత కలకల ధురంబు
సురమునీశ ఉమాసుర దుర్లభాతిమా
సర ముక్తిమౌక్తిక సరవరంబు
కమనీయ మకరంద కమల కై రవబృంద
పరిలసద్రోలంబు 4పరికరంబు
ఘటిత కిసలయనమ జటానిటలపటల
ఫలక తిలకిత శశిసిత భసిత లసిత
రసిత పరమ సమాధిమద్విసర రుచిర
రసయురభరంబు వొల్చు మానససరంబు.

3

ఉ. శ్రీకరలీలఁ గంకణపరిష్కృతమంబుధిరేవ నిత్యము
క్తాకలితంబు రామకథకై వడి జారుమరుత్కుమారవా

రాకర మాదితేయగిరిదారి లసత్సుమనోభివృద్ధి లం
కౌకమురీతిఁ బుణ్యజనతాశ్రయ మా సర మొప్పునెప్పుడున్.

4

సీ. కలహంస పరిధూత 1 గరుదుద్యదబ్జప
రాగంబు పటవాసరజముగాఁగ
ఉదబిందు మౌక్తికయుత పత్ర² పుటహల్ల
కములు రత్నారాత్రి³ కములు గాఁగ
4 కరువలినెగసి యుప్పరముననొప్పు పు
ప్పొడితెప్ప యుల్లడ పొలుపు గాఁగ
తేటిపూవోడులపాట ముతై దువల్
పచరించు సోబానపాటగాఁగ
ఖగవిరావంబు ద్విజమంత్ర కలనగాఁగ
5 రాలుకేసరములు తలఁబ్రాలుగాఁగ
పద్మినీ పద్మినీమిత్ర పరిణయంబు
గరిమదగు నల యంబుజాకరము కరము.

5

క. ఆమా నససరసీతట
భూమిన్ భృగ్వాశ్రమంబువొలుచున్ తీర్థ
వ్యామోహ గతాగత సక
లామర మౌనీంద్ర సముదయాధారంబై.

6

సీ. వాలసంచాలనోద్వేలత చమరీమృ
గమ్ములు సమ్మారనమ్ము సేయు
తుండసంభృత తీర్థకుండోదకమ్ములఁ
గలభముల్ 6 కలయంపి గలయఁజల్లు
పచ్చికస్తురియసల్ దెచ్చి భల్లూకముల్
గోముఖశ్రీఁ బాదుకొనఁగఁ జేయు
కరికుంభ⁷ గలిత ముక్తాఫలమ్ములు దెచ్చి
శుకములు రంగవల్లికలు దీర్చు

1. గరుడయత్మంజనురాగంబు. తా. 2. పట. తా. 3. కలును. తా.
4. తరువులనెగసి....యల్లడ పూ. ము. 5. వ్రాలు. తా. 6. కలయంబి. 7. కలిత.
పూ. ము. తా.

వెన్నుచాకన్ను తమిదమి విడక మున్న
దినదినమును సచట నుదీర్ణపర
శాలికామాలి కాశింద సరణి నరణి
మత్కుల కులాంగనలకు సమ్మదము 1 ప్రౌదల.

7

మ. శుకముల్ ప్రామినుకుల్ గుణించు గణించున్ ధర్మమర్మేతిహా
స కథల్ శారిక వీరికల్ గొనుమనీషన్ శేషభాషావిశే
ష కళాశాస్త్ర ముపన్యసించు 2 పికముల్ సాత్రాజితీప్రాణనా
యక నామాశి నశుల్ పరించు 3 సతతోద్యదీతికాచాతురిన్.

8

క. ఒకచిత్రమచటి 4 జటిపా
శికి మున్ సంజలను గ్రుంకిలేచి సమాధిన్
సకలశకుంతంబులు తా
రకమంత్రోచ్చారణాభిరతి మతిఁ బొదలున్.

9

ఉ. అ మ్మునిబాలకుల్ ఫలదశాదులకై వనిజుట్టుచో నహిం
ద్రములు చేరి యెండకు ఫణంబులు చాటుగఁజేయ సంతలో
నెమ్ములు వచ్చి సాములకు నే మొసరించిన నేరమేమి న్యా
యమ్ములె పమీపనుల్ దలఁచ? నంచు దరిం 6 బురివిచ్చు నీడగన్.

10

మ. పులు 7 లేదున్ మృగశాబకంబుల హరుల్ పోషించు నత్యాదృతిన్
కలభానీకముఁ గాకముల్ మెలఁగు భూకశ్రేణితోఁ బిల్లు లె
ల్కలఁ గాచున్ శిఖికోటి లే 8 జలువలన్ లాలించు 9 నుత్ఫుల్ల బ
ర్హ లనచ్చాయల నుంచి యచ్చటియరణ్యానీప్రదేశంబు 10 లన్.

11

క. ముని హోమానల ధూమము
వినువాఁకం గ్రుంకి వెడలు విబుధవధూటీ
జనముల నెఱిముంగురులం
దనరున్ 11 సాంబ్రాణిధూపధారారీతిన్.

12

1. మొదవ. తా. 2. ఒకముల్. పూ. ము. 3. సవతో 4. బేటి పటరిక
మున్. తా. 5. మా. 6. బారివచ్చు. తా. 7. లేడున్. తా. 8. జలువలున్ తా.
9. నద్దుల్లబర్హ. తా. 10. నన్. తా. 11. సామ్రాణి. తా.

సీ. మొకరితేటలు మూతిముట్టపు తేనియల్
 శ్రీ మధుశాసి కర్పించి గాని
 కోకిలమ్ములు చివురాకులు గొఱకవు
 శ్రీ వనమాలి కర్పించి గాని
 లేబచ్చికల్ గబళింపవు హరిణముల్
 శ్రీ నీలమూర్తి కర్పించి గాని
 ఫల భుజిక్రియలకుఁ జిలుకలు దలపవు
 శ్రీ మాధవునకు నర్పించి గాని
 యితరజంతువులును హరి మతిదలంచి
 గాని యే వర్తనములకుఁబూన వనిన
 నా తపోనన మాహాత్మ్య మభినుతింప
 నలవియే వేమొగమ్ముల చిలువ కై న.

13

క. ఆ సాధుస్తుత్యాశ్రమ
 వాసమ్మున భృగుమునిప్రవరుఁడు వసించున్
 శ్రీనఖచరణధ్యానా
 భ్యాసకళాకాంక్షఁ దాపసావళితోడన్

14

సీ. కటికియెండలకాకఁ గరఁగి గుబాళించు
 గోవజవ్వాజి నెత్తావులకును
 కమ్మతమ్ములతావి కానుక 1 సేయుచు
 సొలయు చల్లని గాలిసోకులకును
 వట్టివ్రాకుల ననల్ పుట్టింపజాలిన
 కిన్నరయువతి సంగీతములకు
 బిసకాండములు మేసి కొనరుచుఁ బల్కు జ
 క్కవకవ కలయిక కాన్పులకును
 కలికిపలుకుల రాచిల్కగముల మధుర
 మేదుర రసాలఫల రసా స్వాదములకుఁ
 జెడరసీయక యింద్రియశ్రేణి నిలిపి
 యతఁడు శ్రీహరిభజియించు నవసరమున.

15

సీ. శరదంబు దోపరి చవల నా శిరమున,
బటు జటావటలమ్ము వటిమఁ జూప
కల్పకశాఖి శాఖామంజరీ నీల
నాకేల మణి కమండలువు మీఱ
నిటలలోచనశైలతట నీరదాకృతిఁ
గటితటి నజినమ్ము కాంతిఁ బెనుప
ఆకృతిఁదాల్చిన యక్షరావలి యన
శ్రవమున స్ఫటికాక్షసరము దనర
విష్ణునామానుకీర్తిఁ బవిత్రయగుచు
మారుతాహతిఁ దనుదాన మహతిమొఱయ
వచ్చె తనుకాంతినిరితపారదుండు
నారదుండు భక్తజనసస్య నారదుండు.

16

క. ఇటువలె వచ్చిన నారద
జటి కాతిథ్యాది వివిధ సత్కృతు లెల్ల
ఘటియించి మదిని ముదమం
దుటఁగని భృగుమౌని యతనితో నిట్లనియె.

17

క. నారద హృదయాంతరీ
నారద మోక్షైతిదుర్విధావలివిద్ధి
నారద రుచిజితశారద
నారద హరిచరణభక్త నారదయాథ్యా,

18

ఉ. పుష్కరముఖ్యతీర్థములఁ బొల్పుగుధర్మము లామహత్వముల్
పుష్కలవిష్ణువాసముల పూజ్య విచిత్ర చరిత్రముల్ గుణా
విష్కృతవైష్ణవోత్తమ పవిత్రవిశేషకథల్ మహాత్మ! నా
దుష్కృతముల్ దొలంగ దయతో సకలంబును నాన తియ్యవే.

19

క. ఏచోటనుండివచ్చితి
రిచ్చటికి మదీయ భాగ్య మేమని పొగడన్
వచ్చు సని పలుకునంత వి
యచ్చరముని కియిట్టులనియె నాతని తోడన్.

20

సీ. ఘన రత్నరాశి కాకరము వియచ్ఛర
 మానినీ జనన నిదానభూమి
 సంతానభూరుహసమితికి నెలపు నా
 రాయణ యోగనిద్రాస్థలంబు
 వనజవాసినికిఁ బుట్టినయిల్లు దేవతా
 విసరమ్మునకు మహానసగృహమ్ము
 ద్వీపసంతతికిఁ బెన్పొప్పు తరంగిణీ
 భామినీమణులకుఁ బ్రాణభర్త
 కలువనెచ్చెలికానికిఁ గన్నతండ్రి
 గట్టుపట్టికి ధృఢ వజ్ర కవచమగుచు
 వెలయు పగంపుకగంపువిప్పుగంటి
 సామినగరంబు ధర క్షీరసాగరంబు.

21

క. ఆతంకపంకశంకా
 పేతంబై నిత్యసత్యహితపూతంబై
 2 శీతాతప సహయోగి
 స్థితంబై తెల్లదీవి చెలఁగును దానున్.

22

క. శ్రీకరమగునద్దీవిన్
 లోకాతీతానపాయనూత్నప్రభమ
 స్తోక ప్రభావకలితము
 వైకుంఠపురంబు సిరుల వజ్రులు నిమిగులన్.

23

సీ. హాటక హరినీల రూట ప్రదీప్త సా
 లములచే నమర సాలములచేత
 మందర కుధ రోపమాన మానిత సౌధ
 తతులచే యోగినంతతుల చేత
 కమలకై రవభాస్వదమృత సరోవితా
 *నములచే సుర విమానములచేత

రాకాసుధాకర రాజన్ముఖ వధూత్క
రములచే మణి మందిరముల చేత
సతత కిసలయ సుమ ఫల సహిత మహిత
వనులచే దివ్యలోక పావనుల చేత
వలులు శాశ్వత లబ్ధాపవర్గ యోగ్య
భాగ్యనికరంబు వై కుంతపట్టణంబు.

24

సీ. నును గాలిదూది పానుపు లెన్నియో కాని
యందఱు శయనీకృతాహి వరులు
సురలోకవాహి నిర్ఘ్న రము లెన్నియో కాని
యందఱు దివ్యతీర్థాంబు పదులు
నీట జనించు మానికము లెన్నియో కాని
యందఱు కౌస్తుభహారయుతులు
చలి వేడి వెలుగుల సాము లెందఱో కాని
యందఱు నిందు కంజాస్త్ర దృశులు
ఖగకులాధీశు లెందఱు కలరొ కాని
యందఱును పుల్లరా పెక్కియముల వారు
నాఱు వోసిన రీతి నున్నారు ధీరు
లన్నగరియందు కాపురంబున్నవారు.

25

ఉ. అం దొక కేశికా మణిగృహమున తారకకాంతకాంతశ
య్యం దగ నిందిరా సరసిజాననఁ గొఁగిటనాదరించి యా
నంద రసాబ్ధిఁ దేలుచు ననారతమున్ సనకాదియోగిరా
డ్చుందము గొల్వ నున్న యఖిలేశ్వరభావుని వాసుదేవునిన్.

26

క. సేవించి తత్పదార్చన
గావిం చిలఁ గలుగునట్టి కమలాధిప శ్రీ
లావాసంబులు జూచితి
నావుడు నవి దెలుపుమనిన నారదుఁ డనియెన్.

27

మ. ఉపధానీకృత హస్తతామరస సంయుక్తమాంగంబు ప
ద్మ పుటాంతర్నివసన్మదఁ భ్రమర రమ్యంబై విరాజిల్ల భ

క్ర పరాధీనత లంకదిక్కు మొగమై కాకోదరాధీశశ
య్య పయిన్ భాసిలురంగధాముని సహస్రాదిత్య భా ధామునిన్.

28

సీ. ఉపధానిత కరస్థితోత్తమాంగోత్తుంగ
ముకుట రత్నప్రభల్ రకముఁజూప
బ్రహ్మపేటీపుష్కరక్రోడ మదభృంగ
దంగంబు శృంగారభంగిదనర
రమ వంతునకు వచ్చు క్షమ లీల కప్పుడా
లొచ్చు పేరురమున అప్ప సేయ
కాస్తుభ గై వేయ కనకకుండలహార
కేయూరకాంతులు క్రేళ్ళుదాట
సహ్యకన్యాతటోత్తాలసప్తసాల
రంగ దామ్నాయశృంగై కరంగగేహ
శేషశయ్యను బవళించి శ్రీతులమనుచు
రవిసహస్రప్రభాధాము రంగధాము.

29

గీ. అచటి కేశానహరిదంతలాగ్రవీధి
నందమైతగు తిరువాళురందధామ
మునను మునివాహనాహ్వాయ మునివరేణ్యు
మనుపవెలసిన యా జనార్దనువి ఘనుని,

30

గీ. తపసి బృందంబు వెఱఁగొందఁ దపము పేయు
నల పరాశరమౌనిఁ గృతార్థుఁ జేయ
నవని సాక్షాత్కరించిన యసుర హరుని
శ్రీసతీపతిఁ దంజాపురీ నృసింహు,

31

క. శ్రీమద్రంగమునకు మూఁ
డామడను గవేరజాతటాంచిత నంబి
ల్నామపురిం గనఁదగు శ్రీ
ధాముని సౌందర్యనాథు దైవతనాథున్.

32

క. అరుదుగఁ గరంబనూరను
పురవరమునఁ బురహరాబ్జభూసుత్రాముల్
పరివేష్టించఁగ నిలిచిన
యరు కరుణాపాంగసీము నుత్తమ నామున్.

33

క. తిరు 1 వెళ్ళరపురి శ్వేతశి
భరిపై నొర పైన దివిజకాంతలు గొలువన్
వర వైభవంబులను బొ
ల్పు రమాధవుఁ బుండరీకలోచనదేవున్.

34

క. తెల్లముగఁ గుంభఘోణ పు
ర్లోల స దనిలాశ రెండు క్రోసుల నేలన్
బుళ్ళన్ 2 బుదకుడి నుండెడు
బల్లిదు రఘునాథు హృత కబంధ విరాధున్.

35

గీ. ఉర్వి రంగస్థలమునకు యోజనమునఁ
బూర్వహరిదంచలమున నపూర్వమహిమఁ
దివిరి తిరుపేర్నహర్పుర దివ్యధామ
మందుఁ దగు పద్మనయను ననంతశయను.

36

గీ. కుంభఘోణంపు వాయు దిక్కోణ భూమి
నమిత వైభవసామగ్రి నమరు 3 నాద
నూరఁ బ్రహ్లాదముఖులను గారవించు
జిష్ణు యోగీంద్రయోగవర్ధిష్ఠ 4 విష్ణు.

37

గీ. కుంభఘోణంపు తూర్పునఁ గొమరు మీఱు
5 తిరువళందూరఁ బావక దేవునకుఁ బ్ర
సన్నుడై యున్న దేవతాసార్వభౌము
వనజ నయనుని గోపికావల్లభునిని.

38

క. పరికించి కుంభఘోణ న
గరి కాగ్నేయాశఁ గడుఁ బ్రకాశించు చిరు

స్ఫురి నున్న శేషపన్నగ
వరదున్ పణితల్పశాయి వైభవదాయన్.

39

క. వరవిభవములన్ సిరిచి
దుర్మునఁ బురహరసురేశ్వరుల్ భజియింపన్
ధరకుంబ్రత్యక్షంబౌ
గిరిభరణసహిష్ణు బాలకృష్ణున్ జిష్ణున్.

40

క. చొక్కుణ్ణూరు పురంబున
నక్కొళిక యజ్ఞవేది యం దుద్భవమై
రక్కసులఁ దునిమి దాసుల
యక్కరఁ దీరుచు జనార్థ నాహ్వయ మూర్తిన్.

41

చ. ఘనమగు కుంభఘోణమునఁ గాంచన పుష్కరిణిన్ జనించు కాం
చన జలజాతనాయికను సన్నతవైఖరిఁ బెండ్లియాడి కాం
చనమునికిం బ్రసన్నుఁ డగు 2 సారసపాణిని శార్దూపాణి 3 స
స్మృనివరమస్త్రకోపరి సముజ్వలపాణిని దేవతాగ్రణిన్.

42

క. తిరుకండియూరు నాదగు
పురవర మున దనుజసమితిఁ బొలియింప సురౌ
త్కరముల మనుప నిలిచిన
నరరక్షచణుని నాదినారాయణునిన్.

43

సీ. తిరువిణ్ణహర్పుర దివ్యధామంబున
విలసిల్లు జగదీశు వేంకటేశు
తిరుకణ్ణపురవరాంతర విమానమ్మున
నిలుచు చతుర్బాహు నీలదేహు
తిరుమంగయాశ్వారు సరయు 4 తిర్నగరి నృ
హరిని లక్ష్మీశు నారాయణాఖ్యు
తిరు వాలిమణవాళ దివ్యనామమున శో
భిలు నాగపట్టణ వేంకటేశు

1. పురహరప్రళహసురేశ్వరులభజియింపన్. తా.

2. సాదర. తా.

3. త. తా. 4. తర్వారితిర్నహరిలక్ష్మీ శ. తా.

తిరుణరయ్యార దనరారు ద్విభుజ పరిఘు
సంకజ నికేతనాధీశు వేంకటేశు
మహిమ! నొప్పు నందిపుర విణ్ణహరనగరి,
జేరియున్నజగన్నాథు శ్రీసనాథు

క. తిరువిందశూర సకలా

44

మర పరికరముల్ తపస్సమాధి భజింపం
గరుణామతి వారలకున్
వరములొసంగిన 2 సుగంధివననాథుహరిన్.

సీ. చిత్రకూటమ్మనఁ జెందమ్మికొలనిచెం

45

తం దనరారు గోవిందరాజు
శ్రీరామవిణ్ణహరీ పుర మేలు స
ద్భావుఁ ద్రివిక్రమ దేవదేవు
తిరుకూడలూర్పురాధిపు నుపమాతీతు
వర దయాంబుదిరాజు వరదరాజు
ఖిలసంహరుని తిరుక్కణ్ణంగుడి వసించు
శ్రీసౌఖ్యవర్ధిష్ఠుఁ జిన్నికృష్ణు
గరిమఁ తిరుకణ్ణమంగాఖ్య కటక మేలు
భక్తవత్సలదేవు దివ్యప్రభావు
హనుమమనుపం గపిస్థలమ్మనను4 వెలయు
నింద్రశాత్రవవరదు గజేంద్రవరదు.

46

క. భరతాద్యనుజులు సీతా

తరుణీమణి గంధవాహతనయుఁడు గొలువం
దెరువెళ్ళియన్గుడి నగరి
వెరవొప్పఁగనేలు 6 దేవవిభు రాఘవునిన్.

47

సీ. తిరుణాంగ7 పత్తనాంతరసీమ 8మాణిమా

దక్కోవెలఁ దిరువెళ్ళక్కొళంబు

1. నచ్చిందిపురివిణ్ణహరినగరిజె. తా. 2. సుగంధవన. పూ. ము.
3. ఖిలసంహరుని. తా. 4. వేలయ. తా. 5. తిరువెళ్ళియనుచుదినగరము. 6. దేవి.
7. పట్టచాంతర. తా. 8. సు మణిషాద. తా.

తిరుమణికూడవచ్చురుషోత్తమములు శం
 వొజ్జె కోవెలయును బురుడు లేని
 యల్లపాత్తంపల్లియరిమేయవిణ్ణహ
 రము కావశంబాడి యమితవిభవ
 మహాము వైకుంఠ విణ్ణహరంబు నాతిరు
 త్తేవనార్హాము సేవకనిధి
 యగు తిరుత్తైతి యంబలంబనఘవచ్చి
 దా మహామహిమారీతిఁదనరి భక్తిఁ
 గొలుచు దాసుల కోర్కు వీఁగోరి ధరిణిఁ
 దనరు నేకాద శోజ్జ్వల ధామములను.

48

క. విలయాంబుధిమగ్న మహా
 వలయంబు సముద్ధరించు వరకీర్తియె యు
 జ్జ్వలమూర్తిఁ బ్రవర్తిలెనా
 నలరెడు శ్రీకృష్ణదేహు నాదివరాహున్.

49

సీ. నతజనాధారు మన్నారు కోవెల యేలు
 వ్రజ సంచరిష్టు శ్రీ బాలకృష్ణ
 పాపనాశనపురీ భర్మహర్మ్యంబున
 వసియించు నతరాజు వరదరాజు
 నలపాండ్య నలధర నలహర్తిరుమలయన్
 వీటవసించు శ్రీ వేంకటేశు
 తిరుకోటియూర నిందిరఁ గూడి వర్తిలు
 కృష్ణావినుతభావుఁ గృష్ణదేవు
 విపులవిభుతఁ దిరుమ్మొయివిణ్ణపురము
 నెలమిఁ బాలించు సత్యగిరీశు నీశు
 మునులతోఁ దిరుపుళ్ళానిపురిని నలిల
 ధామ దీక్షిసమున్నిద్రు రామభద్రు

50

సీ. దళితామమగు తిరుతంగాల్పరమ్మన
 శ్రీయక్తుడైన నారాయణవిభు
 మునినుతుండై తిరుమోహూర్పురి వసించు
 ఖండితచందాముఁ గాలమేఘు
 నల దక్షిణమధురాస్థలమున భక్తపా
 లకుడైన కూడల²వకియనాము
 శ్రీమించు కురువిత్తురీ పురంబున నతి
 ప్రేమ దాసులఁ బ్రోవు కృష్ణదేవు
 గరిమ శ్రీవిల్లిపుత్తూర సురలు మునులు
 నన్నుతులు సేయఁ జెన్నారు మన్నువారు
 నగణితైశ్వర్యమునఁ దిరునగరి యేలు
 నాదిలక్ష్మీననాథు నయ్యాదినాథు.

51

సీ. తులవెళిమంగాళాద్భుతపట్టణంబున
 విలసిల్లు న య్యరవిందనేత్రు
 శ్రీవరమంగపురీనాథు నతసాధు
 నమృతాంబునిధితనయాసనాథుఁ
 తెందిరుర్పే⁴ర్పురియందుఁ జెన్నొందు పు
 రందరస్తుతుఁ 5గేళినేందసంజ్ఞ
 వై కుంతపట్టణ 6వాస్తవ్య భవ్యవై
 కుంతసంధాత వై కుంతనేతఁ
 గూర్మిమీఱఁ దిరుప్పళిగుడి పురమ్ము
 భూరివై భవముననేలు భూమిపాలు
 మంగపట్టణ మణిమంటపాంగణమున
 నలరు నతదేవు విజయాసనాఖ్యదేవు.

52

సీ. నగవుఁజూపులఁ గుళిందనగరి నున్న ప
 రితశౌర్య శ్రీ నవనీతచౌర్య

తిరుకురుంగుడి మహాపుర సౌధవీధిక
 వలులు బృందారకవైరివైరి
 పాలితసూరిఁ దిల్కోలూరిపురి హాస
 ధవళాస్య భక్తనిధాను శౌరి
 న య్యనంతపురంబునం దహిశయ్యపై
 మీలు మురారిఁ జాణూర వైరి
 సాదుజనయిత్రి²వన్నరిసరధరిత్రి
 వలను మీలు వసించు శ్రీవత్సవత్సు
 నా³తిరుక్కాక్కర పురంబునాదరించు
 నఖిలభక్తనిధాను నప్పాభిధాను.

53

సీ. తిరుమూడికలమను దివ్యస్థలంబునఁ
 గ్రీడించు నల పుండరీకనేత్రు
 సురలెన్నఁ గుట్టనా డ్దిరుపుళియూర్పుర
 మున వసించు నపూర్వనాథు
 తిరుచెంగణూ ర⁴ను పురవరమున నొప్పు
 దివ్యభూవాస్తవ్యు దేవ సేవ్యు
 నలువగొల్వ గ⁵దిరుణావై నగరిని వ
 ర్తిలు ధీరనుతభావు దేవదేవు
 వార్తకెక్కిన తిరువణ్ణ⁶వార్నగరిని
 మన్న నతజనమందారు మన్ననారు
 7నుతి యొనర్పనగు తిరువందూర్పురమున
 నాత్తనరసఖ్యు నల ప్రవాళాధరాఖ్యు.

54

సీ. అల తిరు 8వత్తూర మను 9వత్తనంబున
 హరిశయ్యఁ దగు కేశవాభిధాను
 నుత్త¹⁰చుక్కొండ నా నొప్పు పత్తనమున
 నలరెడు నల య¹¹నన్యగతినాథుఁ

-
1. కోళూరి. తా. 2. వణ్ణురి శా. తా. 3. తిరుక్కొరైర. తా.
 4. వసత్యల్పన.....స్తవ్య. తా. 5. తిరుణనాయి. తా. 6. వాన్నగరిని. తా.
 7. నుతిగనుతమ...రు. తా. 8. వాట్టూర. తా. 9. పట్టణంబున. తా. 10. చుక్కోడ.
 తా. 11. సన్య. తా.

బూని తిరుక్కుడిస్తానంబునవసించు
 1 నలనరసఖ్యు నా రాయణాఖ్యుఁ
 తిరువారనెడు పురవరమునఁ గ్రీడించు
 పాలితజిష్ణు శ్రీబాలకృష్ణు
 వినుతి సేయంగఁ 2దిరుమందివెళ్ళనగరి
 దేవపతిగొల్వ నున్న శ్రీ దేవనాథు
 నా తిరుక్కోవలూర్నగరాగ్రసౌద
 వీధి సర్వస్వతంత్రుడై వెలయు కృష్ణు.

55

క. అలకాంచితమై తనరెడు
 నల కాంచి పురిన్వరించి యధ్వరవేదీ
 సలి వెలసి కరినగంబున
 నిలిచిన శ్రీవరదరాజు నిరుపమతేజున్.

56

క. ఆ కాంచికా పురమ్మున
 శ్రీకర వేగవతి సుప్రసిద్ధాంబువులన్
 లోకములు మెచ్చ జనులకు
 వేకికావించిన రమేళు వేగవతీశున్.

57

సీ, పరమేశ విణ్ణహర్పాంత కాంచీస్థలి
 నున్న జోళా 4ధీశుఁ జిన్నికృష్ణు
 నట దిరుప్పాడహం బనునెడ వసియించు
 పార్థసారధినాముఁ బద్మనేత్రు
 5 న త్తిరుతంగస్థలావాసమునఁ బొల్చు
 దీపప్రభావాఖిలప్రదీపుఁ
 6 గామాక్షిబిలరతింగళ్ తుండధామధా
 ముఁ దదీయినాము సంపూర్ణకాము

1. నతలసమాఖ్యు. తా. పాదము పూర్తిగాలేదు. 2. గరిమఁ దివ్యెళ్ళి నగరి. తా.
 3. కొన్నించిన : కొన్నించిన. తా. 4. ధీను. తా. 5. నాతిరు. తా. 6. కౌమగతిం
 గక్తుండధామ. తా.

నచటనె వెళుక్కు మను చోట నధివసించు
శ్రీతజనావనకృతరంహు శ్రీసృసింహు
నంద¹ తిరువరసరమున నలరు నఘ వి
దారిఁ జోళహరందాభిధానశౌరి.

58

గీ. వరుసఁ గారహకల్పనూర్పురమనంగ
దీనుల నిధానమయిన కార్వాన మనగ
వరలు జగదేకనిశ్చల వైభవముల
నలరు శ్రీహరిధామములందరయ.

59

శా. వీక్షమాత్ర ఫలప్రదంబయిన యావీక్ష్యవనా²భ్యాత పు
ణ్యక్షేత్రంబున శాలిహోత్రమునిహర్యక్షంబు రక్షింపు ప్ర
త్యక్షంబై నిటలేక్షణుండు సుతిసేయన్ వీరకోటి రథా
ధ్యక్షుండై తగు వీరరాఘవు సమిత్కాండోల్లసల్లాఘున్.

60

సీ. అలకాంచిచేరువ నష్టభుజంగమ
నిలయధరాధ్యక్షు నీరజాక్షు
తిరునిన్నయూర్పుర దివ్యసౌధమున
వివిధభోగనివేళు వెంకటేశు
లీలఁ దిరుప్పక్కులీ గ్రామమున నున్న
విజయాభ్యురాఘవోర్వీత లేళు
న త్తిరునిర్మలాఖ్య పురంబు నేలెడు
వైరివారణసింహు నారసింహు
తిరువదవ్వంద⁴ పట్టణస్థితి వసించు
నాది భూదారమూర్తిఁ బద్మానువర్తి
న త్తిరుకడమల నున్న యమరలోక
మాన్యు నాపల్లిగొండ పెర్మాళ్ల దేవు.

61

క. ఎక్కుడు తపమునఁ దనువుల్

5 చిక్కఁగ ఘటికాచలాఖ్యశిఖరిస్తలిపై

1. తిర్ప్పర...న. తా. 2. భ్యాన. పూ. ము. తా. 3. భి. పూ. ము. తా.
4. పత్తనస్థితి. పూ. ము. 5. ప్రుక్కగ. తా.

1 నెక్కొనున పద్మలకున్

31

దక్కన యక్కరుకణ్ణి సరహరమూర్తిన్.

సీ. పాదాబ్జ రజమునఁ బాషాణ పుత్రిక

62

వనితఁగాఁ జేయు పావనత ఘనత

హరశరాసవిభేద మవనిజా కల్యాణ

మునకు నుంకువ సేయు భుజ బలంబు

మున్నీరు బాణాగ్రమున నాణిముత్తెంబు

భాతిగా నుంచిన పాటవంబు

వరశస్త్రశిఖిని రావణముఖా సురకోటి

శలభముల్ గాఁ జేయు శౌర్య మహిమ

తొలఁక లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న వాయు

జార్కజ విభీషణాదులు నఖిల ఋషులు

గొలువ వై దేహితోఁ గూడ నల యయోధ్య

రాజిలు దయాతిసాంద్రు శ్రీరామచంద్రు.

63

క. ఆనందమయ విమానం

జానందమగరిమదాన నలరారు యశో

దానందతపఃఫలమగు

2నానందహారి నంజనాచలశౌరిన్

64

గీ. తిర్వలిక్కేణి దివ్యమందిర చరిష్టుఁ

గృష్ణనామ రథాలంకరిష్టుఁ గృష్ణ

నల కియహాబలపర్వతాధ్యక్షుఁడైన

శ్రీయుతా4యతవక్షు శిక్షితవిపక్షు.

65

సీ. చిప్పకూకటిరేఁకనొప్పు నొదలమీద

చలిదిచిక్కము వింత చెలువుఁగులుక

వ్రేతలవలపుఁగొల్పెడు దిస్సమొలహత్తి

గచ్చకాయలత్తి అచ్చసేయ

మువ్వంకమురువుతో మురళియూదెడు నిండు
 సొగసు గోముల¹చుక్కసొక్క²(జేయఁ
 జరుతనవ్వలడాలు చేనున్నవలమురి
 గలమురిపెమునకుఁ గళుకు³నింప
 3భైమిదక్షిణదిక్కుప్రాంతభూమి
 సకలదివిజులతోడ సాక్షాత్కరించి
 పుండరీకుని మనిచిన పాండురంగ
 విఠ్ఠలాధీశుఁ గోటిరవిప్రకాశు.

66

సీ. యాదవశిఖరి నత్యాదరంబున నున్న
 రసికుఁ 4జళ్ళంపిళ్ళరాయశౌరి
 హాళి సామగ్రామ శైలంబున వసించు
 నా స్వయంవ్యక్తు దీనాధినాథు
 నైమిశకాననభూమి భక్తావన
 మానితరంహు జ్వాలాన్మసింహు
 నంత శ్రీరంగాంతరాఖ్యధామమ్మున
 శ్రీతజానావన⁵కల్పు శేషతల్పు
 బదరివనమున నర్జునప్రాణసఖిత
 నఖిలము 6నెఱుంగుచున్న నారాయణాఖ్యు
 నా ప్రయాగస్థలమ్మున నతుల విభవ
 మహిమఁ గనుపట్టు శ్రీ మధుమాధవాఖ్యు.

67

క. 7తిరుపేరు తిరుమణికిమం
 దిరసీమన్ శ్రీధరాసతీసేవితుఁడై
 చరణా⁹నత జనులకు నిహ
 పరఫలములఁ గరుణనొసఁగు బాలముకుందున్.

68

సీ. పురుషోత్తమస్థానమున నిండుకొలుపుండు
 శ్రీ జగన్నాథు లక్ష్మీసనాథు

1. చొక్క. తా. 2. నింప. తా. 3. నైమి. తా. 4. శళ్ళవిళ్ళ. తా.
 5. తల్పు. పూ. ము. 6. నెరుగనున్న. తా. 7. తిరుపేరుతి పురిమణి. తా.
 8. మందిరమున. పూ. ము. 9. నుత. తా.

వై కుంత 1 మున భాగవతులతో వసియించు
కువలయశ్యాము వై కుంతనాము
కలశపాదోధిసంగత సితద్వీప ప్ర
సిద్ధసౌధనిల²యి శేషశాయి
మధురాపురీహేమ 3 మందిరాంతర రత్న
మయసౌధవాసు రమావిలాసు
మరి 4 తిరున్వేలివిఖ్యాత వరతరా 5 ఖ్య
మైన తిర్వారయిప్పాడి నలరు శౌరి
శ్రీసతీయుక్తు బట్టాభిషిక్తు ద్వార
కాపురీధాము భక్తరక్షణలలాము.

సీ. తీర్థయాత్రావృత్తిఁ దిరుగుచు సేవింపఁ
గాఁగంటి నదియునుగాక మఱియు
ననఘ! శమ్యాప్రాస మను నాశ్రమమున స
త్యవతి 6 నందనుఁడే సుతటినిచెంత
నాగమవ్యాకరణాష్టాదశపురాణ
రమ్యార్థ 7 తరము భారతము సేసె
నాసరస్వతి నరవాభ్యర్థమునఁజేర
నరుగు తుంగతరంగ నభ్రగంగ
రవిజ నంద విపాశ వేత్రవతి రేవ
సరయుపు మలాపహారి భీమరథి వృద్ధ
గంగ కృష్ణయు కావేరి తుంగభద్ర
వేగవతి యాదిగాఁగలవివిధనదుల.

గీ. పుణ్య తీర్థములై న త్రిపుష్కరములు
ద్వారవతి వారణాసి యవంతి మాయ
మధుర కాంచి యయోధ్య నా నధిక పాప
హరములై వార్తకెక్కిన పురవరములు.

1. వరభాగ. పూ. ము. 2. నీలాయి. తా. 3. మందికాంతర. తా.
4. తిరువ్వేలిది. తా. 5. ద్య. తా. 6. సకదనుఁడు యె తటని తా. 7. రతము. తా.

క. ధాత్రీతనయారాఘవ

గోత్రావరలిఖితచిత్రకూటంబై వై

చిత్రిదగు చిత్రకూటము

పాత్రతరంబైన పంచవటియును భక్తిన్.

72

క. కనుఁగొనివచ్చితి నన నతఁ

డనఘా! యీ నూటయెనిమిదగు తిరుపతులన్

దనరుసుచరిత్రములు పా

వన పూజ్యస్థల కథాప్రభావము కరుణన్.

73

క. ప్రకటింపుచు నడుమ నొకిం

చుక ఘటికాచలముమహిమ సూచించితి రు

త్సుకతన్ హరియాశైలము

నకు వేంచేయుటకు కారణం బెయ్యదియో ?

74

క. వేడుకయయ్యెడు తద్గిరి

చూడామణికథవినంగ సురముని! యబ్జ

క్రోడప్రోద్భవనందన!

యీడితమృదువచనరచన నెఱిఁగింపఁగదే.

75

మ. అనుడున్ ధన్యుడనైతి నియ్యెడ మహాత్మా! యాత్మభూనేతకై

నను వాగ్దేవతకై న వేదములకై నం బన్నగస్వామికై

నను వాచస్పతికై న నా కుధరమున్ వర్ణింపశక్యంబుగా

దనినన్ మాటలువేయునేమిటికి శక్యంబౌనె మాబోంట్లకున్.

76

ఆ. సనక జనక జనకు డనురాగమున రమ

కానతీయ నేత దచల చరిత్ర

మేను వింటి 2 నొప్ప నదిమహాఘచ్చటా

దారణంబు ముక్తి కారణంబు.

77

సీ. సంచితాద్యఘ సమిత్సమితికిఁ గార్పిచ్చు

హరివై భవస్వర్ణ మొరయ మచ్చు

సకల 1 సత్వపురాణ సారాంశముల హేచ్చు
కై వల్యరమఁ 2 బ్రీతికలువవచ్చు
విష్ణుస్థలమణుల వెల 3 దీర్చు బలుబచ్చు
శ్రీలతాంగి వసించు మేలుమచ్చు
సాధుసమాగమజ్ఞానవిద్యకు నచ్చు
వివిధజన్మార్థముల్ వెరఁజు ముచ్చు
సనక జనకాది సురవర 4 శయము మెచ్చు
విపులతర నవవిధభక్తి 5 వెదుకవచ్చు.
పుణ్యసౌధవితానంబుపూలకుచ్చు
వినుము దానిమహత్త్వమెంతనఁగవచ్చు.

78

క. కావున విను ధన్యులకు ర

మావరచరణాజ్ఞభక్తి 6 మలయున్ వెలయున్
శ్రీవై భవంబు నఘము
ద్రావిద్రావణవిధాయి ధర్మస్పృహయున్.

79

సీ. 7 ఆరామనామ జపామోద మేదుర

హృదయారవిందులై పొదలువారి
శౌరి కథాసుధాసారంబు తోరంబు
గా వీనుదోయిళ్ళఁ ద్రావువారి
పద్మారమణపాద పద్మార్థాణాశస్త్ర
హస్తారవిందులై యలరువారి
తీరపాదపదాబ్జతీరసంసేవన
మున పావనాంగులై తనరువారి
వారిజోదరచిహ్నముల్ వరలువారి
ధీరమతులై ముకుందుఁ గీర్తించువారి
దూరమునఁజూచి పరువెత్తు దురిత 9 మతులఁ
గెడపు 10 కాసరవాహను కింకరాళి.

80

1. సత్య. పూ. ము. 2. నెతికల్పవచ్చు. తా. 3. దీర్చు. తా. 4. శయము.
పూ. ము. తా. 5. వేదిగ. తా. 6. మరయన్. పూ. ము. 7. శ్రీ. తా.
8. నేచన. పూ. ము. సంచనమున. తా. 9. వతుల. తా. 10. కాసార. పూ. ము. తా.

క. హరికథలు వినఁగ నొల్లని
దురితాత్ముండిందు నిరయదోషదశాకా
తరహృదయుండై యందున్
నిరవధిగా ఘోరనిరయ నీరధిఁ గ్రుంకున్.

81

సీ. శౌరిగేహమునకుఁ జనఁగఁ జాలని కాలు
కాలుకాదది మరకాలుగాని
పురుషోత్తమునిదివ్యమూర్తిఁ జూడనియక్షి
యక్షికా దల్లగవాక్షిగాని
అచ్యుతు చరితంబు లాలకింపని చెవి
చెవికాదు రాట్నంపు చెవియగాని
నరసఖుఁ గీర్తింపఁ జొరలేని నాలుక
నాల్కకాదది కొండనాల్కగాని
దానావారాతి పూజకు రాని కరము
కరముకాదది ఘోరాఘకరముగాని
హరిపదోదకమునఁ దోగనట్టిరూపు
రూపుకాదది చిత్రంపురూపుగాని.

82

గీ. కమలలోచన 2భక్తసాంగత్యమెప్పు
డబ్బు నప్పుడె వికసించు 3నార్య తలఁపు
బిసరుహావృత్తిరాక నింపొనఁగ విరియు
బిసరుహంబును బోలె 4తామసవిదూర.

83

శా. సంగంబెన్నఁగ నెన్నిచందముల వర్జంబై నచోఁ జూడ నా
సంగంబున్ విడఁగూడ దార్యసహవాసశ్రీకరంబైన ని
స్సంగుల్ సంగమహౌషధంబగుటఁ దత్సంగంబు భక్తిప్రధా
నాంగంబై కమలామనోహరుని నత్యామోదిఁ జేయుంగడున్.

84

క. దానముల జఁప తపో ధ
రామనూనాచార సూన్యతాధ్యయనములన్

నానాటందెల్లమిగాఁ

గానందగు విష్ణుభక్తికలితాత్మలకున్.

85

క. హరిచరణాంబుజభక్తికిఁ

గర మాకరమగుచు నేడుగాఁ (నాజన్మాం

తరకృత సుకృతము కతముగ

దొరకె 1న్నీదర్శనంబు దురితవిదూరా :

86

ఉ. నావుడు వెండియున్ భృగువు నారదుఁ గన్గొని మౌనిచంద్రః యిం

కా విన నెమ్మదిన్నిగులఁ గొతుక మయ్యెడు సాధుసంగమ

శ్రీవరవై భవంబు సుధచిలైడుపల్కుల నానతిచ్చి న

స్వావనచిత్తుఁజేయు మనిపల్క నతం 2డను నాతపస్వితోన్.

87

మ. సరయాతీరమునందు నొక్క పురరాజం బుగ్రభాస్వత్రప్రభా

పరయాధప్రతిరోధకృన్మణిమయప్రాసాదహర్మ్యంకమై

పరరాజోత్కరదుర్నిరీక్ష్యపరిఘాప్రాకారనిశ్శంకమై

మెరయున్ ధాత్రి నయోధ్యనాఁ బ్రకటమై మిత్రాన్వయాధారమై.

88

ఉ. ఆ నగరాధినేత ధవళాంగుఁడు నాఁజను రాజశేఖరుం

డానతరాజరాజమకుటాంచిత నూత్నచిరత్నరత్నభా

భానువిభానుయోగ యుగపద్వికచ నిజపాదపద్మఁడై

యానిఖిలావనీధుర ధరించె నుదంచితబాహుపీఠికన్.

89

గీ. కరము సపరికరముగ సంగరముఁ దొరఁగి

కరములు మొగిడ్చి పగతురు కరము లొసఁగి

3కని మని భజింప విక్రమభని యతండు

నిండుకొలుపుండి 4యొక్కనాడుండినటుల.

90

సీ. మాణిక్యమకుటంబు మాటి మ స్తకమందుఁ

5బిట్ట యీకల నెట్ట ముట్టిపడియె

తారహారముల కుద్యాపనం బొనరించి
 1 యెఱచి పోచలదండ బురమునిండె
 అంగుళీయకముల కపజయంబు ఘటించి
 జిగురుగండెల కేలఁ దగులు కొనియె
 జాశువా పెఱాణి 2 శాలువు దొలఁగించి
 గదురుతోల్కటిసీమఁ 3 గదురుకొనియె
 నక్కటా! యిది 4 యేమి యున్నటుల యుండి
 యనుచుఁ బెనుభేదమున సభాజనముజూడ
 5 మేటి చీకటు లీను నెమ్మేని తోడ
 భూతలాధీశనేత కిరాతుఁడయ్యె.

91

చ. ఇటువలెనుండి పూర్వకృత మెట్టిదియో సదయోదయత్వ వి
 స్ఫుట హృదయంబు వోయి పెనుబోయ 6 తనంబున బంధుకోటులన్
 భటులఁ దొఱంగి ప్రాణి నిధనంబునకుద్యుతుఁడయ్యెనాతఁడ
 క్కటః జటివర్యః యెవ్వరికిఁ గాలమలంఘ్యముగా గణింపఁగన్. 92

క. ఈలీలఁ గిరాతదశా

భీలుండె యతఁడు పురము వెలువడి క్రూర
 వ్యాళీమృగపాళీఖగ
 తాళి యుత మయినకోనఁ దానొకరుండున్.

93

క. తిరుగుచు జంతువుల తలల్

దలుగుచు దరుగుల్మలతలు తనకిరవులుగాఁ
 బరఁగుచు నొకనాఁడు వశి
 స్థ ఋషి తపోవనముఁ జేరఁజనఁ గనె మునియున్.

94

చ. కనుఁగొని వీనిరాకకిటఁగారణ మేమొకొ? మామకాశ్రమం
 బని యిది 7 వీడెఱుంగఁడొకొ? యార! భయంబరి రాఁబనేమి మా
 8 వనికి కిరాతకీట మని వచ్చిన కోపమడంచి యా తపో
 ధనమణి దివ్యదృష్టిఁగని తద్దశ తద్దయుఁ బ్రేమనిటనెన్. 95

1. యెఱచి. పూ. ము. తా. 2. శాలదూలగజేసి. తా. శాల్వదూలగజేసి.
 పూ. ము. సాలుదూలగజేసి. అనియు సవరింపవచ్చును. 3. గుదురు. పూ. ము.
 4. యే మొయన్న. తా. పూ. ము. 5. జూడ. తా. 6. వనంబున. తా.
 7. వీడెరుంగునొకొ. తా. 8. పనికి. తా.

శా. భూమికా! యొకనాడు నీవు 1మృగముల్ మున్నాడ వేటాడ వి
శ్వామిత్రాశ్రమవాటికే(గి మృగహింసాసక్తి వర్తింపఁ 2గా
నా మౌనీంద్రుడు శాపమిచ్చెనిటుగా నైతే మరేమింకిటన్
సేమంబౌననిపల్కుమాత్ర నతఁడుం జెన్నొందెఁ బూర్వాకృతిన్. 96

మ. నరమాంసాశనవృత్తివర్తిలెడు ఘంటాకర్ణు(3డన్ దుర్జయుం
డరవిం 4దాక్షివిపక్షతాగతమహాహంకారుఁ డాజన్మపా
పరతుం 5దెక్కటి కృష్ణుఁగన్గొని ఖలవ్యాపారముల్ వీడఁదే-?
యరుదా సాధుసమాగమంబునశుభంబౌటల్? జటిగ్రామణీ! 97

క. విను మిన్నియు నేటికి మ
జ్జనన 6కథాకథనమే ప్రశస్తోత్తరమై
యనఘా! తగునిందుల కని
వినిపించెం దత్కథానువృత్తం 7బిటులన్.

అశ్వాసాంతము

మ. శ్రితదేవాగమ! వాగమానితసుధాక్షిరోదసారోదయో
ర్జితకల్లోలనికాయ కాయజ! సునాశీరాత్మభూ మాధవ
స్మృతికృద్విగ్రహ! విగ్రహతృటితదాక్షిణ్యక్షణప్రేక్షణా!
శతమన్యుప్రతిమాన! మానదమహోజాగ్రగ్రహాధీశ్వరా!

క. సదనోదరమూర్తిరమా
సదనోదరపాణిచరణసరసిజపూజా
విదితాదితముదితాత్మక!
సుదతీజనతానవీన 7సురభిశబాణా!

మాలిని. సరసగుణసమాజా! సన్నగేంద్రస్పృహజా!

పరభటకృతపూజా! బంధుగీర్వాణభూజా!

తరుణితరణితేజా! ధారుణీరాజరాజా!

భరణసుకవిభోజా! భాగమాంబాతనూజా!

గద్య, ఇది శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచిత

సరస కవితాసనాథ తెనాలిరామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన

ఘటికాచల 2 మహాత్మ్యం బను మహాప్రబంధంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము

ఘటికాచల మాహాత్మ్యము

ద్వితీయాశ్వాసము

కం. శ్రీరమణీరమణ పదాం

భోరుహయుగ శాను 1 వేశభూషితహృదయా :

తారుణ్యవతీమనసిజ :

కారుణ్యకలాకలాప : ఖండోజిభూపా :

కం. అవధారు ధాతృనందనుఁ

డవిరళమధురోక్తి ననియె నాభృగుమునితో

నవదంతకుందకాంతులు

2 సవరన చెక్కిళ్ల సాంద్ర చంద్రికలీనన్,

2

కం. హరిచక్ర మనెడు పురవర

మరిచక్రాభేద్య మగుచు హరిచక్రమొ నా

సురుచిర సుదర్శనప్రథ

కిర వగుచు రథాంగనామ హితగతిఁ దనరున్.

3

వ. తత్పురంబునందు.

4

కం. గోవిందశర్మయనఁగా

గోవిందసమానుఁ డొక్క గోత్రాదేవుం

డావిష్కృత మేధానిధి

శ్రీవైష్ణవధర్మపారదృశ్యఁ దనరున్.

5

గీ. తన సదాచార వినయ విద్యా దయాది

సద్గుణములు ప్రజలెల్ల సన్నతింప

నతఁడు భద్రాంగి యను పేర 1 నమరు సాధ్వీ
భద్రలక్షణమూర్తి నుద్వాహమయ్యె.

6

కం. ఆలేమకు నుదయించిరి
నాళిక ప్రభవనిభులు నలువురుతనయుల్
నాళికవచను లర్చిత
నాళికోదరులు సుజన 2నయనాళికుల్.

7

సీ. ఆ కుమారులు 3కృతాధ్యయనసంపన్నులై
తనదైన యాజ్ఞ యాదల ధరింప
దివసాదిలేచి నదీస్నాన మొనరించి
విమల దుకూలవస్త్రములు దాల్చి
యుచితాసనమ్ము 4ననుండి లోనిండు ని
శ్చలమైననిష్ఠ నాచార్యుఁ దలఁచి
తిరుపవిత్రంబును దిరుమణిఁ దిరుచూర్ణ
మును మేనధరియించి వినుతభక్తి
మించ సంధ్యాదివిధు లాచరించి తలఁపు
కరఁగి గీతలు పఠియించి కాయమెత్తు
నతుల వైష్ణవధర్మమో యనఁగ నతఁడు
వచ్చు జనులెల్లఁ బొగడ నివాసమునకు.

8

గీ. అతని యర్ధాంగలక్ష్మి భద్రాంగి ద్వార
తోరణములు ధరియించి చేరవచ్చి
యడుగునెత్తమ్మిదోయి తీర్థాంబువులను
గడిగి తత్పాదతీర్థ ముత్కంఠఁగ్రోలి,

9

కం. తిరుమణిపెట్టె కరమ్మునఁ
గరమనురక్తిం ధరించి కైదండ మనో
హరుని నలరింప నభ్యం
తర మందిరమునకు నరుగఁ దనయులు భక్తిన్.

10

గీ. ఒకఁడు తిరుతొళసిదళము లొకఁడు పువ్వు
లొకఁడు 1 చందనగంధము నొకఁడు తీర
మొక్కఁడుపకరణములు నింపొసఁగ నొసఁగ
నంబుజోదర పూజాగృహంబుఁజేరి.

11

సీ. జలకంబు నవరించుఁ గలశపారావార
కల్లోల కణసిక్త గాత్రునకును
హాన్నంచు పై తాణి నన్న జీబు లొసంగు
కాంచనపటి కటిరాంచితునకు
కాశ్మీర తిలకింబు ఘటియించు రాధా కు
చాగ్ర సాంకవ కుంకు మాంకితునకు
నవరత్నమయభూషణములు నమర్పించుఁ
గొస్తుభ భూషావికాసితునకు
నరవిరి విరిసరములు నెయ్యమున వైచుఁ
దపసి డెందంపు నెత్తమ్మి తావు దొరకు
దీపమర్పించుఁగ్రూరదై తేయవీర
తిమిరదీపప్రతాప సందీపితునకు.

12

గీ. అమృతదివ్యాన్నపానంబు లర్పణమ్ము
సేయుఁ గమలాధరామృతస్వీకృతునకు
నిచ్చుఁబుష్పాంజలి మహా మునీంద్ర బృంద
సచ్చిధానంద చూతమంజరికి హరికి.

13

క. వందనమొనర్చు నలిగిన
నిందిర చరణాంబుజములకెరగు యశోదా
నందామందతపఃఫల
కందం బగు గోపకన్యకావిటమణికిన్.

14

క. ఆడున్ మాయాడింభక
చూడామణియగుచు గోపసుదతులుప్రేమన్
జూడఁగ యశోదముందర
నాడెడు కమనీయమోహనాకృతియెదుటన్.

15

సీ. చేపట్టుచేసి 1 మ్రొల్చివరగల్గిన చిగు
 రరటియాకుల దొన్నియల ఘటించి
 నారికేళ 2 ఫలాశనమ్ములు సవరించి
 యాకుల నభిఘార మాచ 3 రించి.
 కంకణ ఝణఝణత్కారముల్ విలసిల్ల
 ఘలుఘల్లురని 4 పదాంగదము లులియ
 బంగారు సరిగంచు రంగు 5 సుగడితంపు
 తెలిదువ్వటము 6 బెళబెళల నీన
 కదలు మెఘైలకవ తాళగతులమొరయ
 నెయ్యఘునఁ గొందఱతివలందియ్యఁ బదర
 కెంతయును దాల్చిమై రమాకాంతచెలువు
 నింపుచెలి వగమీట వడ్డింపుచుండ.

16

సీ. తునియ కొండొకటితో పెనగొను కలమాన్న
 మొలిచిన పప్పు సద్యోఘృతంబు
 కారంపుకూరలు చారులు శాకము
 లంబశుపచ్చశు నానవాలు
 వరుగు లప్పడములు వడియముల్ తేనియ
 పాకముల్ 7 సిగరలు పాయసములు
 కలవంటకములు బజ్జులు పిండివంటలు
 చక్కెరజున్నరసాయనములు
 పాలు ఫలములు నెడనీళ్ళు పానకములు
 నూరుబిండ్లూరుగాయలు తైరు శొంఠి
 8 పాంసులవణమ్ము జంబీరఫలరసములు
 నించఁ దగు నీరుమో రారగించి లేచి.

17

1. మ్రొల్చివర. తా. మేల్చివర. పూ. ము. 2. కలాపనమ్ములు. తా.
 3. రింప. తా. 4. పదాంగములునిలిపి. తా. 5. సుంగడితపు. తా. నంగడితపు. పూ. ము.
 6. బెళబెళల. 7. శిఖరలు. తా. 8. పాంసులవణాంశభంజిల ఫలరసముల. తా.
 పాంసులవణశుభోజ్యల ఫలరసముల. పూ.

గీ. కరము లచ్చోదతి ముల (గడిగి వార్చి
తులసిరేకులు సేవించి క శుకుపచ్చ
తాలుతినైవసించి బాగాలు ధవళ
నాగవల్లిదళంబు లందఱకు నొసంగి.

18

ఉ. ఆ యతిధి ప్రజం బనిచి యంచితభ క్తినియు క్తి బాలరా
మాయణమున్ బరించి తెలనాకులతో (గపురంపుబాగముల్
జాయ యొసంగ (గా ముఖవిలాసమొనర్చి రమేశు. 1 తత్కథల్
పాయకవించు నా ఘనుడు ప్రత్యహమిట్లుచరించుధన్యుడై.

19

క. తరళ యనంగ నొకానొక
తరళవిలోచన తదార్యదంపతి సేవా
తరలమతి (దద్గహమున (
దరలకవ ర్తించు నెంచ (దగువ ర్తనలన్.

20

క. 2వఱువాత లేచి యాబుధ
వరు వరపుడు (3 బోల్ప (దగినవారెవరన శ్రీ
వరుగీ ర్తింపుచు వాకిలి
వరుసన్ ముంగిళ్ళు దుడిచి వారనిభ క్తి.

21

క. గోమయగోముఖకలన
శ్రీమెఱయ (గ (బంచవర రీతుల మ్రుగ్గుల్
ప్రేమ నలుగడల నించున్
వేమరు తరుణీజనంబు విస్మయ మందన్.

22

క. వాకిటికి వచ్చు సతులం
గై కొని వినయావలోకగతి నలరించున్
శ్రీకార్య 4 పరులకు నమో
వాకం బొనరించు వికచవదనాంబుజయై.

23

శా. అయ్యమ్మంచు (దదార్యదంపతుల నెయ్యంబొప్ప సేవింపుచున్
ప్రయ్యల్గా సకలాఘముల్ హరివినిర్మాల్యంబు ధమ్మిల్లసా

హాన్యంబొంద ముకుందదాసజనశేషాన్నంబు 1క్షత్రిలసా
న్నాన్యంబై యలరం జరించుఁ జెలి యానందంబున న్నిచ్చులున్. 24

క. ఈరీతి నామహాత్ము న

గారమ్మున సంచరించుకారణమున నా

నారీమణికిఁ బురాకృత

ఘోరాఘుములూడె మిగులఁగూడెన్ శుభముల్.

25

శా. ఆచెంత న్వసించు భూసురుఁడొకండోదార్యకర్ణుండు రే
ఖాచేతోభవమూర్తి కాంతిజితరాకాకోకవిద్వేషి వి
ద్యాచాతుర్యఫణీశదేశికుఁడు ప్రేమాయత్తచిత్తుండు శ్ర
యాచారాచరణప్రచారి హరిశర్మాఖ్యుం డుదారోన్నతిఁ.

26

సీ. కలికి ప్రాయంపురాచిలుకబాబాలాను

2మీనుఁబెక్కియపు తెమ్మెరలతేరు

నరవిరి విరిమొగ్గ శరముల కిరవగు

చిగురల్లికల తెల్ల చెఱకువిల్లు

తేనియబాష్పంబునూనియ జిగిజిమ్ము

తమ్మిపూరెమ్మ దోదుమ్మికత్తి

3చల్వజెల్వగు నల్లకల్వలపేకుల

చికిలిసంతనవంతచిలుకుజోడు

4లేకయుండిననేమి నాశీకలోచ

5నాజనానూనమానద నవ మనోజుఁ

డనఁగ కనుపట్టె భూ 6దేవతాత్మజుండు

వలపు చెలువొందు నిండు జవ్వనమునందు.

27

సీ. నునుపుగాడువ్వి వైచిన శిఖా బంధంబు

ఘనలీల నవటుభాగమున వ్రేల

7మేలిమి నిద్దంపు జాశువా పోగులు

చికిలిలేఁజెక్కులఁ జిగిదొలంగ

1. క్షత్రిలికాన్యాయంబై. పూ. ము. 2. మీరు. 3. చెల్వ. త.

4. రై యుండిన. త. 5. నాజనానూననాజనానూన జ. త. 6. దివిజాత్మ. త.

7. యాలాగుజాశువాపొంగుళ్లు. త.

ధవళయజ్ఞోపవీతములతేటలు దుకూ
 శోత్తరీయద్యుతి I నొత్తి కలయ
 వెలిదమ్మి రేకుల వికవిక నగు నూర్ధ్వ
 పుండ్రంబు నుదుటిపై మురుపుఁజూప
 జలుగు నీర్కావిదోవతిచెఱఁగు చరణ
 నఖర ముఖ రమ కాచ్ఛాదనమ్ము గాఁగ
 కొదమ ప్రాయంపు మేని నిగ్గులు కడాని
 పొళ్ళ వెదఁజల్ల విప్రుండు పురిఁజరించు.

28

గీ. * 2వీటివిటకోటి భ్రమయించు లేటిచూపు
 వలపువాడులఁగని తలవాంచునతఁడు
 దైవకృతమెట్టిదియొకాని తరళఁజూచి
 తరళతర చిత్తవృత్తియై తత్తరించు.

29

కీ, ఏచిన మోహము 3చే నతఁ
 డాచెలిచెలువంబుఁదలఁచి 4యాచరితత్ర
 య్యాచారనిత్యకృత్యం
 దై చేతోజాతదశల నలజడిఁ బడుచున్.

30

కం. మక్కువ తమకము తరితీ
 పక్కర నివ్వెరగుగాఁగ 5నద్భుతము భయం
 బెక్కుడు తమి వేగిరపా
 బొక్కట రాగమునఁ బోర హోరాహోరిన్.

31

మ. సిగదువ్వున్ ముడివైచు దువ్వుమఱియుం జేదోయి బిట్టెత్తుచున్
 బిగియన్నిక్కుచుఁబెక్కుచేష్టలొలయన్ బెట్టావలించు న్నఖా
 గ్రగతిం 6జీరి తటుక్కునన్ బయిఁబడన్ ఘర్మాంబువుల్ జిమ్ముచున్
 వగగా 7వగము నుగడించు ఘనరావస్సూర్తి కంఠధ్వనిన్.

32

1. చెంత. తా. * ఈ షడ్యము పూర్వముద్రణమునలేదు. 2. విటివిటి, తా.
 3. చేతన్, తా. 4. యాచాత త్రా. తా. 5. యదుద్ధుఁడృతమభయం. తా.
 6. జీరి. తా. 7. నంగము. పూ. ము.

కం. జమిలి తెలిజన్నిదంబులు

సమములుగాఁబట్టి 1 ప్రేళ్ళ సందున దువ్వు

భ్రమసి తన పెదవి తానే

చిమచిమ మన 2నొక్కుఁ 3జొక్కుఁ జెలిగని మ్రొక్కు.

33

కం. ఇటువలె తనుజూచిన య

ప్పటనుండియు నతఁడు భావభవసాయకలం

పట మానసుఁడై 4దిటచెడి

చిటిపొటి నునువలపువలలఁ జిక్కుటకతన.

34

కం. చిత్తంబు కరఁగి కరుణా

యత్త మతింజెలియ సజ్జనా చారముతోఁ

బొత్తుడిగి మరుని చివురుం

గత్తికి లోనయ్యె నయ్యగారని ప్రేమ.

35

సీ. నునువెండికడియముల్ మినుమినుక్కన సారె

కును దువ్వి పంకించి కొప్పువెట్టు

గద్దిగుబ్బలు బైలుగాఁగఁ బైట చెఱంగు

జాళించి సవరించు సారెసారె

కప్పుదంతపుడాలుగార్కమ్మ తక్కుట

ద్దముఁజూచి నాభి యందముగదిద్దు

పనిలేనిపని కనుంగొను నేటవాలుగ

వాలుగన్నుల గరువమ్మువొదల

ముద్దు ముద్దుగఁ గడప్రోద్దు ప్రొద్దు వన్నె

పుట్టములుగట్టి చిటిపొటిపూతసొమ్ము

వెట్టి మట్టెల రవళి కన్నట్ట తిరుగు

చిరుగుసిగున పొరుగుభూసురునియెదుట.

36

క. వారిరు 1వురు నిటు వలపుల
కోరిక లీరికలు గొనఁగఁ గుసుమశరకర
2స్ఫారధనుర్ముక్తశరా
సార విమూర్ఛిత మనోంబుజాతద్వయు 3రై ,

37

క. విద్దెయుఁ గులమును శీలము
పెద్దటికము గట్టి 4పెట్టెవిప్రుఁడుగడుసై
పెద్దల 5పను పిలువాటిక
సుద్దులు జల మెత్తుటయును సుదతియుమఱచెన్ .

38

క. ఇత్తెఱఁగునఁ జెలిహత్తుక
చిత్తజరణకేళి 6బాళిఁజిక్కి ధరాదే
వోత్తముఁడు క్రీడనల్పఁగఁ
దత్తనుమధ్యకును నేను దనయుఁడనగుచున్ .

39

క. బాలోచితకృత్యంబుల
మేలిమి జనయిత్రి మైత్రిమీఱఁగఁబెనుపన్
నాలుగునై దుశరత్తుల
బాలుఁడనై గోముమీఱఁ బ్రబలుచునుండన్ .

40

క. ఇనరుచులవేడి వడదా
కిన ఘన 7పద లక్ష్మిమేన కలిగింపఁగ వా
డిన వనజాత దళమ్ముల
యనఁ దుములంబగుచుఁ బర్వె నంభోదంబుల్ .

41

గీ. ఎలమి నిన్నాళ్ళునై చితి నింకనైనఁ
బుచ్చుకొన్నట్టి యప్పిచ్చి పొమ్మటంచు
హరిహయుఁడు భానుఁజుట్టిన గురి యనంగ
భీషణాటోపతను పరివేష మడరె .

42

1. వురకిటు. పూ. ము. 2. సార. తా. 3. డై. పూ. ము. తా. 4. పెట్టి.
పూ. ము. తా. 5. పెనుపలవాటగు బెల మెత్తు నిమఱగెన్. పూ. ము.
6. జాల. పూ. ము. 7. సద. తా. పదలక్ష్మి మేనఁగలింపగ. పూ. ము.

క. ఇల నెమ్మల నాడింపఁగఁ
దొలకరి నట్టువ కొలంపుదొర యెత్తిన చే
నలరెడుపుత్తడిబెత్తనఁ
దళుక్కు మనెఁ దీగమెలుపు ధనదాపు దెసఁ.

గీ. సమయవీరుఁడు వేసవి శత్రుఁదోల
నించు 1సింహనాదమనఁగఁ జంచలించు'
పాంధతతి గుండె 2ఫక్కునబగుల మొగిలు
ఘుమఘుమ నుఱిమె దిక్కులు ఘూర్ణిలంగ.

గీ. తగిలి తన వారి నెదురు చాతకగణంబు
రాలఁగొనిరువ్వె మేఘుఁకిదౌరా యనంగ
సిర ననంతాబగేహపూజించు విరుల
కరణి జలజల మని వడగండ్లు రాలె.

క. ఉడుపథ మను మఱిం గడు
నెడ 4విడి వడ డిగిన యూడ లివియన ధారల్
బెడిదముగ నంబుదంబులు
జడిగొని వర్షంబు గురిసె జడధులు పొంగఁ.

సీ. అత్తఱి గొండిన్యఁ డనుమాని 5యమల విఙ్గ
జ్ఞాన మానసుఁడు సచ్చాత్రుఁ డగుచు
తీర్థసేవాకాంక్షఁ దిరుగుచు ఘనదైత్య
చక్రమౌ నా హరిచక్రమునకుఁ
జనుఁదేర గోవిందశర్మ యెఱింగి యె
దుర్కొని యింటికిఁ దోడితెచ్చి
పుత్రులు దానును బొలఁతియు నర్ఘ్యపా
ద్యమ్ములొసంగి సాష్టాంగమెరఁగి

1. సింహధరోయన. తా. సింహములోయన. పూ. ము. 2. పక్కలబగుల. తా.
3. డా. తా. 4. విడువడ. పూ. ము. తా. 5. యనమ. తా.

ఘోర దురితాబ్ధిఁ దరియింప నేరకున్న
కలుషమానసునకు నాకుఁ 1గలిగెఁదేవ
పుణ్యఖనినై తి శోభనంబులు ఘటిలై
గుడిసె పావనమయ్యెఁ గోర్కులు 2ఫలించె.

47

గీ. అని సుధారసరూపంబులై న భోజ
నముల సిద్ధపినిఁజేసి యో యమివరేణ్యః
వానకాలంబు చరియింప వశము గాదు
నిలువగాఁదగు రెన్నెల్లకొలఁది యిచట.

48

మ. నను మీదాసుని వేఱు సేయక మునీంద్రా! నాకు నీకోర్కె యిం
డనుచున్ వెండియుమ్రొక్క నియ్యకొవి నెయ్యంబొప్పః గోవిందశ
ర్మను రారమ్మని వైష్ణవాగమకథామర్మార్థ మేవంవిధం
బని బోధింపుచునుండెఁ గొన్నినెల లయ్యారణ్యకుం డచ్చటన్.

49

క. యమిసార్వభౌమ! నాభా
గ్యముకతనన్ డింభకుండనై యుండి4యుఁ ద
ద్విమలాగమత త్వశ్రవ
ణ మనీషాసక్తి మిగుల నామదిఁబొదలె.

50

సీ. ఆ మహామహులు నన్నత్యంత దయఁజూపు
చూపులఁజూచి నా చుంచు కేల
దువ్వచు లేఁజెక్కుదోయియంటుచు ముద్దు
ముద్దుగాఁబిలిచి నె ముద్దుగొనుచు
తిరుమణిదిద్ది యి తెఱఁగున మిక్కిలి
యాదరింతురుగాని యవలబొమ్మ
టంచుఁబల్కురు తల్లిపెంచుమోహంబెచ్చ
రికాకలి దప్పియు లేకపోగ

1. గలిగి. తా. 2. ఘటిలై. తా. 3. దృష్టని. పూ. ము. 4. య. న.
పూ. ము. 5. లెక. పూ. ము. 6. కాకలిదప్పి వేకాఫబోగ. తా. నాకలి దప్పిలేకా
పబోగ. పూ. ము.

నేను తమతోడిదే లోకమై నటింప
మమత యెట్టిదో కాని యమ్మొనివరుడు
నను సుదర్శనశంఖచిహ్నములఁబాత్రుఁ
జేసి మంత్రోపదేశంబు సేసి మఱియు.

51

గీ. అచటఁ గొన్నాళ్ళునిలిచి 1యయ్యార్యమణికి
నన్నియునుఁదెల్పి కౌండిన్యఁ డరుగునంత
దైవకృతమునఁ దనతల్లి తనువుఁ దొరఁగి
చనుటయును నేను గోవిందశర్మ 2కెరగి.

52

చ. దళితవికారః దేవరకు దాసుఁడనౌట ఘటిల్లె నామదిం
దెలివియొకింత మీయనుమతిన్వనసీమఁ దపంబుసేయఁబో
వలయు ననుజ్ఞయిండు భవవారిధిదాటునుపాయమేగతిం
గలుగదు కాననామనవి కాదన కానతి యియ్యఁగాఁదగున్.

53

క. అని యాతని యనుమతిఁ గై
కొని దినదినగమనమునను 3కుధరతతులలో
ఘనమై నిజపాదప4తతి
ఘనమై యిలమాద్రిమీఱు ఘటికాద్రితటిన్.

54

కం. చపలతఁ బొందక శీతా
తప వర్షాబాధలకును దైన్యపడక యేఁ
దపమాచరింప హరి యా
తపమునకు నెచ్చి కరుణ దైవారంగన్.

55

సీ. చపలాభమైన పచ్చని దట్టి కటిఁగట్టి
కరముల శంఖచక్రములఁ బట్టి
గరుడపచ్చలచాయగల కాయమొప్పంగ
చలి వేడి వెలుగుచూపులు చెలంగ

1. యయ్యార్యమణికినెన్నియును, తా. యయ్యారుమణికినెన్నియును పూ. ము.
2. కరగి తా. 3. కుధరతతులలో, తా. కుధరతరులతా. పూ. ము. 4. తద్దనమై తా.

వనధికన్యక నెయ్యమున నిండు కొలుపుండు
వత్స సౌధమున శ్రీవత్సమలర
హార కిరీట మంజీ రాంగ దోదార
మణికాంతి దిశల 2నామనిగఁ బర్వ
తార్ద్య పై నెక్కి శౌరి ప్రత్యక్షమగుచు
రభసగతినేగ నిందిరారమణుమూర్తి
గానఁజాలక నిజముగాఁగందుననుచు
ఘోరతపమూన నపు డశరీరవాణి,

56

క. ఎంత తపమాచరించిన

నింతకు మిక్కిలి శుభమ్ము లీజన్మమునఁ
వెంతలు డింభక విను జ
న్మాంతరమునఁగల్గుఁ దథ్య మనియె మునీంద్రా :

57

మ. అనిన స్మించిది యందు కేమియని జన్మాంతంబు పర్యంతమీ
తను వేలాయని యోగసంగతిని గాత్రంబున్విసర్జించి యా
వనజాతోద్భవ నందనుండనయి దీవ్యన్మూర్తిఁ గైకొంటి స
జ్జన సాంగత్య మహత్త్వ మిట్టి దని యెంచంగూడునే యేరికిఁ.

58

క. అన విని భృగు వానారదుఁ

గనుఁగొని విను జనులకొంగు కనకము విద్యా
జనకము నగు పుణ్యకథఁ
వినిపించితి రద్భుతంబు వింటిఁ మంటిఁ.

59

క. ఘటికాచలవృత్తము వి

స్ఫుటముగ భవదీయసూక్తి సుధ శ్రుతియుగళీ
పుటములు నిండఁగ జిలుకుచు
ఘటియింపు ప్రమోదరీతి కమలజసూతీ :

60

సీ. అన విని భృగుమౌనిఁ గనుఁగొని కల్యాణ

కరణంబు హరిభక్తికారణంబు

నా ఘటికాద్రి మాహాత్మ్యంబు గణుతింప
 గారేరు పరుమాణుగణములెన్న
 గలవారలె నను గావున నాయెఱిఁ
 గినయంత యెఱిఁగింతు 1 వినుము వనజ
 నాభుఁజూడఁగ గోరి నలినాప్త తేజులు
 సప్త సంయములు ప్రశస్త మూర్తు
 లాది చాక్షుష మన్వంత రాంతమందు
 నర్ణవములెల్ల నొక్కటియైనవేశ
 నేకశృంగమహామత్స్యమైకడంగి
 హరి వివస్వత్తనయుఁగావఁ గరుణఁబూని.

61

గీ అఖిలమును మేదిసీరూపమైన యోడ
 2 లోన నిండించి వాసుకి దానినంట
 గట్టి యే గట్టుతేని శృంగంపుఁ బుట్టఁ
 బెట్టెఁబోలెడు నెర తేనెపెర తెఱఁగున.

62

గీ గగనగంగాతరంగ సంగతములె న
 శీకరము లే నగేంద్రంబు శిఖర సీమ
 3 రిక్కగమితోడ చెండాడు దిక్కులనెడు
 4 ముదిత లొగిఁజల్లు తెలి మొల్లమొగ్గ లనఁగ.

63

కం. వర కవి నుత జీవనతః
 సరసులు సరసుల బెడంగునం దగు విద్యా
 ధర గరుఁడోరగ కాంతలు
 హరిఁ బాడుదురే నగేంద్ర మం దనిశంబుః.

64

గీ. వెలలు మించిన మానికమ్ములు ధరించి
 పునుఁగు కస్తూరి కర్పూరమును జవాది

1. యేసు వినుడు వనజ. తా. 2. లోన వాసుకి కట్టె నెగట్టు లేని శృంగగ్రసేమ
 బెట్టువోలెడు నెర. తా. 4. రిక్కులతో విడు...డాడు. తా. 4. ముదిలోగి. తా

పూసి హిమవారిదోగుచు వాసికెక్కు
రాజులో యన నందలి రాలు దనరు.

65

కం. చేరువ నెల జింకకు నా
హారమిడ నెలవిహరియందించు దయో
దారత నే గిరిహరిణము
లారయఁగా బంధుభావ మట్టిదయకదా !

66

కం. మెండగు తాలిమి నెందే
నుండి తపం బాచరించి యుగ్రునితోడ
భండనముచేసి వాసిగఁ
బాండవమధ్యముఁడు 1 పొందె పాశుపతంబు.

67

వ. ఆ శతశృంగశిఖరిరాజమ్మున రాజీవకుముదరాజివిరాజమానామంద
నిష్యంద మకరందధారా పునఃపునరేధితాంబుపూరంబును చరదురు
ద్విజవ్రజ గరుత్పటల జాత వాతోద్ధూత ప్రసూనానూన పరాగ స్థగిత
తటంబును చటులోత్తుంగ తరంగ ఘుమ ఘుమోద్భటారావ వ్యాప్త
పరిసరంబును నిజత్రోటికాపుట విదళిత మృణాళనాళ 2 కబళనాసక్త
సంచరన్మరాళ సారసాది నానావిధ పక్షిసంకులంబును నగు నొక్క
సరోవరంబుగాంచి తడుదంచితస్థితికిహరించి యనూన స్నానపానా
నుష్ఠాన విధానమ్ములకు విధానమ్ముగుననియెంచి తదీయతటాంచిత వివిక్త
స్థలంబున నిలిచి నిత్యకృత్యములుదీర్చి మౌనధ్యానమానసంబు మీఱఁ
గుక్కుటాదిమయూరాంత నిగమనియమాసనమ్ముల నియతాత్ములై
నిలిచి 3 యేకాక్షరప్రాణాయామపరత్వంబునంజేకొన్న యింద్రియాదులం
దొలంగించి కాంచనకాచంబులందు మానసం బేకమ్ముగాఁజేసి మమతలు
గోసి సుషమ విశోక జ్యోతిష్మతి విషయవృత్తియు ననం బ్రసిద్ధం
బైన ధారణాత్రితయంబును తమకు సర్వార్థసాధకముగా గొని కామగతిఁ
గట్టిపెట్టి నిజదాసజనతాపపాపత్రయచయమ్ములనడుగక 4 నడుగుబడజేయు

నడుగుదమ్ములును 1 మునుమిన్నునిండియ నిగ్గు లగ్గులంబుగాఁబిక్కటిల్లు
చక్కని చిక్కని చొక్కపు పిక్కలును నంచత్తాంచనరంభా స్తంభగంభీ
రప్రభాప్రవాహంబుజారునూరుయుగళంబును 2 చిరత్నరత్నప్రభాంచిత
కాంచనమేఖలా పరివృతాచలనితంబప్రత్రిబింబంబగునితంబంబును సంబు
జాత 3 తనూజాతునకు మాతయైన నెత్తమ్మికిం బోల్కియై మిక్కుటం
బైన పొక్కిలియును సురగరుడోరగ కిన్నర గంధర్వ సిద్ధ సాధ్య
భేదర చారణ విద్యాధరాదులుసంచరించునంబరంబు మధ్యంబుగాఁజేయు
మధ్యంబును వై జయంతీలలంతికాకమలకౌస్తు భరత్న శ్రీవత్సవిరాజితం
బగు వత్సంబును దర్పితౌద్ధత్యదై త్యదానవచ్ఛిదావినోదకరంబులయిన
కరంబులును నిజదానజనావనాభిముఖంబయిన ముఖంబును నవార్య
మాధుర్యంబయిన మావిలేఁజిగురు నధరంబుగాఁజేయు నధరంబును
నాయతంబగు జాంబూనద హలంబు సోయగంబునకు 4 దానకంబై
యున్నయున్నతనాసయును నరవిందేందిర 5 కొక వింతకాంతిఁజూపు
చలనినిడువలుజూపులును నెక్కువకళలుజిందు నిందుఖండంబులంజెక్కి
వైచు చొక్కంపు చిక్కిలి లేఁజెక్కులును నూతన కైతక గర్భదళ
6 విభాళంబయిన ఫాలంబును చిరత్నరత్నఖచితోదారకోటీరప్రభాంగంబై
రంగుమీఱు నుత్తమాంగంబును గల యిందిరాసుందరీమనోహరుం
డగు హరిని నానందంబుతో డెందంబునంబొందుపఱచి చంచలతయు
వేసటయు లేక తపంబు సేయునయ్యవసరంబున.

68

సీ. వగడంపుమంకెన జగడంబు సేయు డాల్
వగడంపు సోగకంబముల మీద
నిగుడంబుజమువంటి నిగనిగ విడికెంపు
పువ్వులు పచ్చరాబోదె నూదు
పొడిమగరాచందుకొడిగ నంటినజాతి
రేణోతి రాగోడ జాజుటాకు
జేకొను హొన్నకాసియతీఁగె మోడి ప
నుల చిత్రపటముల తళుకు వెలసి

1. మునుమిన్నునిండియ, తా. 2. చిరత్నప్రభయత్నాంచిత. పూ. ము. తా.
3. యైనజాతునికి. తా. 4. దానానయై, తా. 5. కోర. తా. 6. విభోళంబైన.
పూ. ము.

కృశకు బంగారు తేకుల కులుకు మీటి
బెళుకు తెరమానికపు జగతులను సోయ
గంబు నింబగు వై జయంతంబులోన
నిండుకొలువయి యుండ నాఖండలుండు.

69

ఉ. చారుడొకండు ఘర్మకణజాలము ఫాలముమోచి పాదముల్
మేరగ ధారగాగురియ మేనువడం 1క (గడంక నిల్పుదా
వారికకోటి దాటి కయివారపువారి నదల్చి కిన్నరీ
చారణగానముల్గలచి సమ్మఖమంది భయమ్మనొందుచు॥.

70

ఉ. చేరగవచ్చి మ్రొక్కి సురశేఖర : దివ్యకిరీటకోటిమం
దారనగప్రసూన రసధౌతపదాంబుజ : దానవచ్చిదో
దారశతార : మీరనుప ధారుణికింజని యొక్కవిత నే
నారసివచ్చినాడ భయమయ్యెడుదెల్పగ సామిసన్నిధి॥.

71

సీ. ఈవఱకును సామియిచ్చలోజరియించు
మన్ననపురుషులు మాన్యచరితు
లల భరద్వాజ కశ్యప గౌత మాత్రి కౌ
శిక జమదగ్ని వసిష్ఠమునులు
పరమ పతివ్రతాభరణమైన యరుంధ
తీరమణియు నతితీవ్రనియమ
పరతమై శతకూటపర్వతేంద్రమున న
త్యుగ్రతపస్థితినున్నవారు
నాకమో యటుగాకున్న నలినభవుని
లోకమో కాక స్మరవైరిలోకమో ము
కుంద లోకమో వారల ఘోర తపము
పాకమునకుఫలంబు త్రిలోకనాథ :

72

గీ. మఱుగువెట్టక వెఱవక మఱుపులేక
కన్నకార్యము మఱివిన్నకార్య మెల్ల

విన్నపమొనర్పఁగా నీతి వేగరులకు
చిత్త మిఁక దేవరపరాకు సేయఁదగదు.

73

చ. అనవుడు గుండెయుల్లనఁగ నాదివిజాధిపుఁడొక్కభృత్యునిం
గనుఁగొని రంభ నూరుజితకాంచనరంభను తోడిదెమ్ము పొ
మ్మనఁ జని యంతయుండెలుప నాచెలి వార్తలువేడ వాఁడునే
విన మఱి యేగుదేరి యొకవేగరి బాగఱి వేగకృద్గతిన్.

74

గీ. వచ్చి విచ్చలవిడి కొల్వవారి నెల్లఁ
దలఁడనుచుఁజొచ్చి దొర చెవిదండఁ జేరి
పలికె నేమేమొ నాకేమి తెలియదబల
పిలుపుమన వచ్చినాడ రావలయు ననుడు,

75

సీ. చల్లని పన్నీట జలకంబు 2లారిచి
చెంగావిపావడజిగిబెడంగు
వెలికిఁగ్రమ్మగ జిల్లు వెలిపట్టు కటిఁగట్టి
కప్పురమ్మున తిలకమ్ముదిద్ది
కమ్మని తావులు కడలంట కొప్పున
మందారకుసుమదామములుచెరివి
తనువు పంకజగంధమును 3బూతజవ్వాది
తావియునొండొంటిఁ ద్రస్తరింప
రెప్పలకుకొంత జిలిబిలిరేక 4గూర్చి
వెన్నెలలపంటయౌహరవితతి గబ్బి
గుబ్బచన్నులపైఁ జెన్ను గులకరింప
* తొలకరిమెఱుంగునా మేనుతులకరింప.

76

క. కలువలచెలిమేనల్లుం
డల 5పింతయులేక వీఁక నార్చినరీతిన్

1. యేమిదేయొక. తా. యేమిదేవియొక. పూ. ము. 2. దీరిచి. పూ. ము. తా.
3. బూయ. తా. బూయు. పూ. ము. 4. గూర్పు. పూ. ము. తా. * ఈ పాదము
తాళపత్రపతితోలేదు. 5. వింతయు. తా.

పలకమగరాలరతనపు

కశుకుల మొలనూలి చిరుతగంటలు మ్రోయన్.

77

క. కనకస్తంభస్తంభన

జనకములై హస్తీహస్తసారహరములై
యనఁటల మీఁతెడి యూరుల

మినుకులు మిన్నెల్లఁ బరివ్వి మిలమిలలీనన్.

78

గీ. మంజుశింజిత మంజీర కంజరాగ

రత్నరుచి త్రోవకును రాగరసము నింప

మెల్ల మెల్లన నడచుచో 2 మెట్టెదోయి

కదలి ఘలుఘలుమని తాళగతులకి మొరయ.

79

ఉ. కీరమొ ? కొక చిల్కతురికిదొరరాణిధరించు మాక్తికా

హారమొ ? పాకజిజ్జియవిహారమొ ? 4 పార్వజచంద్రచంద్రికా

సారమొ ? చంచలారుచులసారమొ ? యార ! యటంచు చూపరుల్

సారె నుతింప నంచనడలన్ సకివచ్చె బలారిచెంతకున్.

80

క. వచ్చిన యచ్చరఁజూచి వి

యచ్చరులచ్చెరువునొంది యతనుని శరముల్

విచ్చలవిడి వడి గాడఁగ

నచ్చెలి చెలువంబు వొగడి రతి మోదమునన్.

81

సీ పులుదిండితాల సొంపులునింపు నెఱికురుల్

తేగడనెలవంకదిద్దునుదురు

రేకచీకటిమూకసాకు కన్నొమ్మలు

కలువల వలపించు కన్నుదోయి

సంపెంగయలరువాసన కాసయగు నాస

చికిలియందఁపు ముద్దు చెక్కుదోయి

సావితేనియ బావిదీవియౌ కెమ్మోవి

మొల్ల మొగ్గల వెదజల్లు రదము

1. పన్ని మిన్నలనీనన్. తా.

2. మెట్టి. పూ. ము.

3. మెరయ. తా

4. పార్వక. తా.

లతను వలమురి మురిపెంబు నలము గళము
 నలరుఁ దీవెలఁగెలుచు చేతులును కుండ
 *నంపు గిండను గదుము పాలిండ్లు మింటి
 నంటయిన లేతకొను నీనాతి కలరు.

82

గీ. యువమనో 1మీనములఁబట్టిదివురు మరుని
 చేతి నీలఁపు గాలఁపు 2జివ్వ యనఁగ
 జంటవాయని కటిచీమ చాలనంగ
 తీరు మీతె నయారె యీనారి యారు.

83

క. చక్రము భ్రమ కిరవయ్యె
 చక్రము తుత్తునుక లయ్యె శక్రవిజయ ని
 *ర్వక్ర సహాయంబగు నీ
 చక్రపయోధర నితంబచక్రము తొడర.

84

క. చొక్కపు ముత్తెమ్మలతో
 చుక్కలతో మిగుల నీడుజోడాడుచు సొం
 పెక్కెడు పదాబ్జ నఖరము
 లిక్కొమ్మల మిన్న చెలువ మే మనవచ్చు.

85

గీ. వనిత వీనులు శ్రీవైభవంబు నొంద
 వాసి జిక్కి తదీయ విలాసదర్శ
 ణంబులై ముద్దుచెక్కులందంబు నొందె
 కానిచో నిట్టి చెల్వ మెందైనఁ గలదె ?

86

సీ. మగువ నెమ్మో మబ్బ మహిమచేఁ దనరారు
 కన్నులు రాజీవకలనమీఱు
 4నాతిచూపులుకొండజాతకౌతుకమందు
 కంధర జలజ విభ్యోతిఁ జెందు

* ఈపాదమునయతితప్పినది. 1. మానముల, తా. 2. జిల్వ. పూ. ము.
 * ఈపాదము తాళపత్రము నలేదు. 3. తొడరు. పూ. ము.తా. 4. నారి. తా.

కలికి చన్నులు మహోత్పల కోరకత మించు
నాభి సారస మహోన్నతి వహించు
కలకంఠి కౌను పుష్కరతేజమునఁ బొల్పు
లలితాంఘ్రి వనజపల్లవతఁ దాల్చు
అహహ ! శతపత్రగంధినిల్వంతయును సు
వర్ణకమలాకలాభిరూప్యంబు గాంచు
ముదితమాత్రంబె తలప నీమోహనాంగి ?
పచ్చవిలుకాని చిలుక సామాణి గాక.

87

సీ. తలఁకి భంగంబునందకపోవు టదియెట్లు
రమణి పొక్కిలిసాటి రాదలంచి
కడు విచ్చి గొందుల నడఁగకుండుట యెట్లు
చెలి ముంగురులరంగు చెనకదలంచి
పలచనై వెలవెలబాజుకుండుట యెట్లు
పొలఁతి కెమ్మోవితోఁ బోరఁ దలంచి
లాఘవంబేది వ్రాలకపోవు టదియెట్లు
బాలచూపుల సరి పోలఁ దలంచి
సార సరసీ తమ స్సుధాసార విశిఖ
వార 1వూరార ! యఖిలై కవర్ణ నీయ
కలన చెలువొందు లలన యంగములతోడ
నెంచి చూచిన నెందై న నీడు 2గలదె ?

88

సీ. కపురంపు నునుగ్రోవి కస్తూరి నెత్తావి
జిగమించు చికిలి లేజిగురు 3మావి
మోహంబునిధినావ ముత్తి యమ్ముల 4కోవ
మోహన శాంబరీమూర్తి చేవ
5వలపులతరితీపు నెలఁజేని కళప్రాపు
వలఁజేని యాటవ కలికితూపు

1. మోకార. తా. 2. గలరె. తా. 3. మోవి. పూ. ము. 4. క్రేవ. తా.
క్రేవ. పూ. ము. 5. తలపుల. పూ. ము.

పపిడిశలాక లేఁబ్రాయపుటఱ్ఱాక
మినమినమించు క్రొమ్మించురేక
కళుకు రతనాల 1 పేట 2 బంగారుమూట
పలుకుచెలి చేతిచిలుక మవ్వంపు మొలక
కంతు పటపుదంతి సేవంతిబంతి
కలికిజక్కవచంటి యీకలువకంటి.

89

సీ, మెఱసి నిల్కడఁజూపు మెఱపులో నొఱపు కిబి
త్తరములోఁదరము నిద్దాపసిండి
మిసిమిలో మిసిమి నింపెనఁగు సంపంగి పూ
తావిలోఁదావి కందర్పుచేతి
కిరుసులో బిరుసు చిత్తరువు పుత్తడివ్రాత
హరువులో మురువు సౌంపలరువుప్పు
తీవలోచేవ ముత్తియముల సరముమే
ల్కళుకులో బెళుకు రాగంపుమణుల
లోను రంగునఁగూర్చి త్రైలోక్యమోహ
కలిత శృంగారరసమునఁగరువుగట్టి
మదనరాజీవగర్భుఁడీసుదతిఁజేసెఁ
గాక లేకున్నఁగలదెయిరేక చెలికి ?

90

చ. కలువకటారియించెలువ గా దలసంపఁగితూపు గాదు 4 మే
ల్లళుకులబి త్తరంపుఁదమితమ్మిమెఱుంగులనేజ కాదు క్రొం
దలిరునరాజి కాదు జిగిఁదార్కొనుగేదఁగిచిక్కటారు కా
ద లరులవింటివానికిఁబ్రియంబగు మోహనబాణమెన్నఁగన్.

91

సీ. అమరలోక 5 మదేభగమనాభిరూప్యంబు
కులుకు నెన్నడలచే గెలుచు ననియు
ధారుణీహరిణనేత్రారూఢవిభ్రమం
బొరపుచూపులనె పోఁ దరుము ననియు

1. పేట. పూ. ము. 2. కోరికలపేట. తా. 3. చి. పూ. ము. 4. గా. తా.
5. మదాభిగమనా. తా. పూ. ము.

పాతాళ నాగకాంతా తనుశ్రీలను
నింపొందు జడచే జయించు ననియు
నిఖిల సత్కీరవాణీవిలాసస్ఫూర్తి
కలికిపలుకులనే గడుము ననియు
కాదె యీకాంత కెంతయు కంతు డంద
మొంద త్రైలోక్య సుందరీబృంద రూప
గురుతిరస్కారసూచక బిరుద మొసఁగె
వాలు నునుజూపు బేడిసడాలుపేర.

92

క. ఈపడఁతుకఁ గని మదనుని
తాపంబును బొందకుండ ధాతకు వశమే,
బాపురె : యని సుర లెన్నఁగ
నాపైదలిఁజూచి వజ్రయనియెన్ బ్రీతిన్.

93

చ. ఘనకుచకుంభ ! రంభ ! యొకకార్యము వార్యము మద్భుజా తటా
గ్ర నిశిత వజ్రధారకును గాపున నిన్నిటుఁబిల్వఁబంచితీ
మునులు వసిష్ఠముఖ్యులు తపోనియతిఁ శతకూటపర్వతం
బున ధృతినున్నవారు జగముల్ తపియింపఁదపోగ్నికీలఁ.

94

గీ. వారినేడ్వర వలరాచవారి బారి
వారి గావించి గర్వపర్వతముద్రుంచి
వచ్చినప్పుడె మెచ్చునీవలయు 1జాడ
నిచ్చువారము పనివిను మిపుడె కదలి.

95

చ. అన విని యోసురేంద్ర ! భవదాజ్ఞ తలం ధరియించి యానగం
బున జరియించు మౌనుల తపోనియమంబు కలంచి *ధ్యానభం
జన మొనరించి మౌనవిరసత్వమునించి జపంబుమాన్చి క్రొ
న్నన విలుకాని మంత్రములు నాలుకలఁ లిఖియించి వేడుకఁ.

96

గీ. *తాళవృంతంబు నిలుపుటద్దంబు కుంచె
పసిడికాళంజి కపురంపుపై డిగిండి

1. జూడ. పూ. ము. తా. * ఇటనుండిఫద్యము పూర్వముద్రణమున లేదు.

* ఇటనుండి కాళంజివరకుపూర్వముద్రణమున లేదు.

యడపములు మోచిమునులునాటిని కాణ
యాచి బంటులువోలెరా నరుగుదెంతు.

97

చ. ఇదియొకయాడిగంటె దివిజేశ్వర ! నాకు ? మదీయదృష్టికి
మనన విరోధియైన ధృతిమాలి చలింపక నిల్వనేర్చునే ?
1య3 యల వెన్నుడేయెఱుగు నన్న నుపేంద్రుడునవ్వ నింద్రుడు
మునమున పోకలాకులును భూషణముల్ దయనిచ్చి 2మంచిగ.

98

గీ. అనుపుటయు రంభసంరంభమడరగదలి
3తనదు వెనువెంట వేల్పుజవ్వనులు గొలువ
దొన వెడలివచ్చు మదన మోహన విలాస
శాత విశేఖంబు నా నివాసంబు వెడలి.

99

సీ. ధమ్మిల్ల సురతరుస్త బకవాసన కళుల్
జుమ్మని చుట్టు 4పేరెమ్ము గొనగ
నాసాగ్ర మౌక్తిక నవ్యచంద్రిక గ్రమ్మి
కమ్మ కెమ్మోవిపై గంతు లిడగ
వాలుగన్నుల డాలు వలరాజు కెంగేలి
వాలు జాడించిన లీల 5 నలర
శ్రవణ భూషారత్న చకచకద్యుతులు ను
జెక్కులచక్కి సొంపెక్కి నిక్క
కంచుక కిసల 6గ్రంథి సంఘములుచించి
మించు గుబ్బలడా ల్మిఱుమిట్లు గొలువ
భరిత రుచిరోరుయుగళసౌభాగ్యరంభ
రంభ యాగట్టు జేరె సంరంభమడర.

100

గీ. అపుడు మేనక మొదలై న యస్పరసలు
రంభగనుగొని 7యో చిగురాకువోడి

1. మదియట. తా. 2. మచ్చిగన్. తా. మచ్చిక. పూ.ము. 3. తనను. పూ.ము.
4. వేదెంబు. తా. 5. నడర. తా. 6. చుంభి. తా. 7. యా. తా. కనుచిరురాకు పూ. ము.

విడిసినా 1 దీడ నా వెడవిల్లు (డనుప
మున్ను గావచ్చి యామనివన్నెకాడు.

101

సీ. కారాకులెడలె ముంగలికలుకళుకొత్తై
కోరిక లీరికల్గొనె చివుళు
పువ్వులతావులు పొలుపొందె పిండియల్
ఫలములై ఖగతఃఫలములయ్యె
సేనగావలరాజు 2 సేనగోరగ సోన
లై తేనెవాన జోరనగగురిసె
కమ్మతెమ్మెర వలిగ్రమ్మ మెల్లన పీచె
రాగంబునించె పరాగమనుచు
ననుచు నచ్చరలేమలు ననుచు ముదము
మద మెదలనింప నింపగు మందమంద
గతుల నతులితవాక్యసంగతుల నతుల
వనము శృంగారసారజీవనముజేరి.

102

క. తురుముర్ విచ్చి జడల్ కడు
మురువుగ ధరియించి పోక ముడి గట్టిగ గ
ట్టి రహి 3 జిలుగుంజేలలు
పిరిచుట్లుగ (జుట్టి కుసుమవిహరణపరలై .

103

సీ. నీకేల యటువోవ నీకేల నందుకొ
మ్మా కొమ్మ నీకొమ్మమలయువిరులు
కేసరం 3 బులువేనికే సరమ్మున కై న
భాసిల్లు 4 నందన ప్రసవచయము
5 చెంప చంపకమున్న చేరనేరదు తేటి
చంపకామోద యీ సరస నిలుము

1. దీదెయా. తా. 2. సేనగోరినేనలై. తా. 3. బుదువనికే. తా. 4. నందలి
తా. 5. చంపకమున్నది (చెంప) నేరదు తేటి సారసామోద యీసరసనిలుము.
పూ. ము. 2. నిలుపు. తా.

వావిలిపూవు నీవావిలువకుమటి
 నేవంతి 1 నీవంతు నేసినాము
 బాలనీకింద పూ(బాళ యేలమాకు
 కేళికాదవెను నీకు కంకేళిచివురు
 మొల్లలేమొల్ల మెల్లరు మెల్లరారె
 యనుచు(బువ్వులు గోయుచు వనజముఖులు.

104

సీ. తమ మైమెఱుంగుల గుమరు లంతంతకు(
 దఱచై నమెఱుపుల యొఱపు నెరప
 తమ ఝళం ఝళనూపురముల రావంబులు
 పటు గర్జితమ్ములభంగి(దనర
 తమ రత్నభూషణ ధాళధళ్యంబులు
 నీరంధ్రవృష్టిపూనికభజింప
 తమ విహారముల నాదట రాలు వేణికా
 కుసుమముల్ వడగండ్లపస వహింప
 వనభరణలీల నై జవ ర్తనముగా(గ
 వనవితతి 2 ప్రోది సేయగా వచ్చినిలిచి
 సట్టి కాదంబినులనంగ నందమొంది
 మెల(గి రప్పుడు వేడ్కనజ్జలజముఖులు.

105

క. 3 తనురుచిలతలకు నవ్వుల
 ననలకు మైవలపుసొలపునందావులకున్
 బొనరిచి రతివలు నయమిడి
 జనముల 4 చేపట్టి యేలు జనపతులక్రియన్.

106

క. 5 కర మురమునెఱసి సురమద
 కరి కుంభములన్ హసించు కాంతల కుచముల్

1. లను (నరుల్) నేసినాము. పూ.ము. నేవంతులీవంతు. తా. 2. ప్రోతి. తా.
 3. తనరచిలతనకు. తా. 4. చెప (గి) దివిడియుజనపతుల. తా. 5. (విరి దెస) నెరసి. తా.

మెరసి చనుట మొన 1 గాండ్రకు
స్థిర నున్నతిమీద నున్నతియుగలుగదా !

107

క. రాచిలుక పండ్లు 2 గొలుకుచు
నేచిన కోపమున వదన మెట్లుగజేసెన్
జూచితివే చెలి ? తనభా
షాచతురత నీదు పలుకుసాటికిరామిన్.

108

గీ. వలపు కానుక సేయు పూవులకు నూరు
పులును పుప్పొడి చల్లు తీవలకు హస్త
మూలకాంతులు కరముగబొలిచి రబల
లగునె యనోన్యబంధుకృత్యమ్ములెందు.

109

గీ. చిలుక పోటుల జీరలచే జెలంగు
దాడిమ ఫలమ్ముఁ జూచితే తరళనయన !
విటుని కనునుగోటితాకులఁ 4 బేటలెత్తు
గబ్బి సిబ్బెంపు బిగిచన్ను గుబ్బవోలె.

110

సీ. అనయంబు మాటదాటని చిల్క 5 పల్కుల
ఫలభంగములు సేయఁ బాడి యగునె ?
యొకకుత్తుకై యుండు పికనికరమ్ముల
లేజిగుళ్ళకుఁ బాప నోజ యగునె ?
నడకలో బెఱుకింత వొడమకఁ జరియించు
రాయంచల నలంచ నాయ మగునె ?
కన్నుసన్నల మెలఁగఁగనేర్చు వెన్నెల
పులుగుల సిలుగుల నలచ నగునె ?
తగుల మెన్నక యీవగ పొగరు వగల్గి
నగడు గావింప నవి తమకజయెన
యెడల గొడవలఁబెట్టక 6 యేల వలదె
కలదె యీచింత యచ్చర కాంతలార !

111

- చ. పలుకఁగ నంట నూర్చఁ గనఁ బాడ ముఖాంబుజమెత్త 1కాలిసో
కుల నుమియంగఁ గొఁగిలిడ గోగు రసాలము సింధువారము
తిలకము ప్రేంకణంబు గణుతింపఁగ సంపెఁగ 2పొన్న వంజుళం
బల సురపొన్న క్రోవియుఁ బ్రియమ్మున గ్రొవ్విరులిచ్చె హెచ్చుగఁ.
- చ. సుర యుమియంగఁగేసరము చూచినచోఁ దిలకంబు 3కొగిలీ
గురవము తన్న వంజులము కూరిమిఁబాడఁగఁ బ్రేంకణంబు చే
పరపుల మావి మూర్కొనఁగవావిలి పల్కఁగ గోగు మోమునె
త్త రమునఁజంపకం4 బుమియఁదాసురపొన్నయుఁబూచె నయ్యెడఁ. 119

మధురగతిరగడ,

పూవిలు 5తుని యమ్ములపొది మామిడి
యీవల రా చల మేటికె గామిడి
పాదిరి పూవులపై 6చెయి సాచకు
సాదువవొదువు సకి మమ్మేచకు
యేలకి తీవల కేటికె వాదులు
యేలె వగలు మీరెంతటి సాదులు
ఇందువదన రమ్మివిరితీవకు
నందని పూవుల కాసకుఁ బోవకు
అలయించక చెలి యాడల వాడకు (?)
పొలతులు రారే పొన్నల నీడకు
7 పొగడలు పువులివి పొలతులు కోయకుఁ
8 డగడుతనమ్మున నందలు డాయకుఁ
డీమొలలకె యేలే రంతులు
ఏమిట తక్కువె యీ సేవంతులు
విరవాదులకా విడువని రోసము
మరచితివా చెలి మన్నన దోసము
*సురవొన్నల యంచలగను సేయకు (?)

*

*

*

1. గాలి. తా. పూ. ము. 2. గున్న. పూ. ము. 3. కొగిలన్. తా. 4. బునగ.
5. దుది. 6. చె. 7. పొగడపూవు లీ పొలతుక. తా. పొగడపూవు లివి పొలతుక
పూ. ము. 8. నగడుగాదె మీరందరు డాయగ. తా. కనగడుగాది మీరందుడాయకు.
పూ. ము. * ఈ పంక్తి పూర్వ ముద్రణమున లేదు.

1 కినియుచు గోసితె గేదఁగి పువ్వులు
వనితరొ నాతో వలదే నవ్వులు
బొండు మల్లెలకే పోలఁతిరొ ముచ్చట
మిండతమ్మెదలు మెలఁగెడు నచ్చట.
*గన్నెరు పూలకుఁ గన్నెఱ సేతురె

* * *

*వలుకకె చిలుకలు బారులు దీరెను
*జకుకకువే నీ సరసత మీఱెను
చెలి విరిగుత్తులు చిదుమగ నీ యలి
కలికి పఱచె నహహా యది వెంగలి
యనుచు ననుచు మది నందఱ గూడుక
వనితలు తమలో వదలని వేడుక
తేనియ కాల్వల దెప్పల దేలుచు
సూనాసవముల సొక్కుచు సోలుచు
కలరవకులముల కై వడిఁ బలుకుచు
కలహంసల నగు గతులను గులుకుచు
పుప్పొడి తిన్నెల పొలుపుగఁ బాడుచు
కప్పుర పనఁటుల కదలిచి యాడుచు.

114

గీ. కుసుమహరణేచ్ఛఁ జాలించి కుసుమశరని
శాతబాణంబులనఁగ రంభా తిలోత్త
2మాది ముఖ్యాస్పరసలు సమ్మదము మదుల
బొదల నచ్చోటువాసి యా మునుల డాసి.

115

క. దగ్గర బోరా దగ్గికి
వెగ్గలమై యున్నదొర కివీరల తేజం

1. కినిసి. తా. 1. పూర్వార్థమున ఛందోగతి విచార్యము. * ఈ పంక్తులు
పూర్వ ముద్రణమున లేవు. తాళపత్ర ప్రతిలోగూడ నీ రగడ సంపూర్ణముగా లేదు.
2. మాముఖ్యాద్యస్పరసలు. తా. 3. వీరుల. తా.

బగలిక పలుకు పలుకుట
సిగ్గులచేటయ్యె నేమి సేయుదమింకఁ.

116

క. అమరులు వినఁగా మనమా
యమరేంద్రుని సమ్ముఖమున ననుమాటలు నే
డమరక పోయెగదా యని
యమరసతులు మంతనంబు లాడుచు ప్రీడఁ.

117

సీ. తేటిపాటలు దిద్దు తెఱఁగున నటపాట
పాటగా నీటుగా పాటపాడి
1 యెలయించి పరభృతమ్ములఁ బిల్చు చెల్వన
పలుకుల తేనియల్ దొలక వలికి
2 అంచల గడు కనుడికించు చందంబున
నడల యొయ్యారంపు నటన చూపి
కేకి సంఘంబు జంకించు చందంబున
గిలకొట్టి బెట్టుగా కేక వేసి
అలరుతేనియ కరయంత్రములను జిమ్మి
యెమ్మె మీఱఁగ దీఁగ యుయ్యెలల నూగి
పూవు బంతులు చెంతలఁబోవ మీటి
తావి పుప్పొడినీ ర్వసంతంబులాడి.

118

గీ. భావ హేలానుభావ విభ్రమ విలాస
లలిత బిబ్బోక విభ్రమాదులను బేరు
గల యలంకారములను శృంగారకలన
వెలయఁగా మీఱి మఱి చొరవలకుఁ జేరి.

119

సీ. గుబ్బకుమ్ముల నెదల్ గుమ్మెలువోఁ గుమ్మి
గట్టిగా బిగియారఁ గొగిలించి
కపురంపు వీడెంపు గంధంబు గుబ్బులుకో
వేమారు చెవుల నేమేమొ గొణిగి

కరకంకణములు 1 మొరయఁ బదముల వ్రే
ల్చిటికలుదీసి మచ్చికలు జేసి
కళల యిక్కువలంటి గళముల సందిళ్ళ
క్రొవ్వాడి నులివంక గోరులుంచి
యెంత గరగించి 2నను నొకయింతయెనఁ
జలనమందక రాఁ బ్రతిమలును బోలె
నలరు జడదారగని లజ్జఁజెలులు తలలు
వాంచి తమనేర్పులెల్లఁ జాలించి యలసి,

120

క. 3 నడిమింటి తపసి డెందపు
4 నడిమింటం జెలగు 5 దమ్మినంటు వెలుంగున్
గడుదారి యా తపములన్
జడదారుల యా తపముల జడసి యలంతన్.

121

క. నీవు లొకించుక వీడన్
మోపులు వసివాడ నూరుపులు తట్టాడన్
పూవిలుతుఁ 6 డెక్కివిడిచిన
7నూపులునా వచ్చు చెలుల మానస మలరన్.

122

గీ, తరుణలతికా పరీరంభ తత్పరుండు
కై రవిణికాబ్జినీపుష్పగంధరతుఁడు
మధుకరీగాన సంయుక్త మానసుండు
మలయ పవమానుఁ డెదురుగా మలయుటయును,

123

కం. ఎదురెదురుగఁ జని చూచిరి
మదవతు లరవిందబృంద మకరంద రసో
న్మద చంచరీక కేశీ
సదనంబై యొప్పు నొక్క జలజాకరము॥.

124

1. మొరయ. తా. 2. నా యొక. తా. 3. నడిమింట. తా. 4. నడిమింటింజెలసి. పూ. ము. 5. ఈ కడమభాగము. పూ. ము. న లేదు. 6. తమ్మి విడివచిన తా. 7. మడుపులు. ఈ పద్యము పూర్వార్థము పూ. ము. న లేదు. 121. 122 పద్యములు రెండును ఒక పద్యముగా అసమగ్ర చిహ్నములతో పూ. ము. న కలవు.

ఉ. అప్పుడు వేలుపు^౧ సకియ లందఱు జోడుగునుద్దిగూడి డా
ల్చిప్పలు వన్నియల్^౨ వదలి చిత్రపు చందురకావి పావడల్
గప్పి కటీతటమ్ముల^౩ చెలంగి కరమ్ముల నీలశృంగముల్
ద్రిప్పచు మోదవారినిధి^౪ దెప్పల^౫ దేలుచు హాళి మీఱగ^౬. 125

ఉ. తీరముజేరు సౌరసుదతీతతినీడలు తేటయౌ సరో
వారిదనర్చె తత్కమల వాసిని కితాను ననేకమూర్తులై
వారినెదుర్కొనందలచివచ్చెనునా నదియట్టులేకదా
కూరిమిగలు నెచ్చెలులకు^౧ సయిదోడుల కెన్ననేటికిన్. 126

గీ. జిలుగు అవికల లోపల నలరుబోండ్ల
గబ్బి సిబ్బెంపు బిగి వలి గుబ్బ లమరె
చిత్రజాతుని యురులలో^౧ జిక్కి యున్న
కలికి పెక్కువ జక్కువ కవల 4కరణి. 127

గీ. అరుణ కిరణోద్ధతిని వాడు నచ్చరలను
గనుగొని సరోజగేహిని కరుణమీఱ
వెల్లగొడుగులు పట్టించు వితము మించ
నంచగమి నిల్చియాడె చాలగుచు దివిని, 128

చ. పలుకుల పంతముల్గులుక బారులుదీరి కొలంకుసొచ్చి యా
కులుకుమిటారిగుబ్బెతలు గుబ్బచనుంగవబంటిలోతునన్
నిలిచి యొకశ్శౌకశ్శపయి నీరజ కై రవ హల్లకోత్పలం
బుల నిగుడించుచుం గదిసి బుట్టుటకొమ్ముల^౧ జిమ్ములాడుచు^౨. 129

గీ. కఠిన వక్షోజశైల సంఘటనమున^౧
దిరిగెదరగలు భూమి భృద్వరుల సత్వ
గరిమనెంచని బలుమొనకాశమీద
నడరు జడమూర్తులకు^౨ గెలుపగునె యెందు ? 130

1. నడలి. తా. 2. చెలంగ. పూ. ము. తా. 3. తాల్మిన. పూ. ము.
4. కరుణ. తా. 5. నిగుడింపుచున్. 6. గ్రేలువగు.

గీ. రమణీయైక్కతె కడునిబ్బరమున నీద
నిగ్గుదేరెడి చిన్నారి నెమ్మొగమ్ము
వేణిరాణించె జాబిల్లి వెఱచి కునుక
కినుక వెనుకొను సింహికాతనయు కరణి.

131

క. తను బట్టలేని చెలులం
గని నవ్వుచు నోలయిడుచు కలికి యొకతె యీ
దెను గొలకంతయు నరుదా
*స్త నకుంభస్థవము 1లండ సంపాదింపన్.

132

మ, తరుణీరత్న మొకర్తు వెల్లికిల నీద^౩ గుబ్బ చన్నిందియన్
గరమొప్పెం దమ యామినీగత వియోగగ్గాని వారింపగా
వెర వూహించి 2 ముఖాబుఁగాంచి భజనావృత్తిం బ్రవర్తింపుచున్
వరముం జెందగఁజేరు జక్కవలు నవ్యస్ఫూర్తి శోభిల్లగ^౪. 133

గీ. నిండుజాబిల్లి తల్లియై నిగ్గుదేరు
మోముమాత్రము గానరా మోహనాంగి
యొకతె నిలువీతలీదఁ జెన్నొందె కురులు
తమ్మి గ్రమ్మక విడని భృంగమ్ములనఁగ.

134

క. కులుకుం గుబ్బల గందము
గళముల కుంకుమము నుదుటి కస్తురి నెమ్మే
నుల పసపు సరోలక్ష్మికిఁ
జెలుపుగ నీరాడి సహజ శృంగారముగ^౫.

135

గీ. కొలను వెలువడుచోఁ దమ గోవమోము
తమ్మి తావులుగొన మరందమ్ము వెడలఁ
గ్రాయు తుమ్మెదలనఁగఁ గంకణములీను
కీలు⁴ గంటులు చెలఁగ నవ్వాలుగంటు.

136

*స్త నకుంభము (బురమునందు సంపాదింపన్) అని పూర్వముద్రణమున నీపాదము పూరింపబడియున్నది.

1. బుండు. తా. 2. ముఖంబు పూ.ము. 3. జేయ జీరవల. తా. 4. గంట్లు చెంగల్వ నవ్వాలుగంట్లు. తా.

గీ. తడి వలిపె చంద్రకావిపావడలు వైచి
యొందొరు నితంబబింబ కుచోరు నఖము
భ్రాంతములు జూచి చిరునగవంకురింపఁ
జలువలును రత్నభూషణములును బూని.

137

కం. పువ్వులు పూతలు గైకొని
యవ్వల యౌవనజ భావ¹హావములలరన్
జవ్వనులు ²మెలఁగ నత్తరి
³మువ్వన్నియవేల్పు చరమభూదరమెక్కెన్.

138

గీ. మొదలఁబూర్వాశఁజెందితి పిదప 4వద్ది
నికిని కరములు సాచితి విఁకను దొలఁగు
మనియ పూర్వాశ కాలఁదాచినఁ దదంఘ్రి
యావమన రాగ మిగురొత్తై నర్కుమేన.

139

మ. ఇనుఁడత్యుత్కటతేజుఁడై మెలఁగి 5భూయిష్ఠానురాగంబునం
దనుఁజేరంజనుదేరఁగా నపరదిక్త స్వీరోరత్నమె
త్తిన నీరాజనమోయనం దదనుషక్తింబుట్టురాగమ్ము త
త్కనదాశాసతిమేన బల్విరిసెనాఁ గన్నట్టై సాంధ్యద్యుతుల్.

140

సీ. ఉదయించినదిమొదల్ మది మోద మలవడ
కల వసూత్కరము సానులనుఁ జేర్చె
ద్విజరాజమండల తేజంబు మాయించి
కువలయవృద్ధి తక్కువగఁ జేసె
గురుతమస్తోమ విస్ఫురణంబు సందుగొం
దుల నిగూఢక్రియ నిల నొనర్చె
పుణ్యజనస్తోమములపెంపు దూలించి
పద్మినీసతిఁబట్టి పగలు గూడె

1. హారము. తా. 2. మెలఁగిరత్తరి. పూ. ము. 3. పువ్వన్నియ. తా.
4. పద్మినీకి. తా. 5. భూజిష్ఠా. తా. 6. గారమ్ముతత్పనవాశా. తా.

ప్రబలనుగ్రప్రభుత తుదిరంగ మడర
నంబె! ధారుణీనని తను నఖిల జనము
తూలనాడెడు నిందకుఁజాల కపర
వారిధినిబడెనన గ్రుంకె వనజహితుఁడు.

141

గీ. 2 అస్తగిరిశిఖరాహతిధ్వస్త రవిర
ధక్షనవపాతి శకటాంజనౌఘమనఁగ
తుముల మదనప్రతాపాగ్ని ధూమమనఁగ
నంధకారంబు జగమెల్ల నాక్రమించె.

142

చ. జగములనేకకాలమున శంబరవై రి జయింపఁబంచినన్
నిగిడిన నల్లమూకయని నింగియు నేల యనంతరూఢికై.
మొగి బెనగంగఁ జేరెనన బుట్టిన యిండ్లను జూడ భూమికై
డిగఁబడు కార్మోగిళ్ళనఁగ తీవి దలిర్కొనె చిమ్మచీకటుల్.

143

గీ. జలజవనినుండి తుమ్మెద వలనవోయెఁ
గువలయ వనీదళాంతర గుహలుసేర
బల్లిదుండయి చీకఁటి కొల్లకాడు
వక్రవిక్రమగతి దిశలాక్రమింప.

144

చ. సమయవణిగ్వరుం డతులసాంధ్యవిభారుణ కంజరాగ ర
త్నము లెడలించి నీలి నునుదట్టపు బొల్లియ మీద చాలుగా
నమరిచినట్టి చొక్కటపుటాణి మెఱుంగుల⁴మొత్తముల్ బలెన్
గ్రమముగఁ దోచెఁ దారకలఖండరుచిన్ గగనాంగణంబునన్.

145

క. ఆకాశమండల 5మధుమ
ధూకానోకహమునందుఁ దులకించు సుమా
నీకముజోకం6 దగియ
స్తోకప్రభకడల నిక్కఁ జుక్కలు దోచెన్.

146

1. వారుణి. తా. 2. హస్త. తా. 3. కాని. తా. కాడ పూ. ము.

4. ముత్తెముల్ పలెన్ గ్రమమున. తా. 5. మన. పూ. ము. 6. దని. తా.

చ. కలువల1 గోము జక్కవలగాము వియోగులబాము నల్లవే
ల్పులదొర యొజ్జసానినెర మోహపు 2దీము విభావరీసతీ
తిలకము మోము తుంటవిలు దేవునియాముగులాము మంచుర
చ్చలతెలిగీము కుందరుచిసాంద్రుడు చంద్రుడు దోచె దూర్పునన్.

చ. కువలయ విభ్రమద్రుమరగుంభితగేయనవాదితేయ సం
స్తవమెలయన్ చకోర ముని సంతతి సంతసిలన్ తమో సురాం
గ వితతి వే కరాళుగముఖములఁ జిమ్ముచుఁ బూర్వ శైల తా
ర్య విలసితాంసవీధి కమలాహితుఁ డుజ్జ్వలుఁడయ్యె నయ్యెడన్. 148

సీ. పచ్చకప్పురపు కుప్పలు నింగి యంగడి
నించు మర్యాద రాయంచలెల్ల
గుంపుగూడినగతి గొప్ప గందంపు ల
ప్పలు విప్పుగా నుంచుపగిది కుంద
మాలిక3 లెత్తినమాడ్కిని మగరాలు
చలినకరణి వింజామరములు
వ్రేలఁగట్టినలీల పాలారఁబోసిన
పరువడి శంఖముల్ పటపుజాడ
తెల్లుబూచినయేపున మల్లెవిరులు
వీక వెలిదమ్మితేకులజోక 4నిండు
పండు వెన్నెల వెల్లి యఖండరుచుల
కంజజాతాండ ఖండంబు కలయఁబర్వె.

149

వ. ఆ సమయంబునఁ జెన్నలరు కన్నెవెన్నెలల వెన్నెలపులుగులలముకొన్న
చిన్నెలవన్నెల చిన్నారి పొన్నారి జిగితొగరు వగపొగరు తొగరేకు
చిప్పలొప్పారు కోరలుగా నలవరించి యిండువేడుకల కలకలారావంబుల
నొండొంటిఁబిలుచుచు వలవంతల చింతల యింతుల చెంతల రంతులు
సేయుచు డాయుచు పాయుచు బంతులై కూర్చుండి నిండుపన్నీటి యేటి
కాలువల తావుల తావులం దాముకొన్న కన్నెవెన్నెలలునించి యిండు

1. గాము. తా. నోము. పూ. ము. 2. జోము. తా. బోము. పూ. ము.
3. విత్తిన మర్యాద. పూ. ము. తా. 4. నిండ. పూ. ము. తా.

ఖండరసమ్మల మించు గుజు వెన్నెలల నంజుకొననిచ్చి నచ్చికల బుజు
గింపుచు కూరిమి మీఱుజేరి నారీమణుల కొనంగి పిదపఁ గ్రోలుచు
స్తోలుచు వ్రాలుచు చొక్కిచొక్కి మదంబెక్కి నిక్కి మక్కువలుమీఱు
ససమమదన సామ్రాజ్య సంపదం బొంపిరి వోపునదియును పట్టయిన
మింటిపెనమునంజూపట్టి చూపట్టని తొట్టినమదంబున నిందుబింబంబదటు
నం జేసి పెరవారికదిసిన వానిబోగదిమి నిక్కుగల ముక్కులఁబెక్కులం
జిదుమబోయి చఱచి మేనుమఱచి యెక్కడెక్కడవోయె నేదేది
యేమేమి యనుచు ననుచుమదమ్ముఁబెక్కున దొక్కుతొక్కు పలుకులు
పలుకుచు నశుకుచు విందులుగా చిందులు ద్రొక్కునవియును పొగరువగ
మబ్బుననుబ్బి తబ్బిబ్బుగానాగుబ్బగబ్బిపోటు మాటలాడి జగడించి
మిన్నంటి కొన్నింటిసాకిరివెట్టి చెలువగల కలువతేకుల¹బాకులు వీరకం
బూని యానికతలంకక బింకంబున నంకంబునకు జంకించక వేట్లాడ
నగ్గరికడగ్గరు నవియును మవ్వంబునివ్వట్టిల్ల చెందోవపూవులు కాడలతో
గదియించి యకరువులు మెట్టుగాబూని యానూలుననానికగా తంత్రులు
నిలిపి క్రొవ్వాడిమీఱుకొనగోరు లొకయించుకమోచి నీటుగా మీటుచు
బోటులురాఁగోరి వెన్నెలల నలయించు జిలిబిలివలపులపొందుగా చిందులు
వ్రాయించునవియును నగుచు నగుచునున్నవానివినోదమ్ములు కనుఁ
గొనుచు నా నాకలోక కోకకుచానికరంబులు ప్రయత్నంబున. 150

క. మునిలోక కోకవై రులఁ

గని మోహలతాశిఁద్రుంచి ఘనతరవైరా

గ్య నిరూఢినున్న వీరలఁ

జెనకన్ మఱిఁ గినుక శాపశిఖిఁద్రోతురొగిన్.

151

గీ. ఫాలరోచనఫాల కరాశనేత్ర

కీలి కీలల లీల మిక్కిలి తపోగ్ని

దనరియున్నారు వీరల ధైర్యధనము

కన్నపెట్టఁగఁ జాలఁడు కంతుఁడనుచు.

152

- క. ముందర నరుంధతిం గని
సౌందర్యములునుమేను చటుల తపోగ్నిన్
గందఁగ నున్నది వికృతిన్
జెందింపఁగఁ జాల దీ వసిష్ఠమునీంద్రున్. 153
- మ. మన యాటల్ మన పాటలున్ మన కళామర్మానుభావక్రియల్
పనిలే ది త్తటి వాదమేటికిని నీపాటింక నెవ్వారలున్
గనకుండం జనకున్నఁగాదని పొసంగన్రంభతోఁబల్కి వ
చ్చినజాడం జనిరందఱుంగదలి యా జేజేమిటారుల్వెసన్. 154
- క. చని రచ్చర లిటు వీరల
కెనయెవ్వరు ధైర్యచర్య నిల నని మునులన్
గనుఁగొన వచ్చెననఁగ వే
గనుపట్టెన్వేగుజుక్క కాంతులు 1నిక్కన్. 165
- ఉ. వేలుపు జవ్వనుల్ జనిరి వేకువ తేకువగూడ జూడగా
దాలిమి దూలి వీరు దయదప్పి యొకించుక కన్నువిచ్చినన్
జాల ప్రమాదమంచు రభసంబున సంబుజవై రిజాతెఁబెన్
జాలిని న స్తకూటముల చాటున దాగఁగఁబోవుకై వడిన్. 156
- క. తులుమున దుఱిమిన మొల్లల
సరు లెడలి గగనలక్ష్మి సంపంగి విరుల్
దుఱిమెనొనా రిక్కల 2సిరి
దఱుగన్ రవిరుచులుకొన్ని తఱిఁదీండ్రించెన్. 167
- నీ. చీకటి మొదలిజేజేలపైఁ జను నింద్రు
3 క్రొంబట్టు తెలిగుడారంబనంగ
ఇనురాకఁ బ్రాగ్విశావనజాక్షి కై4 సేయ
పాటించు రత్నదర్పణమనంగ
ఉదయాచలమురారి హృదయభాగమున
రాణించు కౌస్తుభరత్నమనఁగ

పూర్వాంబుధిప్రాంతభూమిఁ గన్నట్టెడు
మంజు ప్రవాళ నికుంజమనఁగ
కుముద రమ పెంపు నెత్తమ్మిగుంపు సొంపు
కటికచీకఁటి1 తిండి శంకరునిబండి
వేవెలుంగులజోడు మువ్వేల్పుపాడు
ప్రాచిఁగనుపట్టె మినుకులబరణి తరణి.

79

సీ. అట జటాధరనిటలాంబకు లంబర
తటినీలో నిత్యకృత్యములుదీర్చి
సైకతవేదికాస్థలముననుండి యొం
డొరులనీక్షించి యత్యుగ్రనిష్ఠఁ
బేర్చి తపంబుఁగావింపఁబెక్కుసహస్ర
2 సమలు గతించె విఘ్నములు దోచె
నడపొడ గాన మయ్యఖిలలోకేశ్వరు
నా రమాజాని ప్రత్యక్షమగునె
భాగ్యహీనులకకట తాపసుల లోన
వాసి వన్నెయుఁ బోఁ దలవంపుగాగఁ
బూన్కి చాలించి పోరాదు పోయి యేరిఁ
గాంచినను గార మిఁకయేది గతి తలంప.

158

క. అని తలపోయుతఱిన్ భో
రన నంబరవాణి పలికె నతినిష్ఠ తపం
బొనరింపఁ జనియె బహు హా
యనములు మునులార యీ యహార్యమునందున్,

159

క. ఇచ్చట నెన్నాళ్ళకు నా
పచ్చికడాల్మేనిసామి ప్రత్యక్షంబొ
టచ్చెరువు వినుఁడు వేతొక
ముచ్చట యెఱిగింతు మీకు మోదంబొదవన్,

160

161

౩. ఘటికాద్రికరుగుఁ డచ్చట

ఘటికామాత్రమున మీకు కాంక్షితమెల్ల

ఘటియిల్లు 1 నెంచఁదగునా

ఘటికాద్రికి మాద్రియద్రి గలదే జగతిన్.

162

సీ. అమరస్రవంతికి శమనదిగీర్వతిని

నూఱుయోజనములమేర నిగమ

విద్యావధూకాంచి విలసిల్లు నల కాంచి

*యలకాంచితంబయి యచట నశ్వ

మేధము జేయు వాణీధవు విశ్వసు

తోత్తరవేది శ్రీయుక్తుడగుచు

* * *

* * *

* * *

* * *

నద్రిరాజంబు శ్రీఘటికాద్రి దనరు

నదిగదానిత్యసదన మయ్యుచ్యుతునకు,

163

గీ. అందుఁజేసినతప మణువంతయైన

కోటిగుణితంబు ఫలియించు కోర్కులెల్ల

నరుగుఁ డాశైలమున కను నభ్రవాణి

వాణి చెవులార విని మునిస్రవరు లపుడ,

164

గీ. కదలి పుణ్యాశ్రమంబు లగణ్యపుణ్య

భూములును బుణ్యదేశము ల్పుణ్యనదులు

పుణ్యతీర్థములును పుణ్యపురులు పుణ్య

శైలములు జూచుచు మునిచంద్రు లరిగి.

165

సీ. ఆదిఁ ద్రివిక్రమపాదపంకేరుహో

దరభాగమున నవతార మొంది

1. నేచతగు, తా. * ఈకడమథాగము పూ.ము. లేదు. 164 వ పద్య మీ సీసమున కెత్తుగీతిగా ముద్రింపబడియున్నది. 3. ముసులు. పూ. ము. తా.

సత్యలోకంబేలుసామి 1 కాల్యకరణీ
యనిదానకలశి పావనమునేసి
నిటలలోచన జటాపటలిఁ దెప్పలఁ దేల్చి
వర భగీరథ తపోవ్రతముకతన
ప్రాలేయశైలమార్గమున భూమికి జాతి
కూరిమిఁదనవారిఁ గ్రుంకువారి
కలుషములడంగఁజేయు రంగత్తరంగ
త్రిజగతీకృత సుకృతవర్జిత నిజాంగ
గంగఁ జేరంగనరిగి సాష్టాంగ మెరఁగి
కూడికొనియాడి మజ్జనంబాడి యాడి.

166

సీ. జలదనీలశ్యాము శాంకరీస్తుతనాము
సకల దేవసమూహసార్వభౌము
నీలాచలావాసు పాలితనిజదాసు
కటితటీవిస్ఫురత్కనకవాసు
నఖిలలోకాధ్యక్ష సమవంతిహర్యక్ష
కౌస్తుభశ్రీవత్సకలితవక్ష
1 బృందారకోదారు నందగోపకుమారు
హార కిరీట కేయూర హారు
వల్లవీజారు రవిసుతావనవిహారు
శ్రీ జగన్నాథు నాదిలక్ష్మీసనాథుఁ
గాంచి సేవించి పూజించి కడు సుతించి
హర్షపులకితసర్వాంగు లగుచు మునులు.

167

గీ. గంగకన్నను గడు వృద్ధగంగయనెడు
2 వహిని వహియించు నా పుణ్యవాహినిఁ గని
వినుతులఁజెలంగి తత్తీర్థమున మునింగి
మునివరేణ్యులు సమ్మోదమునను బొంగి.

168

1. కాల్యకరణీయదానకలసి భావననేసి. తా. ఈ భాగము పూర్వముద్రణమున లేదు. 2. బృందారతోదారు. తా. 3. వాహినివహించు. పూ. ము. తా.

క. శ్రీకాకులవల్లభుని ని

రాకులమతిఁ బూజజేసి యా హరిదయఁజొ

క్కాకుల జోకన్ 1డుల్లం

గా కర్మములెల్ల హర్షకలితాత్మకులై .

169

క. 2అలమును లెదుటం గాంచిరి

కిలహంసీమధురవాణి కమలజపాణిన్

బులినశ్రోణిన్ ధృతశై

వలవేణిన్ గృష్ణవేణి వారిధిరాణిన్ .

170

ఉ. అన్నదిచెన్ను కన్నులకు నామని సేయ గృతావగాహనో

త్పన్నమహాప్రబోధరసపారగులై మఱి వార్ధిపొందుగై

కొన్న యనేకవాహినుల గోరిక లీరికలెత్త గ్రుంకుచున్

వెన్నునికిం దివాణమగు వేంకటశైలముఁ జూచువేడుకన్ .

171

చ. చనిచనికాంచి రా దివిజసంయములందఱు ముందఱన్ గన

త్కనక మణిప్రభాజనకధాతు గుహాతటశృంగసాలమున్

జనజని బంధనేంధనధనంజయదంచిత తీర్థజాలమున్

సనకసనందనాది మునిసంస్తుతశీలము శేషశైలమున్ .

172

వ. కాంచి తదుదంచితస్థితికి హర్షించి యమందానందకందశితిహృదయార
విందులై మునిపురందరులందఱందంద వందనంబులాచరింపుచు తత్తుధరా
రోహణంబుగావించి చనిచని ముందఱ నరవిందబృందతుందిల మకరంద
కణాసార సంభూత సౌరభోద్వేలంబును తాలహింతాల తమాల రసాల
సాల తిలక తిందుక ఘససార ఖర్జూర జంబీర కర్పూర కదళికా కదంబ
కుంద చందన మందార పున్నాగ పూగ నాగకేసర సరళ మన్మథ మధూక
పసస పాటల పారిభద్ర బిల్లు బిల్వాది సలలితోద్యానవనవిశాలంబును
సుత్పుల్ల హల్లక కుముద కువలయ వలయవీధికాసంచరన్మధుకర మధు
కరీరుంకారానుకారి ఘుమఘుమారావ తుములకల్లోలమాలికా కేళికాల్లోల
మరాళ గరుత్పటలజానిలోద్ధూత శీకర శరసారస్థిత మార్తాండమండల

1. కడులన్. తా. 2. అలమున, తా. అలయమున. పూ. ము. 3. నామతి.

పూ. ము. తా.

ప్రభాజాలంబును ద్రవిడవిలాసినీకుచ లికుచద్వయన్యస్త విస్తుల నవ
హరిద్రాలేపనవిభా జనిత చంచత్కాంచన కంచుకభ్రమాలవాలంబును
సంత తాచితారామసీమాంతరొద్దామ మాధవీ మాలతీ మల్లికామతల్లికా
కుసుమ విసర కేసరోజ్జ్వలపార్శ్వతలోత్తాలంబును నగు స్వామిపుష్కరి
ణికూలంబున నిలిచి సౌగంధికబంధురసుగంధగంధిలంబులగు తత్కబం
ధంబులఁ గృతావగాహనులై కాల్యకరణీయంబులు నివర్తించి కాంచన
శైలశంకాకారిప్రాకారంబగు తత్రాకారంబుఁ జేరంజని. 173

సీ. భేరి చృదంగ గంభీర రావాటోప

వారిత వారిధివారి రవము

అవిరళధూప ధూమాంబుదాలోక

తాండవితాహిభు జ్మండలంబు

కేతు పటాంచల కింకిణీ కలకలా

కులిత భాను శతాంగ ఘోటకంబు

ప్రాకారమణివిభాపటల సిందూరిత

కకుబంత దంతీంద్ర గండతలము

ననుదిన నటన్నటీపాద హంసకన్య

నాకులిత బలికాంక్ష సమాగతంబు

జాత సంభవ హంసకంబై తనర్పు

నిందిరాజాని కాంచన మందిరంబు. 174

వ. ప్రవేశించి తత్పురోభాగంబున. 175

సీ. పొడుపుగుబ్బలి మీదఁ బొడుచు భానుని లీలఁ

గల కిరీటము తలఁగలుగు వాని

నటచంద్రుని వెన్నుఁజుచు నెన్నుదిట్టిపై

ముత్యాల తిరుమణి మురువు వాని

మొసలివా మించుల మిసమిసల్ దీపించు

నొససరి కుండలయుగము వాని

సెలవుల తుదికెక్కు చిఱునప్పు వాల్తెక్కు

తకుకు లేఁజెక్కుల కులుకు వాని
కలువ తామర కొలముల వలవఁ జేయు
చూపులను చలి వేడియు జూపువాని
విమల లావణ్యజలనిధి వేల బొడము
పగడ మననొప్పు వాతెర సొగసు వాని.

176

సీ. కరశంఖమునకు నేక¹గ్రీవమునులేవ
గల గ్రీవ²చెలుపునఁ జెలఁగువాని
తనువెత్తు కీర్తి ప్రతాపంబులన మించు
కరగత శంఖచక్రములవాని
నాకల్పఫలమిచ్చు నా కల్పశాఖల
దాయాదులౌ కేలుదోయివాని
నలకనిరితభృంగయా నలమేల్మంగ
కిరవై న పచ్చని యురమువాని
కోరి యిరుదుగ మొగముల కుఱ్ఱ గన్న
యమ్మకి³నాజను పొక్కిటి తమ్మివాని
ఘోర దానవవిపిన కుఠారమైన
బలు కటారంబు కటి తటి గలుగువాని.

177

సీ. బంగారువ్రాత చేరంగుల రంగారు
పట్టు దుప్పటి కటిఁ గట్టు వాని
పద్మ పద్మప్రథాస్పద పాద వేదమం
జీరమ్ములను విలసిల్లు వాని
నతుల చిరత్నరత్నాంశుజాలముల మిం
చుల⁴మించు భూషల నలరు వాని
శృంగార రసరుచిశ్రీలకు నెల వై న
మెఱుఁగు చామనచాయ మేనివాని
సర్వ గీర్వాణ సముదయ సార్వభౌమ
బిరుదకల నాతివిభ్యాతి వెలయువాని

1. గ్రీవమును. తా. 2. చెలుపుల. తా. 3. దానకు. తా. 4. మించుల. తా.
5. భిరుదుగల నాతి. తా.

శుభగుణావాలు నిర్జరస్తుతి విశాలు
వితత కరుణాని¹ధీశు శ్రీవేంకటేశు.

178

సీ. మొల²కటారపు (డెక్కు)గలవాని గలవాని
నెనరువాని (బొగడదనరువాని
దయతోడ³కూడి చేతనవాని తనవాని
తనయంతవానిగా నునుచు వాని

⁴పదముల బొదలు నాపగ వాని పగవాని
పగవాని బురుకను బిరుదు వాని
నెమ్మాము నగవువెన్నెలవాని ⁵నెల వాని
చెలి కన్నుదోయిగా (జెలగు వాని
నంబుదపు డంబుమీఱు గాత్రంబువాని
కొండనని కోర్కికొండను కొండవాని
నిలువుగల పైడిచెలువుల వలువవాని
మేలుసమకూర్చు నలమేలు మేలువాని.

179

సీ తల నిల్లుగట్టువ్రతంబుల రాయని
తోమని పశ్యాల నేమగాని
⁶చేరుడుబియ్యాల యోరెముల్ దినువాని
కోణంగి సేవల నాణెగాని
కానుకలకు వడికాసులు గొను⁷వాని
ముక్కోటి తీర్థపు తెక్కులాని
అడుగడుగుకు మ్రొక్కు⁸లందుకొనెడువాని
కూకటి మాడల గుత్తవాని
శుక్రవారపు సేవల సొగసువాని
మానిసుల గోరి వలపించు మాయలాని
తిండిమెండయగారిని ⁹దిగళగురుని
కాంచి సేవించి సంతోషకలితులగుచు.

180

1. ధీశు. తా. వేశు. పూ. ము. 2. కటారువు. 3. కూడు. తా. పూ. ము.
పదముల... గాత్రంబువాని. ఈ భాగము పూర్వముద్రణమున లేదు. 4. పదములు తా.
5. నెల. తా. 6. వేరెడు. తా. 7. రేని. తా. తేని. పూ. ము. 8. లందెవీదేవుని.
పూ. ము. తా. 9. తిగళగురుని. తా.

సీ. అభివాదనము వృషభాభ్యమహాహార్య
 1దివ్యకూటాగ్రవాస్తవ్యసకును
 దండంబు గరుడాభిధానశైలమణీవి
 భాసమానానూనభవనభర్త
 కంజలి శేషనామాధికధరణీధ
 రాధిత్యకాగృహమేధిమణికి
 వినతి శ్రీవేంకటవిభ్యాతనామధే
 యాచలహేమగేహకులపతికి
 చిన్నిపూ వంజనాద్రిప్రసిద్ధ నిధికి
 శరణు గుహసరసీకేశినక్త మతికి
 మోడ్పుగేలు త్రిమూర్తుల మొదలిదొరకు
 పెండియుజొహారు వినతవేదండునకును.

181

సీ. సర్వేశ! సర్వాత్మ! సర్వగుణాతీత!
 సర్వజనావన సదయహృదయ!
 గోపాల గోపాలగోపనధారేయ!
 గోగోపగోపికా భాగధేయ!
 వారణదైన్యనివారణ! వారణ
 శిక్షణదక్షిణ సింహశౌర్య!
 శేషాచలేశ! యశేషలోకనివేశ!
 శేషశరీర విశేషతల్ప!
 నీలనీరదనీల వినీలగాత్ర!
 తీర్థతీర్థ మహాతీర్థ తీర్థపాద!
 నందనందన! సనకసనందననుత!
 శరణు శరణయ్య శరణార్థి శరణచరణ.

182

మ. సవరణచణ సామగేయపద 2భాస్వత్ప్రీతకౌశేయరూ
 పవరేణ్యా సుచరిత్ర సూరిజనభావ్యా సేవనాసక్త వా
 సవ ముఖ్యామరస్మైంధవత్పుతగరాజా సోమ వాణీశ సం
 స్తవ సౌమ్యాత్మక సంగదూరతర సర్వప్రాణీసంరక్షకా.

183

సీ. భువనముల్ పుట్టింప పోషింప నణగింప
కర్తయైన ప్రధానమూర్తి వీవ
మస్తకముఖ్యసమస్తాంగ బహులత
లక్షింపఁ దగు జగత్కుక్షి వీవ
కొలుచువారలకును గోరికల్దయ సేసి
రాజిల్లు వేల్పుల రాజ వీవ
అజుఁడు రుద్రుఁడు నింద్రుఁడాదియా దేవతల్
నిజ మెఱుంగని బోధనిధివి నీవ
తలఁపుపండని తాపసావలికిఁ జూడ
నలవిగానట్టి 1 బ్రహ్మపదార్థమీవ
శంఖ చక్ర గదా ఖడ్గ శార చాప
భూరి విస్ఫూర్తి కీర్తిత భుజుఁడ వీవ.

184

క. విబుధులకు విబుధభూజము
విబుధారిసమూహములకు విషభూజమునై
2యబలులకెల్ల ను బలమై
ప్రబలు మహామహుఁడవీవ పంకజనాభా!

185

సీ. తులసిజేకులనై న దూర్వల నై న3ను
జలములనై న కంజములనై న
పూని 4నిన్నీశ్వరుఁ బూజించు నామహా
మహులకు జేకూరు నిహ పరములు
నీ మహామహిమము నెఱిగినవారలు
5ధన్యులై వర్తింతు ధరణీయందు
కంజాసనాదులు గనలేని వేదమం
జీరుని నిన్ను వీక్షింపఁగలిగె
గాన భవవార్ధి దాటఁగాఁగంటి మభవ
మా భవములెల్ల నీడేరె మా జపంబు

1. బ్రహ్మ దేదీయునీవ. తా. బ్రహ్మంబు వెలయనీవ. పూ. ము. 2. యబలల. తా.
3. సు. జ్వలజలజాతబిల్వములనై న. పూ. ము. 4. విష్ణేశ్వరుఁ బూజింతురా. తా.
పూ. ము. 5. నే ధన్యులైన తారెత్తగలరె. తా. పూ. ము.

లలరె మా ముఖముల ఫలములు ఫలించె
1 వినుతతారాచలాధీశ! వేంకటేశ!

186

క. అనుచుం గొనియాడి పునః
పునరాచరిత² ప్రణామముల నెంతయు నిం
పొనరించుచుఁ దదనుగ్రహ
పనితా మోదానుభావపరవశులగుచు³.

187

వ. ఎట్టకేలకుఁ దన్మందిరంబువెలువడి యాగట్టుతోనిం గనుంగొని.

188

గీ. భానుకోటిప్రభల దీలుపఱుచు తఱుచు
జేగురులుగల శిఖరముల్ చెంతనున్న
యంబరంబును కాయమానంబు దాల్చు
మణిమయ స్తంభములువోలె మలయు నిచట.

189

గీ. ఇన్నగము మిన్ను మోచినశృంగములు ఫ
ణాసహస్రముకరణిఁగన్నట్ట ధాతు
రాగయుత తారకలు త దగ్ర³మణులొచుఁ
దనరఁ దన శేష సంజ్ఞ సార్థముగఁ దెలుపు.

190

గీ. కుసుమ కోరక రాజి నింపెనఁగు భూజ
శాఖ లలలారు మిగుల నీ శైలభర్త
కదిసియుండెడు గగనంబు 4 కడకు నెత్తఁ
బూను మౌక్తికభూషణభుజములట్లు.

191

గీ. అచల మిది ముక్తి సతిచేతి యలరు బంతి
పాప కదళుల నిలఁగూల్చు భద్రదంతి
యీప్సితార్థ రసమ్ములనీను సురభి
సంయమీంద్రకులా⁵వనీజాతసురభి,

192

క. ఈ శైలవిభవం బీ
దేశికసౌభాగ్య మీసుతీర్థ మహాత్వం

1. వినుత. తా. 2. ప్రమాణమము. తా. 3. రమణులయిన యితన తన శేష
సంజ్ఞ సార్థములు. తా. రమణులయి. పూ. ము. 4. కడకు. తా. కడను. పూ. ము.
5. వన. పూ. ము.

వీశౌరికరుణ గురు వా
గీశ ఫణీశులకు నై న నెన్నందరమే?

193

ఉ. ఏమితపంబొనర్చితిమొ యేసుకృతంబొనరించినామొ యే
నోములునోచినారమొ మనోరథముల్ మది దైలువారఁగాఁ
గామిత దానపాటవముఁ గల్గినతండ్రిని వేంకటాచల
స్వామినిఁ జూడఁగంటిమి శుభమ్ములుగూడ సఘమ్ము లూడఁగన్. 194

సీ. అనుచు లోననుచుమహానురాగమ్మున
1దనిసిపల్కుచు గిరీంద్రమ్ము డిగ్గి
తద్దక్షిణమున విధాత కమండలు
నాళంబు పెడలు స్వర్ణది తెఱంగు
భూరితబోధతిఁ బొలుపొంది యఘహర
వారియౌ నయ్యాశువారి తీర్థ
మటఁగాంచి స్నానములాడి కౌశికదిక్తు
టాంచల వసదనలాక్షఁ గొలిచి
భక్తి గోవిందరాజులఁ బ్రణుతిఁ దేల్చి
యా యచలసార్వభౌమునిఁ బాయలేకఁ
బెనఁగునాలోకనముల నొయ్యన మఱల్చి
మినుకుటందియదోయిసామినిఁ దలఁపుచు.

195

గీ. నారికేళ రసాల జంబీర వనస
మన్మథ మధూక సాల రంభా వనములఁ
గనకకాంతులఁబర్వెడు కలమ సస్య
ములనుఁ బొలుపొందు జనపదమ్ములను దాటి.

196

సీ. శ్రీకరానేక రత్నాకర ప్రాకార
గోపుర ప్రాసాద దీపితంబు
సౌధాగ్ర సంచర జలజముఖీ ముఖ
మణీదర్పణిత చంద్రమండలంబు

కనక నికేతనారలిత కేతన¹పటీ
 పల్లవాంకిత దిశాపతి పురంబు
 ప్రతిమందిరాళిందభాగ ముక్తాఫల
 రంగవల్లీ విభారాజితంబు
 నీలమణిజాల కీలితోన్మీల దభ్ర
 చుంబి హర్య కదంబ నీలాంబుద భ్ర
 మా ప్రదాలోక నర్మితామర వనాహి
 భుగ్వితానంబు కాంచికాపురవరంబు.

197

క. కనుపటుటయుఁ దదాలో
 కన²పరయగు నిజవధూటి కాంక్షయెఱిగి య
 వ్వనితామణికి వసిష్ఠుం
 డనియెన్ మందస్మితాననాబుండగుచున్.

198

క. ఈపురము ధారుణీమణి
 నూపురము సమస్తజనమనోరథసిద్ధి
 శ్రీపురము గోపురస్థిత
 గోపురము వినీలకుటిలకుంతలకంటే !

199

ఉ. నీడలుదేరు గారుడమణిగణ కుట్టిమసీమ³ నాథులం
 గూడి చరించు పట్టణముకొమ్మలు తత్ప్రతిబింబితాంబర
 క్రీడదమర్త్యరాజనగరీసురజంపతిరూపరేఖ లే
 జోడని సారె గేలి గొనఁజూతురు సౌధవిహారవేళలన్.

200

శా. రాకారాత్రుల చంద్రకాంతరచితప్రాకారవారంబులు
 ల్లోకప్రక్రియలం గరంగఁగఁ బ్రణాశుల్నిండి యశ్రాంతధా
 రాకారంబున⁴బారునీరు రతినాథాబోపసస్యావన
 శ్రీకింజంధ్రుడొనర్చు కల్వలన వర్తించు⁵ పురీవీధులన్.

201

ఉ. సారసలోచనల్ నగరసౌధవిధూపలవేదులందు సం
 చారము సేయుచున్ నికట సౌరధునీ కనదంబుజంబు లెం

తే రతి గోయ, బో సచట, ద్రిమ్మరు తేంట్లు ముఖారవిందముల్
జేర వెలుం చొరంగుదురు చెంతల కాంతలు గేలి నేయ గన్.

202

శ. శ్రీకల్యాణ మహోత్సవాచరిత ధాత్రీ! వేదినీక్షి ప్త దీ
ప్రాకాశోన్నత కాయమాన భవనవ్యాపారపారీజితా
స్తోత్ర సంభమతి ప్రదాతృసకలస్తోతవ్య మాణిక్యసా
ధాకారాంచిత మీ పురంబు నుతి సేయ శక్యమే యేరికిన్.

203

మ. పురి యభ్రంకషసౌధపంక్తి గని వేలుపందంతి శైలాశియం
చు రహిం గొమ్ముల, ద్రవ్వి యాడుటకు నచ్చోజేరి యందుగ్రవై
ఖరిగన్నట్టెడు కృత్రిమేభరిపురిసంఘంబున్ నిరీక్షించి వే
వెలు, బాటున్ వెలవెల్లనై యనిమిషుల్ నిర్విణ్ణులై చూడగన్.

204

గీ. పురము మేడలనుండి యంభోజములు
కమ్మకస్తురి వేలుపు, 4 గొమ్మమూక
కర్పణము సేసి వారిచే నందికొండ్రు
ననుపు, దావుల హరిచందన ద్రవంబు.

205

మ. వలభీంద్రోపలఖండదీధితులరేవల్ కంఠహాలాహలం
బులు సున్నంబు విభూతి వెల్లపడగల్ మూరస్థితస్వర్థునీ
జలపూరంబులు లోనగ్రుమ్మరునతుల్ సాబాలు మైగొన్న యా
యలరుంబోడులయొప్పునై తగు, బురిన్ హర్మ్యేశ్వర శ్రేణికిన్.

206

క. ప్రాకారమగుట నున్నతి,
గైకొని సాలంబుగాన, గడుకొమ్మలచే
జోక్తె యట కోటతగున్
పాకారిశిలావిలాస భాసురమగుచున్.

207

మ. పునగంభీరతరాంబుసంగతి పౌసంగంబొల్చుఖేయంబు నం
బునిధింగిబోలుననంగరాదె యచటన్ మోదంబు సంధిల్లగొ

1. వేద. తా. 2. శోన్నత. తా. 3. సంఘంబుల్ నిరీక్షింప. తా. సంఘంబుల్
నిరీక్షించి పెన్వెట. పూ. ము. 4. బొమ్మ. తా. 5. ననుప. తా. 6. బొల్చు. తా.
పూ. ము. తా.

ననయంబున్ బవళించియుండు నల దైత్యరాతి తన్నాభికా
వనజాతంబుగతిఁ మణీవరణభావంబిందు నింపొందఁగన్,

208

క. తిరుగున్ సురాలయమ్మున
బరగుఁ తత్సేవ శుక్రపరిభావమునన్
జరియించునంచు గురునిఁ
నిరసింతురు విప్రులిచట నీరజనయనా !

209

సీ. గురుతరార్యామోదకర నిరూఢి వహించి
నిరత శౌర్యాసంగగరిమఁ గాంచి
ధర్మరక్షణకళాదర సమున్నతిఁ జెంది
దినదినాభ్యుదయ వర్తనల నొంది
దీర్ఘ నానా సద్యుతిప్రచారత మించి
ద్విజరాజ పోషణాద్యుతిఁ జరించి
అతిదుర్నిరీక్ష్య భాసిత తేజమునఁబొల్చి
పంకప్రభంజన ప్రతిభఁదాల్చి
రాజసమ్మునమీటి విభ్రాజమాన
కర సముద్ధండ మండలాగ్రప్రభిన్న
పరతమస్తోములగుచు నిప్పట్టణమునఁ
దనరుదురు వేడ్క రాజమార్తాండులబల !

210

చ. అనవరతంబు నెచ్చెలి దిగంబరియై బికిరంబులెత్తఁ దా
ధనదుఁడనంచు నెక్కనొకతట్టువయైననులేక మానిసిం
బనిఁగొనె కల్మికల్మికిదిమారముగాదనియెంచి మించి కై
కొనరు కుబేరు మేటి ధనకోటిని మీటగు 1 పీటి కోమటుల్.

211

గీ. శ్రీకరవ్యాప్తి నుద్యత్ప్రసిద్ధిఁ గాంచి
విబుధలోకై క సేవాభివృద్ధి మించి
పుట్టినిలై న హరిపదాంబుజము వోలి
సొంపు వహియించు నివ్వీటి శూద్రకులము.

212

చ. హరిపద సేవఁజెంది విబుధాశ్రయ విశ్రుత జీవనసితన్
దిరమయి నిర్మలాశయ మనిందితమై తనరార సత్కృపీ
శ్వరనుతమైనవాహిని యజస్రము లోకములెల్లనిండ సో
దరియగు గంగతో దొరయు 1తా పురి నాలవజాతి యెంతయున్. 213

క. ఒదుగుచు 2నొక్కొక మూలను
జదికిలఁబడి కదలమెదలఁజాలవు తామే
మదకరులని దిక్కరులన్
మదిరోయుఁ బురంబులోవి మదనాగంబుల్. 214

మ. అరుదాధారవహంపుజీవనము నాహాయంచు నిట్లున్నది
క్కరులంచు 3 గిరులెంచునంచు బుధలోకంబంచు నూహించ ను
ద్ధురత 4 భూపిఁ బెకల్చి తాల్చుటకు నుద్యోగించు చందంబునన్
దరులొక్కుమ్మడిఁ గ్రుమ్ముఁ 5 గొమ్ములను మాద్యద్దంతి సంతానముల్.

సీ. అహిభయాపాదకంబై నిజేచ్ఛఁ జరించు
నంబుజోదరు తురంగంబుఁ డెగడి
అలఘుపదక్రమములమీఱి తనరారు
కందర్పహరు ఘోటకముల నవ్వి
మొనసిన పరపక్షుల 4 ను చేరివ ర్తిలు
నలినజు కంఠాణముల హసించి
అశుగప్రతతిరా నళికి దిక్కులఁ బాటు
నమరవల్లభు వాహనముల గేరి
తనరు ననిశంబు సాదిచేతః ప్రమోద
కర నిరాఘాట వేగబంధుర విశిష్ట
గుణగణభ్రాజితోద్ధండ రణనిరంకు
శమ్ములై యొప్పు నివ్వీటి సైంధవములు. 216

సీ. ఘణిఘణిల్లని పాద కటక నిక్వణనముల్
ప్రతుల ధైర్యము వకావక లొనర్చ

1. సీపురి. పూ. ము. తా. 2. నొక్కొక్కమూలల. తా. నొక్కటమూలల.
పూ. ము. 3. తత్పురి సముద్యద్దంతి. తా. 4. నె. తా.

పైపై గుణాశించు మైపూత భుగభుగల్
 పల్లవానికి చురుల్ బలిమి గూర్పు
 ఇంగువిల్లుని నీనడించు వీక్షణ రుచుల్
 ప్రజల పాయగ బరాబరు లొనర్పు
 కావితక్కిరమోవి కమ్మకస్తురితావి
 యువజనమ్ములకు నోరూరజేయ
 దండలు వహింప విటులకై దండ లూని
 సమదగతిపెంపు మందహాసముల సొంపు
 వెలయ విహరించు నివ్వీట లలిత రూప
 భాజనమ్మగు వారనారీజనంబు.

217

సీ. కరుడుబారెడు వీటికారసమ్ముల కావి
 మోవికాటులకు మేల్ముసుగులొనగ
 మినుకుగుబ్బలనింపుమీలు క్రొన్నెలబారు
 చిటులుగందము నిండుసిగ్గునిలువ
 తెలిగన్నదమ్ములదేరు నిద్దురమంపు
 2నడరు నెమ్మది భయంబావరింప
 పతుల ప్రేముడి జూడ బదరు వెల్వెలబాటు
 తెచ్చుకోలగుతెల్వి తెరయొనర్పు
 మగలకునుమాటి మదిలేని మరులుచాటి
 మగువకవగూడు నొకపాటి మరుని ధాటి
 వెరపువోమీటి వేగుచో వీటి మేటి
 జారిణీకోటి చతురతాస్వర్ణపేటి.

218

ఉ. తేలెడికన్నులన్నిదురదేల బుగుల్కొనుతావిపూలకై
 వ్రాలిన కొప్పులంసములవ్రాల, జనుంగవ భారకంబునం
 దూలు పలగ్నముల్ బెళుకు తూలకణమ్ముల, బోల నీవి కెం
 గేలికి, 3దార్చి 4వెళ్ళుదురు కేళిగృహంబులు వారకామినుల్.

219

1. బలిలి దీర్చి. తా. బలిమి, జేర్చు. పూ. ము. 2. నడగు. తా. నడనెరద
 భయ మాపరింప. పూ. ము. 3. వార్చి. తా. 4. వెల్వడిరి. తా. పూ. ము.

క. సంతానధరిత్రీరుహ

సంతాన1సమావసీజ సంతానవరా

శ్రాంత వసంతవిలాసా

క్రాంతములై యుపవసములు రాజిలుమిగులన్.

220

లయగ్రాహి. ఇప్పురము నందునికి నెప్పుడును 2తెమ్మెరలు

విప్పుగల తోపులను గప్పురపుటంటుల్

తెప్పలుగఁ గూర్చు తెలికప్పురపు వాసనలఁ

దప్పక హరించి యల చొప్పజుఁచ వేడ్కల్

గప్ప రతి దేలి శ్రమమప్పుడువహించి నెఱిఁ

దప్పు సుమగంధులకు నప్పరిమళంబుల్

దెప్పురము గానినొసఁగి చిప్పిలుచు వారి మెయి

నొప్పు పెరతావి ప్రియముప్పతిలఁ 4బూనున్.

221

సీ. ఈవిరుల్ వెతకి యి మ్మెలనాగ కలయంగ

నీవిరుల్ వెదకిన నిపుడుగలపె

యీసరుల్ బూనిననింతి వింతయియుండు

నీసరుల్ దెలుపంగ యెలమి గలదె

యీవిరివాదుల కేపుజూపెద వేరె

*

*

*

*

*

*

*

*

*

• ననుచు కందువ మాటల నొనర నిటుల

విటుల జటులప్రవీణత వెలయఁ బలికి

తీవులరంగ తావుల తావులై న

పూవు లమ్ముదు రివ్వీట పువ్వుబోండ్లు.

222

1. సమాహ భూజ. పూ. ము. 2. తుమ్మెదలు. పూ. ము. తా. 3. నెనఁగి. పూ. ము. 4. బూనున్. పూ. ము. తా. 5. రిమ్ముగ. • యీ యలరులకొమ్మ యేలవచ్చు. ఇది యెత్తుగీతి పై పాదముగా పూర్వముద్రణమున కలదు. తాళపత్రమునను కలదు.

చ. అలరుల తోటలన్ మణిక్పతాచలకాంచనసౌధవాటులన్
జిలుకల మాటలన్ రసముజిల్కెడు చెల్వల యాటపాటలన్
గొలకుల తేటలన్ గళలు గుల్కు చతుర్విధగేహకోటులన్
గలిపిబొలంతి కీపురము కాపురమై విలసిల్లు నిచ్చలున్. 223

క. కాంతలు నవ రతికాంతలు
కాంతలుసరసీజ! కాంతకాంతలు వీలా
కాంతలు కళాతికాంతలు
కాంతా! కనుగొంటు నేడు కనుపండువుగఁ. 224

క. అనివల్కు వసిష్ఠమహా
ముని తక్కినయార్వురును బ్రహ్మదంబోదవఁ
గనుగొని పురవిభవంబుఁ
వినుతించి రుదంచితాతివిస్ఫుటపడెతిఁ. 225

క. అంత ననంతానంత
నంతఫలశ్రీలఁ జూచినంత నొసఁగు న
2త్యంతమునరులకు నట్టియ
నంత సరోవారి తీర్థమాడి మునీంద్రుల్. 226

ఉ. నిక్కపుభక్తి నెక్కొనిననెమ్మది నమ్మదమెక్కఁ జొక్కుచుఁ
దక్కిన యెదు తీర్థములఁ దానములాడి ముకుందుఁ బాడి యా
చక్కి బడెడు రూపముల సాములకుం బ్రణమిల్లి కోరికల్
రక్కొనఁజేయు శ్రీవరదరాజులఁ గొల్వగఁ జేరి చేరువన్. 227

గీ. వేగవత్సత్తరతటాగ్రభాగ గణ్య
పుణ్యకోటి విమానవిస్ఫుట విధాతృ
యజ్ఞవేదిఁ బ్రసన్నుడై హస్తైల
మున వపాగంధముఖతచేఁ దనరు వాని. 228

సీ. తత శంఖ చక్ర గదా వరదానాభి
నయశోభి భుజచతుష్టయమువాని

కరుణారసోదీర్ణ కరాంత విశ్రాంత
రవిచంద్ర¹రూప నేత్రములవాని
చరణసేవక జనాదర విభావక విశ
స్వర విభాస్వర ముఖాబంబువాని
అనమాన శృంగారరసమాన కౌస్తుభ
లనమాన పక్షనలంబువాని
2తరుణిబింబభ్రమానువిధాయి నూత్న
రత్న³మకుటాభిరమ్య శిరంబువాని
దేవతాచక్రవ ర్తిని దివ్యమూర్తి
గాంచి సేవించి యప్పారి⁴కాంక్షివరులు.

220

క. రాజిలుచున్న యప్పుర
రాజమువెల్వడుచు ముందరంజనిచని భూ
యోజనయోగమ్మున ము
యోజనములుగడవ నచట నూరితమహిమ⁵.

230

సీ. పనస నింబ కదంబ పాటలీ ఘనసార
సహకార ఖర్జూర మహిరుహముల
కుంద మందా రాబ్బ కుంజర మాలతీ
మల్లికావలీ మత్తలికలను
సర్వర్తు గుణయోగ సంతతప్రసవ
త్ఫలరస మకరందజల ఝరముల
సహకార పల్లవాస్వాద కషాయిత
కంఠ కోకిలకుహూకారములను
విగతవైర పరస్పర విహరమాణ
హరి కరి వ్యాఘ్ర 5గో బిడా లాఖు శిఖి భు
జంగమ ప్రముఖానేక జంతుసమితి
6చే నిరంతర పరిపూర్ణమైన దాని.

231

1. రూఢ. పూ. ము. 2. తరుణి. కా. 3. మకుటి. తా. 4. కాంక్ష. తా.
5. మృగ. తా. 6. శనినిరంతర. తా. తో. నిరంతర. పూ. ము.

మహాప్రగ్ధర. ఘటికామాత్రోపసేవాకలన
జనులకుం గాంక్షితార్థంబు లిందే
ఘటియించున్ ప్రాగ్భవీయోత్కట
కుటిల మహాకల్మషంబుల్దొలంగున్
స్ఫుటరీతిన్ దీనిభాతిన్
బొలుచునెమఱియీభూమినెం దేనియంచు
త్కటరీతిన్ దెల్పు జాడందగు
శిఖిరవముల్ గల్గి రాజిలుదానిన్.

232

క. మృగపతులౌటను 2నొరయన్
బగలు నిసర్గజములై నపగలెఱుగకయే
మృగములఁ బరిపాలింపుచు
నెగడెడు సింగములగముల నెరవగు దానిన్.

233

సీ. నెత్తంపు రతనాల నిగ్గు లగ్గలికల
జాళువా గుబ్బలిఁ బోలుదాని
హరిపద సంఘాత సరిదంబు సంగతి
నాకలోక ప్రౌఢి నవ్వుదాని
అమిత ధాతుప్రత్యయాగమనితమౌట
శబ్దశాస్త్రప్రతిచ్ఛాయదాని
సరముల సతతప్రసర దూర్మికా కంక
ణాసక్తి నృపలీల నమరుదాని
కలిత భృగు జటీ శాండిల్య గాలవాది
యుక్తి ఋష్యాశ్రమమువలెనుండుదాని
తృప్త మృగ పక్షి సంఘాత 4దీర్ఘ ఘోష
ణ ప్రవర్తన వనరీతి నగెడుదాని.

234

గీ. ప్రాంశు శిఖర మయూరదృక్ సంసమాన
భుజగ పాశంబు లరుణుండు పౌనఁగఁ గూర్చ

1. కీర్తిం. పూ. ము. 2. మెరయున్. పూ. ము. 3. మాన్విత. తా.
4. దీర్. తా. 5. దృత్సంసమాన. తా.

నర్కరథమున కొనర మధ్యాహ్నవేళ
గతి విలంబంబు గావించు కరణీదాని.

235

సీ. నెత్తంబులందు మానికముల కలిమిచే
మేరు¹మహీధ్రమ్ము దూరుచేసి
రహిమించు పటికంపు రాగుంపు సొంపున
కైలాసకుధరమ్ము కాకుచేసి
నెలరాతి²చాలుపు వలి³నీటిజాలున
హిమవన్నగేంద్రమ్ము నీసడించి
సిగరమ్ములను నిగనిగబంగరువున
హేమకూటనగంబు నెగ్గులెన్ని
సురభి⁴చందనశాఖి సంశోభి యగుట
మలయధరణిధరేంద్రమ్ముఁ జాలకఁ జేసి
బహుతరంబైన చామరప్రతతి కలిమి
నొలసి నగరాజ భావమ్ముఁ దెలుపుదాని.

236

క. పటికాక్షసరముఁ జేకొని
ఘటికామాత్రము జపింప ఘనమగు సిద్ధుల్
ఘటియింపఁజేయు దానిన్
ఘటికాద్రిని నచలభక్తిఁ గనుఁగొని యచట॥

237

మ. ఫలతీర్థాహ్వాయ తత్సరోవరతటప్రాంతంబునన్నిల్చి ని
శ్చలవృత్తిం దపమాచరించుమునులన్ సాధుక్రియంగాంచి వా
రలు దర్శనన వంద నార్చన లొనర్పన్ బ్రేమఁగైకొంచు ను
జ్జ్వలవాక్సౌధిమఁ బల్కిరిట్టులని వాత్సల్యంబు దీపింపగ॥

238

చ. అనిశము నర్థకామములయందు విరక్తతఁదెల్పెడున్ భవ
ద్భునతరచి త్తశాంతి మరిధర్మముమీరెటనుందురందు మీ
మనముననుండుమోక్షదుఁడుమాధవు డింకఁ దపఃప్రవృత్తికై
మొనసినకోర్కియేదిమది మోదముతో నది మాకుఁదెల్పుఁదా !

239

1. మహీంద్రమ్ము. తా. 2. చాలిపెన్. పూ. ము. తా. 3. నిండు. పూ. ము.
4. నందన పూ. ము. 5. స్పటికా. పూ. ము. 6. ఘటికాచలమచలభక్తి. పూ.
ము. తా.

చ. అనవుడు వారలిట్టులనిరాదర మొప్ప మహర్షులార ! మీ
రనినగతిం ద్రివర్గముల నాస యొకింతయులేదు ముక్తికై
వనజదళాజిగాంచుటకువాంఛిత మొక్కడుదక్క దానిపై
ఘనతపమాచరించుటకు కారణమున్నది చిత్తగింపుడా !

240

సీ. 1 మునులార 2 దివిపై న మునుపందరమును మా
పతి 3 గుఱియించి తపంబు సల్పు
నాకాశభారతి యచటఁ బ్రసన్నయై
హితభాషణముల మాకిట్టులనియె
వినుఁడిందు మునులార ! విష్ణుసాక్షాత్కార
మతిదుర్లభంబు ప్రయాససాధ్య
4 మటుగాన యవనిపై ఘటికాచలముగల
దందు వే ప్రత్యక్షమగును శౌరి
కృతయుగమ్మున సప్తర్షులతుల కీర్తు
లందుఁ దపమున హరిఁగాంతు రట్టియెడలఁ
గందురు ముకుందు నందుల కరుగుఁ డనిన
నాటగోలెను వచ్చియున్నార మిచట.

241

క. అన విని యా సప్తర్షులు
మనమున నశరీరవాణిమాటలవలనఁ
వనజాక్షుఁ గనుట నిజమని
యనుపమసంతోషభరమునందుచు నచటఁ.

242

*వ. ఫలతీర్థాహ్వాయ సరోవరవారిఁ గృతస్నానులయి నిత్యకృత్యంబు
లాచరించి.

243

శా. వారంతన్ ఘటికాచలేశ్వరు జగత్స్వామిన్ దయాసారగం
భీరాకారు నుదారుని నిజమనఃపీఠంబునన్నిల్చి దు

1. మునులెల్ల. పూ. ము. తా. 2. దీనిపై. పూ. ము. దివిపై. తా. 3. గురిచి.
తా. 4. మట. తా. * ఈ వచనము తాళపత్రప్రతిలో కొట్టివేయబడియున్నది.
మరియు నందు “నిత్యకృత్యంబులాచరించి” అన్నదిలేదు.

ర్వారంబౌ విషయైక¹భోగనిరతస్వాంతంబు బంధించి తా
రారాధించిరి వేద²చోదితమనుభ్యానప్రకారంబున³.

244

క. హరి సర్వజీవహృదయాం

తరగతి సర్వజ్ఞఁడయ్యఁ దన్మునిచిత్త

స్థిరతఁగనన్ క్రీడాత

త్పరుఁడై కించిద్విలంబవరుఁడై యుండ³.

245

ఉ. వారలు శౌరిఁగానమికివందురుచున్ దురస్థిల్లి యక్కటా
శ్రీరమణీమనోహరుఁ డశేషజనావనతత్పరుండు మా
కోరిక యియ్యఁడయ్యె ప్రతికూలతఁజెందె మదీయభాగ్యముల్
నారద వాయునందన సనందన ముఖ్యులఁ బోలమింతయు³.

246

చ. యమముఖపూర్వయోగనిచయమ్మున సుస్థిర మేమహాత్ముచి
త్త మతఁడుదక్క నన్యులకుఁదప్పుఁదలంపు ప్రమాదయుక్తిఁదా
లిమిపసలేమిఁ గష్టపడలేమి శుచిత్వములేమి మానస
భ్రమ నలసత్వసంగతి నభక్తి నశక్తిని నమ్మకుండుట³.

247

క. అని యీగతి తమ యోగ

మ్మున కెడనెడ నంతరాయములు దెల్పుచు నం

త నితాంతనిశ్చలంబై

తనరు తపంబాచరింప తాత్పర్యమున³.

248

వ. తదవసరమ్మునఁ బిచండిల మా ర్తాండ మండలాఖండదీప్తిఛటా నిరా
సక బ్రహ్మాండకటాహ 1పాటన ప్రశస్త చిరత్నరత్నప్రభా భాసుర
కోటీరుండును, కోటీరమ్మద మదవిదారక పిశంగలోచన త్రితయాంచల
ప్రోచ్ఛలద్విస్ఫులింగసముదయుండును, సముదయత్రప్రభావిభాసమానరత్న
మంజీర కంకణ కేయూర హార కుండలప్రముఖవిభూషణవితానుండును,
వితానధ్వంసరిరంసాక్షుద్ర వీరభద్రరౌద్రరసవిద్రావణ సమున్నిద్రకరాశ
దంష్ట్రాయుగళుండును, గళవినిర్గతకహకహో త్తరనగర్జారవప్రవిదారిత
దానవహృదయవిసరుండును, విసరత్కేసరజటాజాల పరికల్పిత నభో

లక్ష్మిగృహవదనమాలికాలంకారుండును, లంకారమణకుమార భయంకర
 బిరుద హాటకకశిపు నిశాటవక్షాకవాట పాటన 1కుతారకతోరనఖరప్ర
 కరుండును, కరానీత దిక్కరీంద్రప్రయుక్తమందాకినీజలసారశీకరసమా
 ప్లత2విష్టపత్రయుండును, త్రయీవిభవస్థావరకేంద్రాగ్నివరుణవాయు
 మను ముని వసు పరమేష్ఠిహరుండును. హరకిజహాతిపరితోభి4ధాన ధాన
 వక్షోభకారిభుజాయుగళుండును, యుగపత్రవృత్త విశ్వావసు తుంబురు
 నారద ప్రభృతి దివ్యగాయనగీత నిజనామాంకిత బిరుదావ శ్యుదాహరణ
 మంగళాష్టక దండకాదిప్రబంధసంరంభుండును, రంభాద్యప్సరఃప్రపంచిత
 నృత్తసమానకాలీన పారిజాతప్రసూనవర్ష దివ్యదుందుభిధ్వానుండును నై
 శ్రీనరసింహదేవుండు ప్రత్యక్షుండైన.

క. భయమును కంపంబును వి

స్మయమును సంభ్రమము చిత్తసమ్మోదము భ
 క్తియు ముప్పిటిగొనఁ బ్రణతులు
 నియతిం గావించి ఘటిత నిటలాంజలులై

250

వ. ఇట్లని స్తుతియించిరి,

251

సీ. సంత్యక్తమదమానజనతేష్టదానమం

దారకాయ ! తమోవిదారకాయ !

ప్రాగ్భవార్జిత మహాపాతకాంబుధర ప్ర

భంజనాయ ! సురారిభంజనాయ !

మఘవదాదిముఖౌదిమకుటాగ్రరత్న సీ

రాజితాయ ! దయావిరాజితాయ !

*భక్తభాషితరమాపతిసమస్తాత్మతో

ధారకాయదరారిధారకాయ

ప్రణతిమభినుతిమహితార్చాం ప్రపత్తి

మంజలీం శరణాగతిం ప్రార్థనాంచ

తన్మహేకుర్మహేవిదద్మఃసమర్ప

యామహేదద్మయిమయేదయామహేచ.

252

1. కుతారత్కతోర. పూ. ము. తా. 2. విగ్రహుండును. తా. 3. జహీతి. తా.
 4. దానవక్షోభట విక్షోభకారి. తా. *ఈపంక్తి అర్థము విచార్యము. 5. దారకాయ. తా.

దండకము : శ్రీనృసింహః సురారాత్యహంకారరంహః ప్రమత్తేభసింహః నిరం
హః సమస్సాదు సంకీర్తితాహ్వః, ద్విజిహ్వదిరాడ్భూషణా బ్రహ్మముఖ్యా
మరాధీశ కోటిర కోటిస్పృరద్రత్నకోటి వినుత్పప్రభా భాసమానాంఘ్రి
రాజీవ రాజీవగర్భాండభాండచ్ఛటా సృష్టిరజైవినాశకియోదక్ష దజై
ధ్వరధ్వంసించేతః¹ ప్రమోదాతినిష్ఠాతవేషా అశేషాజరానీకదుర్లోకదంష్ట్రాస్య
జిహ్వా నఖాగ్రక్షణోదగ్రజాగ్రన్మహావిగ్రహప్రగ్రహః గ్రాహరూపోగ్ర
సంసారబంధచ్ఛిదాచుంచుచంచల్ల విత్రా పవిత్రాకృతీ స్వామి నీదివ్య లీలా
నికాయంబు లాత్మ నివ్వేకింపగా నప్రమేయంబు లశ్రాంతయోగీంద్ర
హృదేయముల్ శక్రశంభుస్వయంభూమనోజ్ఞేయముల్ భవ్యదివ్యరి
వాగ్గేయముల్ క్షీరవారాశికన్యాజనుర్భాగదేయంబు లవ్వాని నేమునో
నుతింపన్ ప్రవర్తింపు టోహో మహాసాహ సిక్యంబు దేవో తమా
సోమకాఖ్యుండు దైతేయముఖ్యుండు వాణీవధూనాథు వంచించి ప్రామిస్తు
రెల్ల² బ్రమోషించి మున్నీటిపెన్నీటిలోడాగ వాని³ మహామత్స్య
రూపంబున⁴ బుట్టి వారాశిలోఁబట్టి పుచ్చంబున⁵ గొట్టి యా వేదముల్
దెచ్చి యావేదకున్ బ్రీతితోనిచ్చి హెచ్చు⁶ గటాక్షింపవా వైదికాచార
మార్గంబు రక్షింపవా దేవతల్ దేవతారుల్ సుధోత్పాదనార్థంబుగా మంద
రాగమునన్ వారిరాశి⁷ మధించంగ నప్పర్వతంబబ్ధిలోఁగ్రుంగినన్ దానిఁ
గూర్మావతారంబునుందాల్చి పైకెత్తవా కీర్తులన్ హత్తవా పాపబుద్ధిన్
హిరణ్యాక్షు డిద్దారుణి⁸ జాపగాజుట్టి పాతాళలోకంబున⁹ బెట్ట దాని¹⁰
వరాహావతారంబునన్ మీటి దంష్ట్రాగ్రభాగంబుచే నుబ్బగా నెత్తవా
సర్వము¹¹ విష్ణుఁడేయంచు భాషించు ప్రహ్లాదువైఁ గిన్న వాటించి
యిచ్చోట నీవాహరింజూపుమంచు¹² హిరణ్యాక్ష దైత్యానుజుండుక్కు
కంబంబు దాచేతఁ దాటింప పాటించి యందేనృసింహావతారంబున¹³
బొల్చి ఘోరార్భటి¹⁴ నిల్చి యాదైత్యుని¹⁵ ద్రుంచవా బాలు ప్రహ్లాదు
రక్షించి విఖ్యాతిచే మించవా వామనబ్రహ్మచర్యాకృతి¹⁶ బూని నీ వా
బలింజేరి యాదైత్యుచేఁగోరి పాదత్రయీమాత్రభూదానముంబట్టి త్రైవిక్ర
మాకారముంబూని మింటన్ ధరిత్రిన్ పదద్వంద్వమున్ నించి శిష్టేకపాదంబు
తన్మూర్ధభాగంబు పైనుంచి యదైత్యుఁబాతాళముంజేర్పవా పక్షికి¹⁷ గోర్కె
చేకూర్పవా తండ్రికింగీడువాటించునక్కా ర్తపీర్యార్థు¹⁸ జామదగ్న్యుండ

1 ప్రమోషాతి. తా. 2. ప్రమోషించి. తా. 3. మీరిచాతన్. తా.

వైత్రుంచి శోధించి తద్రాజవంశావళిం గిన్న ముయ్యేడుమాటుల్ కుతా
రాగ్రహేతి¹ రణక్షేణిహింసించి తద్రక్తధారావళి² నప్తప్రదంబుల్
ముదంబొప్పగించి వాట³ భిత్వాణంబొగిందీర్పవా⁴ భూభరంబార్పవా
పంక్తికంతుం డకుంతప్రతాపంబునన్ వాసవాద్యష్ట⁵ దిక్పాలుర⁶ సిద్ధ
సాధ్యాప్ససరోయక్షగంధర్వవిద్యాధరశ్రేణులం బట్టిబాధింప వాని⁷ విదా
రింప ధాత్రి⁸ దశస్యందనక్షేణిపాలాత్మజాతుండవై రామనామంబునం
బుట్టి సీతాసతింబెండియై తండ్రీయాజ్ఞ ప్తి నీరేడుసంవత్సరంబుల్ మహా
రణ్యవాసంబుగావించి సీతాపహారున్ మహావీరు లంకాపురీవాసు వీతాత్మ
సంత్రాసు లోకై కవిద్రావణు⁹ రావణు¹⁰ భండనక్షేణిలో ద్రుంచి సీతా
సమేతంబుగా రాజ్యముంజెందవా సర్వలోకస్తుతుల్ బొందవా ధాత్రి
గృష్ణాగ్రజాతుండవై ³రోహిణేయుండవై బుట్టి లీలం బ్రలంబాదిదుష్టా
సురశ్రేణిఖండింపవా దిక్కులంగీర్తినిండింపవా త్రైపురేంద్రద్విదాయుర్వి
నాశార్థమై బుద్ధరూపంబునన్ దద్వధూశీలభంగంబు⁴ భావింపవా మోహనా
నేకశాస్త్రప్రసంగంబుగొనింపవా మీదట⁵ గల్కిరూపంబుననే మేచ్చు
లన్ మట్టనున్నట్టి మీదివ్యలీలల్ ప్రశంసించుమీశా విధీశా చిత్తదుష్ప్రాప్త
మోనీదురూపంబుగన్గొంటి మస్మత్తపంబుల్ ఫలించెన్ నిరీశా రమాధీశ
సర్వేశ్వరా నిర్వికల్పా నిరీహా పరానందసంవిత్స్వరూపా నృసింహా
నమస్తే నమస్తే నమః.

253

ఆశ్వాసాంతము

మ. సతతానేక విపశ్చిదీడిత కళాజాతామ్ర తామ్రాక్షశో
భితదేహశ్రమనందితైకఖురశీభేతాశ తాళోద్భట
స్తుతిపాత్రీకృతసార సారగుణయాదోరాశి 6 దోరాసితా
సితధారాసితమండలాగ్రనిహతాశేషాహి⁷ రాజ్మండలా.

పంచచామరము.

మరాళరాజి రాజతక్షమా ధరేంద్ర చంద్రికా
నరాళ గాంగ తుంగ భంగ నవ్య నవ్యయప్రభా

1. భూధరం. తా.	2. దిక్పాలకుల్. తా.	3. రాహణేయుండవై. తా.
4. గాలింపవా. పూ. ము.	5. తాళద్భట. తా.	6. దోరాశిరాశితధారాశిత. తా.
7. రాజ్మండలా. తా.		

ధురా లసత్వ కారి కాంతి ధుర్య కీర్తి కీర్తి తా
కరాళ విద్విషన్నికాయగర్వ శార్వ రారుణా.

*మాలిని. సరసగుణసమాజా : సన్మృగేంద్రస్ఫుటేజా :
పరభటకృతపూజా : బంధుగీర్వాణభూజా :
తరుణతరణితేజా : ధారుణీరాజరాజా :
భరణసుకవిభోజా : భాగమాంబాతనూజా :

గద్య. ఇది శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచిత
సరస కవితాసనాథ తేనాలిరామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంచైవ
ఘటికాచలమాహాత్మ్యం బను మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

❦❦❦❦❦

1. శర్వరారుణా. తా. 2. మహాత్వంబను. తా.

* తాళపత్రప్రతియం దీపద్య మిచటలేదు. ప్రథమ తృతీయాశ్వాసాంతములం
దున్నది. రెండుచోట్లగల పద్యము మూడవచోటగూడ నున్నచో అదొక నిండని యంచ
బడినది.

ఘటికాచల మాహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము

- క. *శ్రీమత్ప్రసన్నవేంకట
ధామ కృపాకవచవర్ధితా తామరస
స్తోమరసాస్పద¹వచనా
కామప్రద కల్పరూప ఖండోజి భూపా : 1
- క. అవధారు ధాతృనందనుఁ
డవిరళ మధురోక్తి ననియె నా భృగుమునితో
నవకుంద దంతకాంతులు
నవరస చెక్కిళ్ళ సాంద్ర చంద్రిక లీన². 2
- క. సప్తర్షి వర్యు లీక్రియ
సప్తతురంగమ సహస్ర సదృశ²మహాభ
వ్యాప్తుని నద్దేవునిఁగని
ప్రాప్తభయోత్కర్షమునను ప్రాంజలులగుచున్. 3
- క. సర్వేశ్వర ! సర్వాత్మక !
శర్వాది సుపర్వనయన సాధ్వసకరమై
పర్యేడు నీరూపముఁగన
నోర్వము శాంతస్వరూపమొందు మహాత్మా ! 4
- వ. అని విన్నపంబు సేయఁ దదనంతరసమయంబున, 5
- సీ. కనకకుంభ ప్రభాకలి తాంబరతలంబు
అసమాన రత్నమయాంచితంబు
బలభిన్నణి విచిత్ర వలభిప్రదేశంబు
కమనీయ చిత్రరేఖాయుతంబు

* పూర్వ ముద్రణమునందీ పద్యము లేదు. 1. వచన.తా. , ఈ పాదము తాళ పత్రమున లేదు. 2. మహాభ. తా.

ప్రాజ్య ముక్తాఫలోదంచద్వితానంబు
సురభిశాగురుధూప శోభితంబు
వివిధ నటీనాట్య విభ్రమాత్రాంతంబు
కిన్నర గంధర్వ గీతి యుతము

* * * *
* * * *

రత్నరాజిప్రదీప విరాజమాన
మైన యొక్క విమానంబు గానఁబడియె.

6

క. వారంతఁ ద ద్విమాన
ద్వారము సొత్తెంచి నిలువ దక్షిణదిశగా
2చేరి వెనం బ్రసవాయుధ
వైరి నిరీక్షించి ప్రమథవై భవమెనఁగన్.

7

సీ. కరముల శంఖచక్రములు దాల్చినవాని
మురువైన తెఱనోటి యొఱపువాని
లోవంక మూపుల తీవిఁబొల్చినవాని
పద్మాసనంబునఁ బరఁగువాని
యోగపట్టికనొప్పు నూరుద్వయంబుపైఁ
దొరయనిల్చిన కేలుదోయివాని
మేరుకూటంబుపై మిహిర బింబము లీల
శిరముపై మకుటంబు చెలఁగువాని
బాలచంద్రుని పైనున్న బాలచంద్రు
బోలు నశికోర్ధ్వపుండ్రంబు పొలుపువాని
కనకన వెలుంగు నంగారక విధమునను
గాననయ్యెడి మిక్కిలికంటివాని,

8

వ. మఱియుఁ గలుషలక్ష్యభేదంబు సేయవినతంబులగు త్రిణతంబులకొమరున
బొమదోయిదీపింపఁ గురులసిరులవరలు మోముదమ్మినిమ్ముల నిందింది
రమ్ములు గ్రమ్ముకొన మంకెనకావి సుంకంబుగొనులావి మోవి తీవి

నలంతినవ్వు నివ్వటిల్ల భక్తజనవిషయకారుణ్యంబున నేత్రాంచలంబుల
 నారుణ్యంబు తారుణ్యంబు సంపాదించ కుండలద్వయమణిప్రభాపూరంబు
 గండమండలతాండవంబొనర్ప జగత్రితయైకాధిపత్యంబుదెలుపు రేఖాత్ర
 యంబు కంఠంబునందనర కెందమ్మిచెంతనున్న తుమ్మెదకొదమ చం
 దంబున కొస్తుభోపకంఠంబున శ్రీవత్సాంకంబుశోభిల్ల పంచవర్ణంబులం
 బ్రపంచించుచు పంచతత్వతత్వాభిమానికయైన మాలికయొప్పార బాల
 ప్రవాళలీలం దలపించుచు బాహుశాఖల నఖర శిఖర కాంతులు విరాజిల్ల
 హారమంజీరకంకణాంగదరోచులు దిక్కులంబిక్కటిల్ల కాదంబినీ సమా
 వృత గగనంబుపగిది నుదరబంధంబుసొంపార సంధ్యారాగసంవృత
 శిరోచ్ఛయంబునా కనకాంబరపరివేష్టిత కటిప్రదేశమ్ము భాసిల్ల మధుకైట
 1 హననవధ్యశిలాకల్పంబులైన జానువులుప్రకాశింప శంఖ చక్ర హల
 కులిశ జలజాతపత్ర పతాకాదిరేఖాంకితంబులగు పదంబులు విలసిల్ల
 చరణకాంతిసందోహ వాహిని²దేలియాడు రాయంచగుంపుసొంపున
 నఖంబులు విరాజిల్ల నైంద్రజాలికుని పోలిక మున్ను గైకొన్న యాకా
 రంబు మాయించి సౌమ్యాకారంబు దాల్చినిల్చినవాని శ్రీనరసింహదేవు
 నాలోకించి దండప్రణామంబులుసమర్పించి కృతాంజలులై యిట్లని వినుతి
 సేయందొడంగిరి,

9

క. జయజయ సితపద్మాజ్ఞే !

జయజయ నిటలాక్ష ! సర్వజగదభిరజ్ఞే !

జయజయ దుర్జనశిజ్ఞే !

జయజయ దితిసుతవిపక్ష ! సదవనకిదజ్ఞే !

10

వ. దేవా : జగత్సృష్టిరక్షణసంహారంబులకుకర్తవు జగదంతర్పహిర్వాహ
 కుండవు సకలాంతర్యామివి పృథివ్యాదితత్త్వస్వరూపకుండవు శబ్దాది
 గుణాత్ముకుండవు సచ్చిదానందస్వరూపకుండవు అణువునకణువు మహా
 త్తునకు మహాత్తువు నీవ భవత్కటాక్షంబునంగాదె మధ్యేనముద్రంబున
 భోగీంద్రతల్పంబున యోగనిద్రాముద్రితుండవగు నీనాభిపద్మంబున బొడ
 మిన పద్మజునకు మానసపుత్రులై మరీచిప్రముఖులు సృష్టి పెక్కువిధం

బులఁ గావించిరి నిమేషంబులుపడునెనిమిదికాష్ఠయగు కాష్ఠలు ముప్పది
కళయగు కళలు ముప్పది క్షణంబగు క్షణంబు లారు గడియ యగు
గడియలు రెండు ముహూర్తంబగు ముహూర్తంబులు ముప్పది యహో
రాత్రం బగు అహోరాత్రంబులు పదునైదు పక్షం బగు పక్షంబులురెండు
మాసం బగు మాసంబులురెండు ఋతు పగు ఋతువులుమూడయనం
బగు అయనంబులురెండు వత్సరం బగు ఈమానుషవత్సరంబులు వేయి
దేవతలక్కొదినం బగు దేవతల పంద్రెండు వేలేండ్లు చతుర్యుగ
పరిమాణంబగు చతుర్యుగంబులు రెండువేలుబ్రహ్మకునహోరాత్రం బగు
అయహోరాత్రంబులు మున్నూటయరువది యతని కొక్కయేడగు
1 అయ్యేండ్లు నూతై న నతనికిపరమాయుఃప్రమాణం బగు ఆకాలంబంతయు
నీకు నిమేషంబగు ఆకాలంబున బ్రహ్మాండంబు బ్రహ్మతో నీనంబగు
అంత వేరొక్క బ్రహ్మాండం బంతయు సృజింతువు ఇంతటికినీవ
మూలకారణంబవు బ్రహ్మాది దివిజదురధిగమంబైన నీప్రభావంబును
వర్ణింపనోపుదుమే యని పునఃపునఃప్రణామంబులు సేయుచు లేచి
యాడుచుఁ బాడుచు నగుచు నృసింహ నృసింహ రక్షింపుమనుచు భక్తి
రసావేశంబునఁ బ్రవర్తించుచున్న భక్తులంగనుఁగొని పరమేశ్వరుం
డిట్లనియె.

11

క. ఇన్నాళ్లు నేకచి త్తత
నన్నెపుడు దలంచకునికి నానాటికి నే
సన్నిధి సేయ 2న తపమున
కెన్నఁగ ధృఢభక్తి ఫలనహేతువుగాదే.

12

అ. వె. దుష్టశిక్షణమును శిష్టరక్షణమొన
రింప ధరణి నవతరించు పేను
కనకకళిపు వధయుఁ గరుణఁ బ్రహ్లాదావ
నంబు నివి నిదర్శనములు 3 గావె.

13

వ. అని తత్కథాప్రకారంబు సూచించువాడయి యిట్లనియె.

14

సీ. పాటిత దేవతాపాళి మాయాజాలి
హాటకకళిపుఁ డుదారబలుఁడు

తనపేరు వెలయింపఁదలఁచి నాపే రెన్న
 వినక పుట్టిన పిన్నతనయవర్యు
 మామకభక్తి సమగ్రుని ప్రహ్లాదుఁ
 దీప్రనిస్పృహ ఘోరదృష్టిఁ జూచి
 హరి వినుతించిన హరియింతు నేనిన్ను
 హరి వైరిసు మోరి యసురులకును
 నని యెఱుఁగఁజెప్పి తనమాట వినకయున్న
 తనయు ఘనరోషకలుష చేతస్కుఁడగుచు
 కనికరంబింతయునులేక కఠినవృత్తి
 చంపఁ దలపోసి మదిలోన తెంపుఁ జేసి.

15

సీ. కత్తుల మొత్తించి గంధద్విపముల మొ
 త్తముల కొమ్మలఁ గ్రుమ్మఁజేసి
 ఫణులచేఁ గఱపించి పావకళిలలోఁ
 బొరలఁ ద్రోయించి యంబుధుల ముంచి
 కట్టించి కొట్టించి కాచిన కారులఁ
 బట్టించి ధట్టించి గట్లచరుల
 ద్రొబ్బించి నరకాగ్నిదూలించి దానవ
 భటులచేనొంచి యిప్పాటఁ బఱచె
 బాలుఁ డలయఁడు సొలయఁడు
 *మదిని నాయందు భక్తి యేమరడు విష్ణు
 పక్షమును మానితినటంచుఁ బలుకన్తోల్లఁ
 డేమిచెప్పుదు నబ్బాలు హృదయశుద్ధి,

16

గీ. అతనిఁగావ సభాస్తంభమందువెడలి
 కడిదిఱక్కసు వెడఁద వక్షంబు వాడి
 గోళ్ల విదలించి యవనిపైఁ గూల్చి కరుణ
 బాలు రక్షించితిని మునిప్రవరులార !

17

క. మెచ్చితిమిము మునులారా
నొచ్చితిరిన్నాళ్లు తడసి నొగలకుడిర మీ
కిచ్చెదఁగోరిన వరములు
నిచ్చలముగ మీతపంబు నేడు ఫలించెన్.

ప. అనిన నమందానంద కందళిత హృదయారవిందులై య మృహద
లిట్లనిరి. 18

క. పురహర పురంద రాదిక
దురధిగమంబై భవాదిదూరమ్మగు నీ
యురుమూర్తిగనుట కంటెను
వర మెయ్యది వరముగలదు వర్జింపనజా ! 19

గీ. ఉర్వి నమృతఫలాభ్య భక్తోచితాభ్య
గలిగె నేకతమున నీకు కలుషదూర !
వినఁగఁ గోరెద మెఱింగింపవే యటన్న
ఋషుల కిట్లని పలికె నర్వేశ్వరుండు. 20

క. అమృతము మోక్షము తత్ఫల
మమరిచి యమృతఫలనామ మందితి ధరణి
శమయు క్తభక్త కాంక్షిత
మమరిచి భక్తోచితాభ్య నటు గైకొంటిన్. 21

క. ఈ పర్వతశిఖరమ్మున
దీపించుచునుండు రెండుతీర్థము లివియు
ప్రాపించు నేత దాఖ్యలె
తాపనవరులార ! సార్థతానయ యుక్తి. 22

సీ. దివ్యమౌనీంద్రు తీర్థంబులోఁ గ్రుంకి
ధన్యులై కడు మహత్త్వంబుఁ గనిరి
ఎవ్వరు మద్భక్తు లిందు మజ్జనమాడ
నపవర్గ సంప్రాప్తి కర్తులగుదు 23

రాదిమాశ్రమము నారాయణగిరి నాకు
 నల రెండవది భుటికాచలంబు
 వృషభాద్రి మూడవ దీమూడు నెలపుల
 సశ్రాంతమును నేను విశ్రమింతు
 ననిన దద్దేవదేవు పాదాంబుజముల
 కమ్మునీంద్రులు సాష్టాంగ మాచరించి
 విన్నపముగలదొక్కటి వేదవేద్య
 కృప దలిర్పంగ నది చిత్తగింపవలయు.

24

సీ. జలజాక్ష : మూడుయోజనములదాక ని
 గిరిమీద యురులు దీర్చి కలు నదము
 లేరులు మడుపులు భూరి మోక్షదములు
 గావుత నేడాదిగాగ నిందు
 వసియించు జనుల కాపద లెవ్వియును లేక
 దయ శాంతి దాంతియు ధర్మబుద్ధి
 కలుగంగవలయు మృగంబు లన్యోన్యంబు
 మైత్రిచే నెప్పుడు మనగవలయు
 శబర యవన పుళిం దాదిజనములెల్ల
 జ్ఞాన వై రాగ్య ధర్మముల్ బూనవలయు
 నెలనెలను మూడువాసలు నిండఁగురియ
 ధరణి సస్యసమృద్ధియై తనరవలయు.

25

సీ. ఆగమ యాగ యో గాన్నదానైక ప
 రాయణులగుచు ధరామరులును
 కరులతో హరులతో వర వీరభటులతో
 జగతిఁ బాలించుచుఁ జక్షుయులును
 ధన ధాన్య పశు సుహృద్భంధు వర్గంబుతో
 కోటికి 1 పడగెత్తి కోమటులును
 ధరణిసురోత్తమచరణ సేవారతి
 ప్రవరులై 2 మనుచుశూద్రప్రవరులు

వెలయుదురుగాత యని తను వేడికొనిన
మునులపై నుడివోవని కనికరమున
నల్లెయొనరింతు నే నని యానతిచ్చె
చిన్న సుజనార్తి శ్రీ నరసింహమూర్తి.

క. 1 హరుడు విరించియు నపుడ

26

గిరి మాహాత్యము నృసింహకృప మునిభాగ్య
స్ఫురణము మెచ్చుచు తమ మం
దిరములకుం జనిరి మదిని నివ్వెట యొడవన్.

గీ. అంత²వై భానసులు వసుధామరాగ్రు
లజుని పంపున సంతసం బాపహిల్ల
వచ్చి హరినామసరసుల వారి గ్రుంకి
ధౌత పటములు కటితటి దాల్చి నిల్చి.

27

క. మల్లియలు కమలసుమనో

28

వల్లరులును గన్నెరులును వాసంతికముల్
హల్లక పాటలములు ను
త్ఫుల్లవకుళ చంపకములు పొరిపొరి గొనుచున్.

29

సీ ధేవతాగృహము సద్భావంబుతో జొచ్చి
స్వస్తికా³సనములవరుసనిలిచి
4 ధాతులై దేహశోధన మాచరించి ప్రా
ణాయామ వరతమై యంతరంగ
మేకాగ్రముగ జేసి యెలమితో సంకల్ప
కల్పిత వస్తునికాయమునను
మానసపూజ నేమంబున గావించి
యావాహ నాన నార్ఘ్యాది విధులు
గంధ సుమ ధూప దీపాదికముల
5 మధుర నైవేద్యవీటీసమర్పణముల

1. హరియు. పూ. ము. తా. 2. వైభానసులు. పూ. ము. తా. 3. సరములు.
తా. 4. ధాతు. తా. 5. మతీయుమధుర. పూ. ము.

నాటపాటల పూజనం జాచరించి
40నిన నారదునకు భృగుఁడనియె నపుడు.

30

గీ. సకల జీవాంత రాత్మయౌ శౌరి కెట్లు
వసుధ నావాహనంబు నుద్వాసనంబు
గలుగు నదియెల్ల నానతీవలయు ననిన
నింపుసొంపార నారదుఁ డిట్లు లనియె.

31

మ. విను దైద్యాంతకుఁ డంతరాత్మ యగుచున్ వేటొండుచోనున్వసిం
పును తోకంబులనిండియున్నశిఖి యేపోల్కిన్ శమీగర్భమం
దును గానంబడు నట్ల బింబగతుఁడై తోడ్తోడ నావాహనం
బును నుద్వాసన మమ్మహామహాఁడు సంపూర్ణస్థితిన్ గైకొనున్. 32

క. అనవుడు భృగుముని యిట్లని
యెను వైఖానసు లనంగ నెవ్వరు చెపుమా
వినవలతు ననిన నారద.
ముని యిట్లను నాదరంబు ముప్పిరి గొనఁగన్

33

క. ఇదిగోప్యము కలుషహరము
విదితంబుగ దీని తెలుగు వింటి తొలుత నీ
కది యిపుడు తెలియ వినిపిం
చెద నవధానముగ వినుము శిష్టజనాధ్యాయ !

34

34

సీ. అనఘ ! నిరుక్తవేదాంగోక్తమై ధర
పొగడొందు నీకథ పుణ్యయగుచు
నంబుదీశ్వరుని యాగంబున జలదద
యనెడు నచ్చరఁ జూడ నజుని కపుడు
వీర్యంబుజారఁ దద్వీర్యంబుతఁడు పర
పుటి నించి వహ్నిలోఁ బోయ నందు
నర్చియును భృగుండు నంగారపిండంబు
నం దంగిరుండును నత్రి మునియు

విఖన సాంగత్యమునఁ జేసి విఖనసుండు
బొడమి రాయన్వయంబునఁ బుట్టు గనిన
వేదశాస్త్రార్థనిరతులు విప్రవర్యు
లఖిల మంత్ర తంత్రార్థ రహస్య విదులు.

క. పంచవిధబేరపూజా

36

చుంచువులై వారలెపుడు శుద్ధాత్మకులై
పంచాయుధ శోభితు నర
పంచాస్యునిఁ గొలుచుచుండ్రు భాగ్యము కలిమి

క. 1 అనభృగుఁడు పంచబేరా

36

ర్చనతెఱఁ గెఱింగింపు మనుచుఁ బ్రార్థించుడు న
య్యనిమిషసంయమి యాదర
మున నిట్లనిపలికె నధిక మోదం బెనఁగన్

37

సీ. ఘనతేజ ధృవకౌతుక స్నాపనోత్సవ

బల్యంబులివిబేరపంచకంబు
పరఁగు నాటవయది 2 బాలాలకియాహ్వానం
బదియ సూ పాంచరాత్రాభిదంబు
వరుస శ్రీకృష్ణుండు పురుషుండు సత్యుండు
నచ్యుతుండును 4 బుద్ధుఁ డనఁగ నందు
నావాహ్య¹లల్లఱువాదిగా నుత్తరో
త్తర²బేరములయందు వరుస సేయ
వలయు నావాహనం బని పలుక భృగుఁడు
నారదునకిట్టులనియెను గౌరవమున
నాద్యబేరంబు నావాహనాదికముల
నితర బేరంబుఁజెందుట యెట్లు లనిన.

38

క. దీపంబువలన వేతొక

దీపము గలుగంగ రెంటఁ దేజము లేదే

1. అని. పూ. ము. తా. 2. వాలాల. పూ. ము. తా. 3. పర్యవృత్తంబునూపె.
పూ. ము. 4. బుద్ధు.....లవ్వ. 5. లక్ష్మి. తా. 6. భేదము. పూ. ము. ఈ
భాగము పూర్వముద్రణమున పూర్తిగాలేదు.

శ్రీపతి యభిముఖ భావమె
యేపున నాహనాఖ్యనెసఁగు ధరిత్రికా.

39

క. అనవుడు భృగుఁ డిట్లను వి
పుని బూజ యొనర్చు ధరణీసురులకు ప్రాపిం
చును 1 మఱి దేవత్వం బని
జనులాడుదు రవ్విధంబు చయ్యనఁ జెపుమా :

40

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లను
ఘనులగువీరల కొసంగె కమలోద్భవుఁడీ
యనుపమ పూజావర్తన
మును మును గావునను నదియుఁ 2 బొందదు వారిన్.

41

గీ. కూలిగొని చేయువారి కా కొదవ గలదు
నాండుచో ఖండితారివేదండుఁ డైన
శ్రీనృసింహునితో నది చెల్ల దెపుడు
మౌనినాయక యిది సత్యమైన పలుకు.

42

సీ. ఒకనాడు సంశయయుక్త చిత్తు లగుచు
సకల వైఖానసుల్ సాధుచిత్తుఁ
డవ్వసిష్ఠుఁడు విన ననఘ మే మిచ్చట
నివ్వటిల్లినవేడ్క నిలచుపెట్టు
లనిన సమ్ముని వారికనియె నో ఘనులార
యి మృహాహరియుండునెడలు తఱచు
రాణించు బదరికాశ్రమము సాలగ్రామ
ధరణీధర మయోధ్య ద్వారకయును
కాశి మధురయు నై మిశకాననం బ
వంతినారాయణాఖ్యపర్వతము నీల
గిరి కురుక్షేత్రమును గాంచిపురము వెలయు
హరివనతులందు సుప్రసిద్ధంబు లగుచు.

43

గీ. వేగవతి యుత్తరపుడరి వెలయు హస్త
గిరి నజుని యజ్ఞవేదికా పరిసరమున,
దనరు పుష్యాకోటివిమానమున వసించు
వరదుఁ డాత్మీయభక్తుల వరము తొనగు.

44

క. ఇచ్చోటల వసియింతురు
సచ్చరితులుబుధులు సత్యసంధులు పెక్కం
ద్రెచ్చో నేమూర్తి భయం
బచ్చో నామూర్తిఁ గొలుతు రనువమ భక్తిన్.

45

వ. విశేషించి యీ ఘటికాచలంబు సకలజనప్రశంసనీయం బని వసిష్ఠుండు
బల్కటయు నమ్మును లమ్మునీంద్రచంద్రుంబూజించి స్వామీ యిందు
విషమప్రదేశంబున మేముండుట యెట్లుసిద్ధించు నుపాయంబుగలదేని
యాన తిమ్మననుటయు వసిష్ఠుండు వారల కిట్లనియె.

46

గీ. ఇమ్మహేధమ్మునకు చుట్టు నెవ్వరేని
సమతలంబుగఁ జేయంగఁ జాలిరేని
యిందు మీరు సుఖంబున నుండు రనిన
వారు శ్రీనరసింహునిఁ జేరి మ్రొక్కి.

47

సీ. శిరములు కన్నులు 1 చెవులు కాళ్లు
చేతు లసంఖ్యముల్ జెంది త్రిభువ
నేకుఁడవై బ్రహ్మవై శక్ర రూపివై
యఖిల దేవాకృతి నలరి తీవ
రూపదీపితుఁడ వరూపుఁడ వఖిలస్వ
రూపుఁడ వీవ సంప్రాపకుఁడవు
అసమాక్ష 2 ముఖ్యులు నీయాజ్ఞ దాటంగలే
రితరు లెఱుంగుట కెంతవారు
పాకశాసనముఖ్య దిక్పాలవరులు
శాశ్వతై శ్వర్యు లై రి నీ సాంద్రకృపను

సర్వ భూతాత్మకుండవు సర్వ శుచివి
నీ ప్రభావంబు దెలియంగ నేర్తుమెట్లు ?

48

సీ. నీవాడుగావున నిధివాడుడయ్యెను
దేవ ! కుబేరుండు దివిజవరుడు
నినుగొల్చి దుర్వాసముని శాపజలధితో
మునిగిన శ్రీ గాంచె మున్నువోలె
కడకతో తండ్రి యంకంబెఱుంగనివాని
1 గాచితి నీ యంకగానిగాగ
జనకుని కృతపీర్యసంభవు నంబరీ
ఘని గాచితివిమున్ను జనులు వొగడ
ఘన కృపావిభవమున గావు మమ్ము
నని మునీంద్రులు గొనియాడగా నృసింహు
డంబు దారావగంభీర మయిన ఫణితి
హితము దశకౌత్త వారల కిట్టులనియె.

49

క. మెచ్చితిమునులారా మీ
యిచ్చకు వచ్చిన వరమ్ము లెయ్యవి చెప్పుడా
యిచ్చెద నన వారును మది
నిచ్చలముగ భక్తియుక్తినియతి దలిర్పన్.

50

క. దేవా యిగ్గిరి చుట్టును
నేవేళన్ నీదు సేవ యే మొనరింపన్
దావాసగు మనుచు వేడిన
నా విభుడవు డాంజనేయు నాత్మదలంపన్.

51

వ. అంత,

52

మ. కనకోర్వీధర సన్నిభంబగు మహాకాయంబుతో విస్ఫుర
ద్ధన కాంతిస్ఫుట కుండలద్వయముతో గౌశేయవస్త్రంబుతో
గన దుత్కంపిత వాలవేష్టనముతో గమ్రాంజలిస్ఫూర్తితో
హనుమంతుం డపుడేగుదెంచి నిలిచెన్ హర్యగ్రభాగంబునన్.

53

గీ. నిలిచి సాగిలిమొక్కి యో నీరజాక్ష !
నీకు నచ్చిన తొలిబంట నేన యిపుడు
నన్ను రమ్మన్నపనియేమి నాకుఁ డెలియ
నానతీయఁగఁ దగు నన్న నభవుఁ డనియె.

119

క. ఈ మునులు నిలిచియుండఁగ
నీ మహీధరముననుఁ బార్వతీశ్వరునిదెసఁ
భూమి సమతలము సేయుము
గ్రామము నీపేరనొకటి గావింపుమిటన్.

54

క. అన నట్లజేసి యచ్చట
హనుమంతుఁడు తనదుపేర హనుమగ్రామం
బను నొక గ్రామంబొనరిచి
తన నెలవున కఱిగె నంతఁ దద్విజవరులున్.

55

క. అనుమోదమునను నరహరి
యనుమతిఁ దమయిండ్లనుండి హరిగృహమునకున్
జనుదెంచుచుఁ దత్పుజన
మొనరింపుచు నివ్వితమున నుండుచు నంతన్.

56

సీ. అంబుజాక్షునకుఁ గల్యాణమహోత్సవం
బాచరింపఁగ మదియందుఁ దలఁచి
పువ్వుల చప్పరమ్ములు మేలు కురువేలు
తావుల పందిళ్లు దళ్లు పెక్కు
పట్టులు మేల్కట్టు బహుదివ్యమణిపంక్తి
తోడ నమర్చిన తోరణములు
నగరు ధూపంబులు నంగడి వీధులు
బుగబుగలీను కప్పరపు మ్రుగ్గు
యాగశాలలు కనకకల్యాణవేది
భర్మహర్మ్యంబులును వీడుపట్నొనర్చి
చాటఁబనిచిరి సకల దిక్పక్రమునను
సరసిజాక్షుని పరిణయోత్సవదినంబు.

57

58

సీ. భూషణ 1 ప్రవిలిప్త భూరిమణిప్రభా
 కోటి దిక్కోటుల గుమురుగట్ట
 ముత్యాలగొడుగుల మొలుచుతాల్ వెన్నెల
 మొత్త మాకస మెల్ల ముంచికొనఁగ
 చామరంబులువీచు చామ కరంబున
 హేమకంకణరవం బింపుఁగులుక
 పటహ భేరీ శంఖ వణవ మర్దశ ముఖ్య
 వాద్యధ్వనుల్ దిశావలయమద్రువ
 నందలంబులు పల్లకీ లశ్వములును
 సామజంబులు నెక్కి యుత్సాహమొదవ
 నవని నాయకు లేతెంచి రచ్చటికిని
 సరసిజాక్షుని పరిణయోత్సవముఁ జూడ.

59

సీ. వ్యాసాది సంయమివర్గంబుతోఁగూడ
 వాధూల సంయమీశ్వరుఁడు వచ్చె
 వీణలు ధరియించి గాణ లేతెంచిరి
 దేవలోకమున వర్తించువారు
 నిటలోర్ధ్వపుండ్రంబు నీర్కాపులు ధరించి
 యరుదెంచి రఖి లాగ్రహార జనులు
 2 గొన్నన గొల్లెన కొల్లారు బండ్లును
 తేనె నేయును నూనె తిలలు పెసలు
 గుడము జీరకము హరిద్ర గోధుమలును
 వరుగు వడియంబు లల్లంబు వరుసఁ గొనుచు
 వణిజులును బేరివారును గణన మీటి
 వచ్చి రద్దేవ దేవు సుద్వాహమునకు.

60

క. అంతట వైఖానసుల
 త్యంత సదాచారు నొకని నన్వయవివృద్ధున్
 శాంతుని నాచార్యునిఁగా
 వింతమని యొనర్చి రట్ల వేదోక్తవిధిన్.

61

ల.వె. 1 హోమపూర్వకముగ సుత్తుంగ గరుడశ్చ
తనపటంబు నెత్తి తాళమాస
విధము తప్పకుండ వివిధ వాద్యంబులు
మొరయఁజేయు తదవసరము నందు.

62

క. పరివార సహితముగ పుర
హరుఁడును కమలోద్భవుండు దిశాధిపతులు స
త్వరమున సహవాహనులై
స్థిరకుం జనుదెంచి రాన్యసింహుఁ గనంగన్.

63

సీ. కనకకుంభములెత్తి కరిరాజ యుగ్మంబు
నినుచు తీర్థంబు లాడు నీలవేణి
వెన్నెల నోరవెట్టు వెలిపట్టు వస్త్రంబు
జోకగాఁ గట్టెడు లోకజనని
అలినీలములనొప్పు నజ్ఞాననమ్మున
కొలుపుండు గురుకుచకుంభయుగళ
నెత్తమ్మిరేకుల నిరసించగాఁ జాలు
సోగకన్నులుగల శోభనాంగి
ఇందిరాదేవి యా జగదీశు నెదుట
నిలిచి మంగళాష్టకముల² యులిపు నెలఁగ
చిత్రకరమైన తెర³యెత్త చేతులెత్తి
హరికి తలఁబ్రాలు 4వోసె నయ్యవసరమున.

64

సీ. కొతుకబంధముల్ ఘటియించి నెఱిమించి
భూరి వాద్యంబులు భోరుగలుగ
మొనసి ముక్తాభత్రములు మిన్నుముట్టంగ
భాగవతుల యాట పాట లమర
నాగమస్తుతులు గాయక గానములు నొప్పు
నంబుజాననల నాట్యములు ధనర

1. హేమ. తా. 2. యలవు. తా. నెలవునేయ. పూ. ము. 3. యెత్తి. తా.

4. నించె. పూ. ము. తా.

దేదీప్యమానమై దీపప్రతానంబు
 కోదనీకుహరంబు రుచులనింప
 సత్త్వయానంబు లందుంచి రాజసమున
 మించి తిరుపీఠు లేగించి రంచితముగ
 దిరుగ నగరు ప్రవేశించి దేవదేవు
 మంచి నైవేద్యముల దనియించి రెలమి.

65

క. ఈగతి తొమ్మిది దినములు
 నాగమవిధి సమ్మతముగ నఖిలోత్సవముల్
 రాగిల్లఁ దీర్థవారియు
 బాగుగఁ దిరుకోటిడించి ప్రమదమెల్లర్పన్.

66

క. ఈవిధమున వెఱానసు
 లేవేళ మహాోత్సవంబు లెసఁగింపఁగ న
 ద్భావమున జనులఁ బ్రోచుచు
 నా విభుఁడు సుఖాబ్ధినోలలాడుచు నుండున్.

67

సీ. అపవర్గకాముల కపవర్గ ఫలవంబు
 ధనకాములకు మహాధన కరంబు
 పుత్రార్థులకు బహుపుత్ర దాయకము నా
 యుష్కాములకు మహాయుష్కరంబు
 పాతక హరమును బహు రసాలంకార
 భావ నానార్థ విభాసురంబు
 నఖిల పురాణేతిహాస విఖ్యాతంబు
 పాతక శ్రావక భాగ్యఫలము
 నిఖిల కవి భుద సంస్తవనీయ మయిన
 యీ చరిత్రంబు విరతంబు నెసఁగు చుండు
 తారకాచంద్రభాస్కరధరణీశైల
 శరధు లెందాక సందాక జగతియందు

68

గీ. అనుచుఁ బల్కిన నారదమునిపరేఁజ్యు
తోడ 1భృగుముని మదితోస వేడు కలర
ననఁడు నీవల్ల సుకృతినేడె తి ననుచు
నతులు గావించి 2మించి సమ్మతిని నుండె.

69

అశ్వాసాంతము

శా. దివ్యాహార పయస్సితామధుర మాధ్వీక ప్రవాహోపమా
నవ్యాహార విలాస హావ విలసన్నారీ నవాంభోజినీ
నవ్యాహారమణాపణాయిత బుధా నందానుసంధాన స
ద్రవ్యాహార కుముద్వతీరమణ రారాజద్యశోమండలా.

క. లోచన కమలా విలసన
యాచనక స్థూలలక్ష యౌవత హృదయా
సేచనక నిజాజో వై
3రోచన కౌశిక పతద్విరోధి వరేణ్యా !

మాలిని. సరసగుణసమాజా : సన్మృగేంద్రస్ఫుటాజా !
పరభటకృతపూజా : బంధుగీర్వాణభూజా !
తరుణతరణితేజా : ధారుణీరాజరాజా
భరణసుకవిభోజా : భాగమాంబాతనూజా !

ఇది శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధికకృపాపరిపాక పరిచిత సరస
కవితాసనాథ తెనాలిరామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన
ఘటికాచలమాహాత్మ్యం బను మహాప్రబంధంబు
నందు సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము.